

T.C.

TOROS ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897 ADA, 11 PARSELDE

BULUNAN SİVİL MİMARLIK YAPISI İÇİN

RESTORASYON ÖNERİSİ

Melekşah ÖMEROĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OCAK 2023

T.C.

TOROS ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897 ADA, 11 PARSELDE

BULUNAN SİVİL MİMARLIK YAPISI İÇİN

RESTORASYON ÖNERİSİ

Melekşah ÖMEROĞLU

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe MANAV

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez çalışması Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Komisyonunca kabul edilen **2022-LEE-AM-1**

no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

OCAK 2023

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL ve ONAY SAYFASI

Melekşah ÖMEROĞLU tarafından hazırlanan “*Tarsus Şehitkerim Mahallesi 897 Ada, 11 Parselde Sivil Mimarlık Yapısı İçin Restorasyon Önerisi*” başlıklı bu çalışma 09/01/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Meltem UÇAR
(Mersin Üniversitesi)

☒ Kabul

Ret ☐

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Şafak EBESEK

☒ Kabul

Ret ☐

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe MANAV

☒ Kabul

Ret ☐

Savunma Sınav Jürisi Tarafından Tezin İmzalı Nüshasının Teslim Tarihi :**10/02/2023**

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Köksal HAZIR
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Toros Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada;

- Sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

09/01/2023

Melekşah ÖMEROĞLU

İmza

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897 ADA, 11 PARSELDE BULUNAN SİVİL MİMARLIK YAPISI İÇİN RESTORASYON ÖNERİSİ

ÖZET

Bu çalışmada, Tarsus'ta Şehit Kerim Mahallesinde bulunan ve korunması gerekli kültürel kent dokusu olarak değerlendirilen 19.yy-20.yy. geleneksel konut mimarisi örneklerinden biri olan, sit alanlarının arasında bulunup geleneksel dokuyu taşıyan özellikte olan 897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel Tarsus evi ele alınmıştır. Geleneksel Tarsus evlerinin tarihi geçmişi, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarına denk gelmektedir. Çalışmanın amacı; Tarsus'un Şehit Kerim Mahallesinde bulunan tarihi ve kültürel öneme sahip olan geleneksel yapının bugünkü durumunu yerinde tespit çalışmaları yapılarak belirlemek ve belgelemek olup, yapının özgün durumunu restitüsyon çalışmasıyla ortaya çıkararak sürdürülebilir korumaya ve örnek oluşturması açısından restorasyon önerisi getirmek ve koruma çalışmalarında yararlanılabilecek bir kaynak niteliği taşıması hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında, Tarsus kenti ve Şehit Kerim Mahallesi'nin konumu, demografik yapısı, ekonomisi ve iklimi araştırılıp göz önünde bulundurularak geleneksel evlerin biçimlenişi ve çalışmaya konu olan yapının, bugünkü durumu incelenerek yapıldığı döneme ait tarihi ve mimari özellikleri belirlenip özgün durumunun araştırılmasıdır. Çalışma, 897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel Tarsus evinin rölöve, restitüsyon, çevresel analizler ve restorasyon önerisini kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarsus, Geleneksel Ev, Restorasyon, Koruma

FOR THE CIVIL ARCHITECTURE STRUCTURE LOCATED IN TARSUS SEHIT KERİM NEIGHBORHOOD, ISLAND 897, PLOT 11 RESTORATION PROPOSAL

ABSTRACT

In this study, the 19th-20th century, which is located in the Şehit Kerim District of Tarsus, Mersin. A Tarsus house with traditional characteristics has been determined as the subject. Although the building is outside the designated protected areas in Tarsus, there are many cultural assets in its immediate vicinity that are under protection or need to be protected. It is aimed to preserve the structure, which reflects the character of the traditional texture in a plain language, and to continue its sustainable use with the surrounding texture. Historical background of traditional Tarsus houses, although examples from the 19th-20th centuries are common, older ones can also be found. It is aimed to determine and document the current state of the traditional building, which has historical and cultural importance in the Şehit Kerim District of Tarsus, by carrying out on-site surveys, to reveal the original state of the building through restitution work, and to be a resource that can be used in conservation studies by bringing a restoration proposal in order to set an example for sustainable conservation. Within the scope of the study, the location, demographic structure, economy and climate of the city of Tarsus and Şehit Kerim Neighborhood were investigated and taken into account, the formation of traditional houses and the present situation of the building, which was the subject of the study, by examining the historical and architectural features of the period it was built and investigating its original situation.

Keywords: Tarsus, Traditional House, Restoration, Conservation.

TEŞEKKÜR

Tezli yüksek lisans eğitim ve öğretimim boyunca başta çağdaş ve kaliteli yaklaşımı ile hizmet sunan Toros Üniversitesi'ne, çalışmalarım boyunca yardım ve katkılarıyla bana yol gösteren kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ayşe MANAV' a, bu süreçte her zaman arkamda olduklarını hissettiğim çok değerli aileme ve hiçbir zaman bana desteğini esirgemeyen hep yanımda olan eşime ve oğluma teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLARIN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiv
EKLER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TARSUS KENTİNİN TARİHİ VE FİZİKSEL, İKLİMSEL, SOSYAL VE TOPOGRAFIK YAPISI

1.1. Tarsus Tarihi.....	5
1.1.1. Osmanlı Dönemi.....	9
1.1.2. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi.....	10
1.2. Konumu.....	11
1.3. İklim.....	12
1.4. Sosyo-Ekonomik Yapı	12
1.5. Topografik Yapısı	13

İKİNCİ BÖLÜM

2. 897 ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ VE YAKIN ÇEVRESİNİN ANALİZİ

2.1. Yakın Çevre Analizi.....	15
2.2. Şehit Kerim Mahallesi.....	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GELENEKSEL TARSUS EVLERİNİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Plan Özellikleri.....	20
3.1.1. Dış Sofalı Plan Tipleri.....	20

3.1.2. İç Sofalı Plan Tipleri.....	21
3.2. Cephe Özellikleri.....	22
3.3. Mimari Öğeler.....	22
3.3.1.Kapılar.....	22
3.3.2. Pencereler.....	23
3.3.3. Çıkmlar.....	24
3.3.4. Çıkma Altı Destek Elemanları.....	25
3.3.5. Silmeler.....	26
3.3.6. Çatılar.....	26
3.4. Malzeme.....	26
3.5. YaTekniği.....	26
3.5.1. Kagir Yığma Sistem.....	27
3.5.2. Karma Sistem.....	27
3.5.3. Ahşap Karkas Sistem.....	27
3.6. Bozulmalar.....	28
3.6.1. Geleneksel Tarsus Evlerinde Görülen Bozulmalar.....	28
3.6.1.1. Zemin Özellikleri.....	28
3.6.1.2. Strüktür Tasarımındaki Hatalar.....	29
3.6.1.3. Hatalı Malzeme Kullanımı.....	30
3.6.1.4. Kötü İşçilik ve Detaylar.....	31
3.6.1.5. Uzun Süreli Doğal Etkenler.....	32
3.6.1.6. Doğal Afetler.....	33
3.6.1.7. İnsanların Neden Olduğu Hasarlar.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. 897 ADA 11 PARSELDE BULUNAN YAPI

4.1. Mevcut Durum Analizi.....	38
--------------------------------	----

4.1.1. Rölöve.....	38
4.1.2. Malzeme Analizi	39
4.1.3. Hasar ve Bozulmalar Analizi.....	42
4.1.4. Değişmişlik ve İzler Analizi.....	62
4.1.5. Yapım Tekniği ve Sistemi Analizi.....	64
4.2. Restitüsyon.....	65
4.2.1. Yapıya Ait Dönemler.....	65
4.2.2. Karşılaştırmalı Çalışma.....	68
4.2.3. Restitüsyon Önerileri.....	73
4.3. Restorasyon.....	73
4.3.1. İlke Kararları.....	73
4.3.2. Müdahale Önerileri.....	74
4.3.2.1. Sağlamlaştırma.....	74
4.3.2.2. Temizleme.....	77
4.3.3. Kullanım Önerisi.....	80
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA.....	85
EKLER.....	89
EK-1. Yapıya Ait Tescil Fişi	89
EK-2. Rölöve Malzeme Analizi	90
EK-3. Rölöve Hasar Analizi Çizimleri.....	113
EK-4. Restitüsyon 1. Dönem Çizimleri	133
EK-5. Restitüsyon 2. Dönem Çizimleri	144
EK-6. Müdahale Çizimleri	155
EK-7. Yeni İşleve Göre Tefrişli Çizimler	178
İNTİHAL PROGRAMI RAPORU FORMU.....	182

İNTİHAL PROGRAMI RAPOR SAYFALARI.....	183
--	------------

TABLoların LİSTESİ

Tablo 1. Gelenksel Tarsus Evlerinin Plan ve Cephe Mimari Öğelerinin Karşılaştırılması	68
--	----

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 1. Tarsus'ta Hüküm Süren Uygarlıkların Zaman Çizelgesinde Gösterilmesi	6
Şekil 2. Tarsus'un Konumunu Gösteren Haritası.....	12
Şekil 3. Türkiye, Mersin ve İlçelerine Ait Deprem Haritası.....	14
Şekil 4. Şehit Kerim Mahallesi ve Komşu Olan Mahalleler.....	15
Şekil 5. Eski Kayıtlara Göre Tarsus'ta Bulunan Müslim ve Gayri Müslim Mahalleler ve İsimleri.....	18
Şekil 6. Şehit Kerim Mahallesi ve Komşu Olan Mahallelerde Bulunan Tarihi Yapılar.....	19
Şekil 7. Tarsus'ta bulunan dış sofalı plan tipinde yapılmış geleneksel ev.....	21
Şekil 8. Tarsus'ta bulunan iç sofalı plan tipinde yapılmış geleneksel ev.....	21
Şekil 9. Tarsus'taki Geleneksel Evlerin Giriş Kapıları.....	23
Şekil 10. Tarsus'taki Geleneksel Evlerin Pencerelerine Örnekler.....	24
Şekil 11. Tarsus'taki Geleneksel Evlerde Bulunan Çıkma Altı Destek Elemanlarına Örnekler.....	25
Şekil 12. Bozulmayı Etkileyen Faktörler.....	28
Şekil 13. Tarsus Şehit Kerim Mahallesinde Bulunan Geleneksel Ev.....	29
Şekil 14. Tarsus Şehit Kerim ve Cami Nur Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerden Strüktür Tasarımından Kaynaklanan Bozulma Örnekleri.....	30
Şekil 15. Tarsus Şehit Kerim ve Cami Nur Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerde Kullanılan Hatalı Malzeme Sonrası Görülen Bozulma Örnekleri.....	31
Şekil 16. Tarsus Kızılmurat Mahallesinde Bulunan Geleneksel Evlerde Kötü İşçilik Sonrası Cephede Görülen Bozulma Örnekleri.....	31
Şekil 17. Tarsus Şehit Kerim ve Kızılmurat Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerde Uzun Süreli Doğal Etkiler Sonucu Cephede Görülen Bozul Örnekleri.....	32
Şekil 18. Tarsus Şehit Kerim Mahallesinde Bulunan Geleneksel Evde Bozulma.....	33
Şekil 19. Tarsus Şehit Kerim ve Kızılmurat Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerde İnsanların Neden Olduğu Bozulmalar.....	34
Şekil 20. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Konumu.....	36
Şekil 21. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Ön Cephe Görüntüsü.....	36
Şekil 22. Günümüze Ulaşan Yapılar ve Dönemlerini Gösteren Harita.....	37

Şekil 23. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Ön Cephe Görüntüsü.....	44
Şekil 24. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Sol(Güneydoğu) Cephe Görüntüsü.....	45
Şekil 25. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Sağ(Kuzeybatı) Cephe Görüntüsü.....	47
Şekil 26. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Arka(Güneybatı)Cephe Görüntüsü.....	48
Şekil 27. Z01 Mekanı.....	49
Şekil 28. Taşlık(Z02) Bölümündeki Duvarlar.....	50
Şekil 29. Z04 Mekanındaki Bozulmalar.....	51
Şekil 30. Z05 Mekanındaki Bozulmalar.....	52
Şekil 31. Z06 Mekanındaki Bozulmalar.....	53
Şekil 32. 103 Mekanında Bulunan Mutfak Nişi ve Zeminde Görülen Bozulmalar.....	54
Şekil 33. 104-105 Mekanlarındaki Özgün Olmayan Kapılar.....	55
Şekil 34. 106 Mekanındaki Tavan Döşeme Kaplaması.....	55
Şekil 35. 201 Mekanı Genel Görünümü ve Kapı Görüntüsü.....	56
Şekil 36. 202(Sofa) Bölümünde Görülen Bozulmalar.....	57
Şekil 37. 203 Bölümü Tavandaki Ahşapta Görülen Bozulmalar.....	58
Şekil 38. 204 Bölümünde Görülen Bozulmalar.....	59
Şekil 39. 205 Bölümünde Görülen Bozulmalar.....	60
Şekil 40. 206 Bölümünde Görülen Bozulmalar.....	61
Şekil 41. 208 Bölümünde Görülen Bozulmalar.....	62
Şekil 42. Zemin Katta Görülen Değişmişlikler.....	63
Şekil 43. Birinci Katta Görülen Değişmişlikler	64
Şekil 44. Yapıda Görülen Değişmişlikler.....	66
Şekil 45. 205-206-207 Mekanlarının Çatı Örtüsünün Kıрма Çatıdan Farklı Olması.....	67

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklama
°C	Santigrat Derece
CM	Santimetre
(H2O2)	Hidrojen Peroksit
(H2C2O4)	Oksalit Asit
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi
KM	Kilometre
KUDEB	Koruma Uygulama ve Denetim Büroları
M	Metre
M ²	Metrekare
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
VS.	Vesaire
YY.	Yüzyıl

EKLER LİSTESİ

EK-1. Yapıya Ait Tescil Fişi	89
EK-2. Rölöve Malzeme Analizi	90
EK-3. Rölöve Hasar Analizi	113
EK-4. Restitüsyon 1. Dönem Çizimleri	133
EK-5. Restitüsyon 2. Dönem Çizimleri	144
EK-6. Müdahale Çizimleri	155
EK-7. Yeni İşleve Göre Tefrişli Çizimler	178

GİRİŞ

Ülkemizin Akdeniz Bölgesinde bulunan Mersin şehrinin Tarsus ilçesi, neolitik çağdan günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Çukurova Bölgesinde yer alması ve burada bulunan Kilikya kapısı, Toroslar ile İç Anadolu arasındaki geçiş bağlantısını oluşturduğundan birçok medeniyete tarih boyu mekân olmuştur. Konumunun getirdiği avantajlardan dolayı kentin yeri tarih boyunca hep aynı kalmıştır. Medeniyetlerin durak noktası olan Tarsus kentinde bulunan kültürel ve tarihi değerlere sahip yapılar günümüze kadar miras olarak kalmıştır. Söz konusu bu tarihi ve kültürel yapıların bir bölümü korunabilirken, bir bölümü ise farklı nedenlerle korunamayıp özgünlüğünden uzaklaşmıştır. Bazıları ise tamamen yok olmuştur.

Bir kentin kimliğini, kentin fiziki yapısı şekillendirir. Tarsus'a hakimiyet süren medeniyetler kendilerinden izler bırakarak bugünkü kent kimliğinin oluşmasında önemli bir katkıda bulunmuşlardır. Kentte bulunan yapılar incelendiğinde; kentin sosyal, kültürel, ekonomik, dini, etnik kökenlerini v.b. birçok özelliğine ulaşılabilir.

Tarsus'taki geleneksel ev mimarisi, Çukurova bölgesinin iklim, kültür ve ekonomisinden etkilenerek oluşmuştur. 250' ye yakın bir sayıda olan geleneksel Tarsus evlerinin önemli sayıdaki kısmı kent surlarının içinde kalmıştır. Kızılmurat, Cami-i Nur, Şehit Kerim, Tekke, Sofular, Tabakhane, Ömerli mahallelerinde yoğun olarak bulunmaktadır (Atalan & Süyük Makaklı, 2012:1).

Tarsus'un kent merkezinde bulunan geleneksel evlerin, geleneksel yapılar içinde önemli bir çoğunluğu oluşturmasıyla kentin çok önemli bir kimliğe sahip olmasını sağlamıştır. Sit alanları arasında kalan bir bölgedeki konut için restorasyon önerisi getirilecek olması, kent belleğinin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır.

Çalışma konusu olan geleneksel ev, 3. Dereceden arkeolojik sit alanı içinde olup kentsel sit alanı ile 1. Dereceden arkeolojik sit alanının arasında bulunmaktadır. Kent belleği ve mirası açısından önemli kültürel ve tarihi değerlere sahip anıtsal yapıların çalışma alanına çok yakın mesafede bulunması da çalışma alanının konumunu önemli bir noktaya taşımıştır ve bir tampon bölge olarak değerlendirilebilir.

Tarsus Şehit Kerim Mahallesi, 897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel ev, Osmanlılar zamanında var olduğu ve 19. Yüzyılın son dönemlerinde yapıldığını düşünülürse, tarihi değerlerimizi koruyup sürdürülebilirliğini sağlamak ve gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarabilmek çok önemlidir. Bu açıklamadan hareketle,

Venedik Tüzüğü Madde 4' te "Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır." denilmiştir.

Geleneksel evler; bir toplumun yaşamışlıklarını, kültürünü, geçmişini, ekonomisini gibi birçok bilgiyi aktaran sivil mimari örneklerdendir.

Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'nde Mimari Miras; "İnsanlığın ortak malı olan ve günümüze ulaşmış özgün nitelikleriyle geleceğe aktarılması gereken, farklı ölçek ve nitelikte olan ve tüm değerleriyle, bütünlük koruma ilkelerine göre korunması gereken yapı ve yapı gruplarıdır." ve,

Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'nde Koruma Alanı; "Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve içinde bulundukları korunması gerekli çevrenin değerlerinin korunabilmesi için gelişme ve yapılaşması kontrol altında tutulması gereken alandır." bahsedilmiştir.

Çalışma konusu olan 897 ada 11 parselde olan yapı, iki sit alanının ortasında bulunmakta olup, etkileşim geçiş sahası olarak değerlendirilebilir.

Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'nde Etkileşim Geçiş Alanı için,

"Koruma alanı dışında, sınırları iyi belirlenmesi gereken bir geçiş bölgesidir. Koruma alanını çevreleyen ikincil koruma alanı olan etkileşim geçiş alanı, onu fiziki, görsel ve sosyal olarak etkiler ve bu alandan etkilenir."

Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkelerinde; geçen tampon bölge tanımına göre 'sit alanlarının dışında bulunup, sit alanlarının kültürel değerlerini çevrede bulunan zararlı fiziksel, görsel veya sosyal etkilere karşı koruyan, iyi tanımlanmış bir kuşaktır.

➤ Çalışmanın Amacı

897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel Tarsus evinin korunmasına yönelik

gerçekleştirilen uygulamalarda, uzun süreli doğal etkenler ile meydana gelen sorunların tespit edilmesi ve özgün veriler doğrultusunda koruma önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sit alanları arasında bulunduğundan, tescilli bir yapı olduğundan ve geleneksel konut dokusuyla bütünlük oluşturması açısından ele alınmıştır. İçinde bulunduğu geleneksel dokunun karakterini yansıtan yapının korunması ve çevre doku ile sürdürülebilir biçimde kullanımına devam edilmesi amaçlanmıştır

➤ Çalışmanın Kapsamı

897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel Tarsus evinin restorasyon önerisi kapsamında;

Giriş bölümünde; problem tanımlanarak, amaç, kapsam ve yöntem belirlenmiştir.

1. Bölümde; Tarsus'un tarihi, fiziki ve sosyal yapısı, konumu, ekonomisi ve iklim özellikleri gerekli literatür taraması sonucu ortaya konulmuştur.
2. Bölümde; Geleneksel Tarsus evlerinin, plan ve cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzeme, mimari öğeler ve bozulmalar hakkında bilgi verilmiştir.
3. Tampon bölge önerisi geliştirmek üzere bir çevre analizi yapılmıştır.
4. Bölümde; çalışma konusu olan yapının kullanımı ve tarihi hakkında bilgi verilerek mimari çözümleme çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu kısımda; rölöve, rölöve analizi, malzeme analizi, restitüsyon ve restorasyon çizimleri ve projeleri hazırlanmıştır.
5. Bölümde; alana ve yapıya yönelik öneriler ve bu tür alanlar için genel önerilerle çalışma sonlandırılmıştır.

➤ Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında veri toplamada kaynak araştırması, yerinde gözleme dayalı tespit ve sözlü tarih çalışması yöntemleri kullanılmıştır. Tezin materyalini Mersin ili Tarsus ilçesi Şehit Kerim Mahallesinde 897 Ada, 11 Parselde bulunan yapı oluşturmaktadır.

- Kaynak araştırması kapsamında ilk bölümde Tarsus'un tarihi, konumu, ekonomisi ve iklimi ile ilgili kaynaklar taranmıştır.

- İkinci bölümde, Tarsus'ta bulunan geleneksel evlerin tarihi, yaşayan sosyal sınıflar, evlerin yapım teknikleri, plan tipleri, cephe özellikleri, mimari özellikleri, geleneksel evlerin mevcut durumları, bozulma nedenleri gibi kaynaklar taranmıştır.
- Üçüncü bölümde, geleneksel evlerin korunması için yapılan çalışmalar ile çıkarılan tüzükler, yasalar, kurum ve kuruluşlar incelenmiştir.
- Yapılması planlanan bu literatür araştırmalarında makale, dergi, sempozyum, bildiriler ve çeşitli web kaynaklarından yararlanılması düşünülmüştür. Bu literatür çalışmasına ek olarak parsel analizinde kullanılacak haritalar için, Tarsus Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nden yararlanılmıştır.
- Literatür çalışmasının ardından 897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel Tarsus evinin mevcut durum tespiti, çizili ve fotoğraflı belgeleme yöntemiyle yapılmıştır.
- Lazer metre ve ölçüm cihazlarının yardımlarıyla rölöve ölçüleri alınarak ve AutoCAD programı kullanılarak çizimler yapılmıştır.
- Yerinde gözleme dayalı elde edilmesi planlanan tespitler ile yapının fiziksel sorunlarına ve yapıya uygulanan müdahalelere, yapılan eklere ve tarihlerine dair bilgilere yer verilmiştir.
- Değerlendirme kısmında ise, yapının tarihsel süreçleri ve taşıdığı değerler ortaya konularak yapılması planlanan tespit ve belgeleme çalışmasında 897 Ada, 11 Parselde bulunan konutun önemi ve değerleri araştırılması planlanmıştır. Tespitler ile, alan bazında harita üzerinde malzeme, strüktürel, korunmuşluk, bozulmuşluk durumları değerlendirilmesi planlanmıştır

BİRİNCİ BÖLÜM

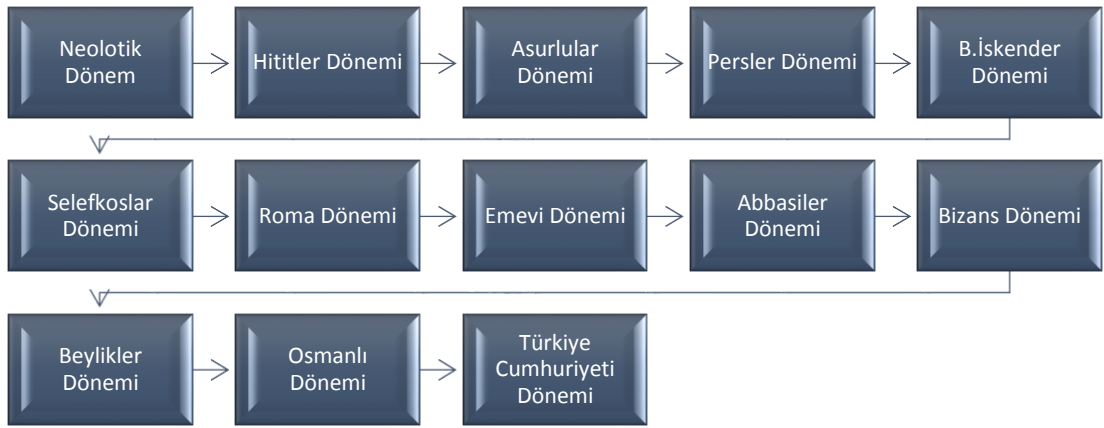
1. TARSUS KENTİNİN TARİHİ VE FİZİKSEL, İKLİMSEL, SOSYAL VE TOPOGRAFIK YAPISI

1.1. Tarsus'un Tarihi

Eski kitabelerden ve Yunan mitolojilerinden elde edilen verilere göre 'Tarsus' ismi ve kuruluğu hakkında çok sayıda bilgi elde edinilmektedir.

Uçar'ın Çıplak'tan aktardığına göre, Tarsus kent olarak tarihsel süreç içerisinde farklı uygarlıklar tarafından farklı isimler almıştır. Asur dilinde Tarzi, Aramice'de Tarz, Yunanca'da Tarsos, Latince'de Tarsus olarak değişmiştir. Tarsus ismi, Kilikyanın en eski tanrısı olan ve kenti de onun kurduğu düşünülen Tarhon (Tarkon) 'dan gelebilme olasılığı da kaynaklarda geçmektedir. Uçar'ın Öz'den aktardığına göre; Yunan mitolojisinde, Kilikya ovasında bulunan Tarsus'ta Pegasus (kanatlı uçan at) veya Bellorofontes'in yolunu şaşırp ayağını sakatladığından, Yunanca'da ayak tabanı anlamına gelen Tarsos adının verildiğinden bahsedilmiştir. Kilikya'nın yerli halkı antik çağlarda Tarsus çayına mitolojide nehir tanrısının adı olan "Cydnos" adını vermiştir. Uçar'ın Zoroğlu'ndan aktardığına göre; başka bir mitolojiye göre, M.Ö. 4.yy'a ait olan Tarsus sikkelerinde şehrin kurucusu olan Herakles'in resimlerinin olduğu söylenmektedir. Diğer bir mitolojiye göre ise, Tarsus'u Argoslularla beraber, Io'yu bulmak üzere Tarsus'a gelen Trimtoles'in kurduğu ifade edilmektedir.

Tarsus kenti eski çağlardan beri konumundan dolayı birçok medeniyete ev sahipliğı yapmıştır. Tarsus'un ilk çağlardan günümüze kadar hakimiyet süren uygarlıklar; Hititler, Kue'ler, Asurlular, Mısırlılar, Yunanlılar, Persler, Selefkoslar, Ermeniler, Romalılar, Bizanslılar, Abbasiler, Selçuklular, haçlılar, Bizanslılar, Memlûklüler, Karamanlılar ve Osmanlı Devleti olmuştur. Sıralama zaman çizelgesi üzerinden gösterilmiştir.

Şekil 1. Tarsus'ta Hüküm Süren Uygarlıkların Zaman Çizelgesinde Gösterilmesi
Kaynak: (Ömeroğlu, 2022)

Hitit soyundan gelen Luvi'ler M.Ö. 2300'lerde kentin en eski sakinleri olarak geçmektedir. Kent, M.Ö. 2000'in son yarısında dini, kültürel ve sosyal açıdan tamamen hititleşerek çok önemli merkez haline gelmiştir. Hitit imparatorluğu, M:Ö: 1190-1188 yılları arasında Deniz Kavimleri Göçüyle(batıdan gelen akınlarla) yıkılmıştır. Roma İmparatorluğu dönemine kadar devam eden Luvi kültürü, etkisini sürdürmüştür. (Zoroğlu, 1995:13)

Neolitik Dönemde, Tarsus kentinde 1934-1949 yılları arasında Amerikalı Prof. Hetty Goldman'ın Gözlükule Höyüğünde yaptığı kazılar sonucunda Neolitik (M.Ö. 6000-5000) döneme ait izlere rastlanmıştır ve o dönemde Tarsus'ta bir yerleşimin olduğu ortaya çıkmıştır. Neolitik çağdan sonra Kalkolitik (M.Ö. 4000-3000) ve Eski Tunç Çağı (M.Ö.3000-2000) yerleşimleri izlemiştir. Yapılan kazılar sonucu insanların tarım ve ticaretle uğraştıkları ve Suriye, Amik Ovası ve Anadolu içlerindeki kültürlerle etkileşimde olduğu ortaya çıkmıştır. (Zoroğlu, 1995:16)

Hitit İmparatorluğu yıkılınca Kilikya'da küçük çaplı krallıklar meydana gelmiştir. Kilikya'da Kue'liler(Çukurovalılar) dışında sahil taraflarına yerleşen Aka'lar hüküm sürmüştür. M.Ö.833'lerde Kue, Asur egemenliğine girmiştir ve M.Ö.612'de yıkılmasına kadar Tarsus'ta Asur etkisi devam etmiştir. Teker'in Zoroğlu'ndan aktardığına göre; Asur Krallığından sonra bölge hakkında kesin bilgi edinilmemekle birlikte M.Ö.547'ye kadar başkenti Tarsus (Tarzi) olan ve kendilerine Syennes adını veren bağımsız bir krallığın varlığı kabul edilmektedir. (Öz, 2007:24)

Persler M.Ö. 612’de bölgeyi işgal altına alınca Tarsus, Pers hakimiyeti altında yarı bağımsız bir yönetime tabi tutulmuştur. Tarsus’un Perslerin başkenti olduğu düşüncesi Pers Kralına ait sarayın burada bulunmasından gelmektedir. (Zoroğlu, 1995:19)

Büyük İskender M.Ö.333’de Tarsus’a geldiği zaman şehirde halen Pers egemenliği sürmektedir. Pers Satrapı’nın çekilmesiyle Büyük İskender şehri tahribata uğramadan ele geçirmiştir.

Büyük İskender’in ölümünden sonra generaller arasında çıkan çatışmalar sonucu Büyük İskender İmparatorluğu dağıtılmıştır. Tarsus, İskender’in generallerinden biri olan Selefkos’un kurduğu ‘Selefkoslar’ diye adlandırılan hanedanın eline geçmiştir. (Zoroğlu, 1995:21-22)

Selefkos Krallığı’nın M.Ö.2. yy.da zayıflamaya başlaması sonucu halk, M.Ö.83’de Ermeni kralı 3.Tigran’ın ülkesini istilaya çağırmıştır. Selefkos’un istilaya gelen Ermeniler, Selefkos prenslerini etkisiz hale getirerek yönetimi ele geçirmiştir. Fakat egemenliği uzun sürmeyen Ermeni krallığı Romalılara karşı Kilikya’dan çekilmiştir. 13.Antiochus Roma’nın yardımıyla krallığını ilan etse de bu ancak dört yıl sürmüştür. Roma generali Pompeius bu krallığa son vermiştir M.Ö.64 (Öz, 2007:41-48)

M.Ö. 83 yıllarında Anadolu’da Romalılara karşı ayaklanmalar başlamıştır. Çeşitli savaşlardan sonra Anadolu’da düzeni sağlamak için M.Ö.63’de eyalet sistemi değiştirilmiş ve yeni düzenleme içinde Tarsus Kilikya’nın başkenti olmuştur. (Zoroğlu, 1995:24)

M.Ö. 47 yılında Julius Caesar’ın Tarsus’a gelişi şerefine kentin adı Juliopolis olarak değiştirilmiştir. Caesar öldükten sonra çıkan çatışmalar sonrasında Antonius doğu bölgelerinde düzeni kurmak için Tarsus’a gelip yerleşmiştir. Tarsus’a yerleşen Antonius, burada imar faaliyetinde bulunmuş, bilim ve kültür alanında gelişmeleri temellerini atmıştır. Uzak doğunun ticaret yollarını Tarsus’tan geçirip kısa sürede kentin feraha kavuşmasını sağlamıştır. (Öz, 2007:55)

Romalılar zamanında Tarsus’ta Mısır, Suriye, Helen ve İç Anadolu’nun birçok yerinden gelen dillerin izine rastlamaktadır. Şehrin baş tanrıları Herakles ve mutluluk ve tesadüf tanrısı olan Tyche’dir. Ayrıca Zeus, Apollo, Demeter, Dionisos, Bacchus da Tarsusluların sayılı tanrıları arasındadır. (Öz, 2007:64)

M.S.395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca Kilikya Bölgesi Doğu Roma sınırları içinde kalmıştır. Bu dönemde Kilikya Eyaleti, Tarsus, Silifke, Anavarza olmak üzere üçe bölünmüştür. Justiniaus (527-565) zamanında şehrin imarına yönelik çalışmalar yapmıştır. Baç Köprüsü'nün yapılması, Cydnos Çayı'nın yatağının değiştirilmesi ve dolayısıyla Tarsus Şelalesi'nin oluşması bu dönemdedir. (Öz, 2007:73)

Bölgeye 637 yılından itibaren Arap akınları başlamıştır. Tarsus 651-652 yıllarında Emevi Halifesi Muaviye tarafından ele geçirilmiştir. Sonrasında şehir Araplar ve Bizanslılar arasında sürekli el değiştirmiştir. Abbasîlerin Tarsus'u ele geçirmesinden sonra bölgeye yeni Müslüman olmuş Türkmenler yerleştirilmiştir. (Zoroğlu, 1995:26)

Bizans, Çukurova'yı 959 yılında tekrar ele geçirmek isteyince, 965 yılında Çukurova'yı alarak sonuca ulaşmış ve kente tekrardan hâkim olmuştur. Bu dönemde bölgeye yerleşmiş olan Türkmenler Toroslar'a çekilmişler ve Selçuklular gelince Çukurova'ya geri dönmüşlerdir. Aynı dönemde Selçukluların akınlarından kaçan Ermeniler, Bizans tarafından Doğu Toroslar'a ve çok az bir bölümü de Çukurova'ya yerleştirilmiştir. Bu bölgeye yerleşen Ermeniler I.Haçlı Seferinden (1097) oluşan boşluktan yararlanıp burada bir Ermeni Krallığı kurmuşlardır. (Zoroğlu, 1995:27). Teker'in Runciman'dan aktardığına göre; Aynı yıl Bizans hükümdar ailesinden olan Baudouin ve Tankred kendilerine ait bir devlet kurabilmek amacıyla doğuya yönelmiş ve Tankred Gülek Geçidi'nden geçerek Çukurova'nın en önemli şehri olan Tarsus'u Türkler'lerden almıştır. Daha sonra bölgeye ulaşan Baudoidon, askeri gücünün üstünlüğüyle şehir Tankred'den almıştır. Tarsus'a gelen Haçlı Ordusu'nu şehre almayışı ile Haçlılar'ı kızdıran Baudoidon doğuya giderken Guynemer'i Tarsus'a vekil bırakmıştır. Daha sonra bölgenin devlet kurmaya değer olmadığını düşünen Tanred ve Baudoidon, bölgeyi terk etmişlerdir (Runciman, 1986:155). Bu dönemde inşa edilmiş günümüzde de kısmen mevcut olan yapılardan bazıları; Justinyan Köprüsü, St. Poulus kilisesi,

M.S. 1092'de Anadolu Selçuklu Devleti'nin başına geçen I. Kılıç Arslan Haçlı Orduları ile savaşarak Anadolu'da düzeni sağlamıştır. I.Kılıç Arslan'ın ölümünden sonra 10 yıl süren karışıklık döneminde Kilikya Ermenileri güçlenmiştir. Ermeni Kralı I.Thoros (M.S.1100-1129) Kilikya'dan ovaya inerek Tarsus'u ve Anazarba'yı ele geçirmiştir. I. Mesut'un (M.S. 1116-1156) Selçukluların başına geçmesiyle Anadolu da tekrar Türk birliği kurulmuştur. Haçlı Seferleri sırasında bazen Haçlıların bazen Bizanslıların bazen de

Selçukluların elinde kamış olan ve Ermeni Krallığı ile Memlukluların savaşıması sonucu 1266 yılından itibaren birkaç kez de Memlukluların eline geçen kent, bu savaşlar sırasında oldukça tahrip edilmiştir. (Öz, 2007:92-93-97)

Daha sonra 1318’de Karamanlıların 1360’da Memlukluların, 1375’de Ermeni Krallığı’nın kaldırılmasından sonra Ramazanoğullarının, 1515’de Dulkadiroğulları’nın yönetiminde kalan kent, 1517’de Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Bu dönemde inşa edilmiş günümüzde de kısmen mevcut olan yapılar aşağıda anlatılmaktadır. (Zoroğlu, 1995:28)

1.1.1. Osmanlı Dönemi

Osmanlı hâkimiyetine geçen bölgede ilk zamanlarda, mevcut idari düzeni korunmuş, sadece idari bölgelere sancak adı verilmiştir. 1609 yılında Kıbrıs Eyaleti’ne bağlanan Tarsus, 1932 yılında yeni kurulan Adana Eyaleti’ne bağlanmıştır. Teker’in Çelebi’den aktardığına göre; 1671 yıllarında Tarsus’a gelen Evliya Çelebi, o dönem hakkında bilgi vermiştir. Bu bilgilerden Tarsus’ta günümüzde izine rastlanmayan bir kalenin varlığı anlaşılmaktadır. Tarsus Kalesi’nden bahsederken “Tarsus Kalesi, denizden 1 sat uzak ve yuvarlaktır. Etrafı on bin adımdır. Etrafı hendektir ve üç kapısı vardır. Geribiz Kapısı iki tarafından insanı şaşırtan tasvirler, çeşitli ve küfi yazılar ve yine Arabi, Süryani yazılar vardır. Bütün seyyahlar bu yazıları okuyup tıslımları çıkarmaya çalışırlar. Halk öyle zanneder ki, “Me’mun halifi Mısır’dan define getirip bu kaleyi yaparak, ... Kale içinde 3 mahalle, 300 ev, 15 mihrap vardır.” Bilgilerini vermiştir. Ayrıca kiliseden çevrilmiş Eski Cami’nin, Mahmud Paşa tarafından yaptırılan iki mescidin (Tahtalı ve Emir Paşa mescitleri), 6 medresenin, yedi çocuk mektebinin, iki hamamın (biri Ramazanoğlu İbrahim Bey’e, diğeri Mahmut Paşa’ya ait), iki hanın ve 317 dükkânın varlığından bahsetmektedir Teker’in Öz’den aktardığına göre; Günümüzde Eski Cami halen kullanılmaktadır. 6 medreseden sadece Ramazanoğlu Beyi Kubad Paşa’nın yaptırdığı Kubap Paşa Medresesi varlığını sürdürmektedir. Arsası, seçilen çalışma bölgesinde bulunan Abacı Han’ın kalıntıları son yıllarda yıkılmıştır. Arsası günümüzde boştur. Osmanlı İmparatorluğu’nun iç işlerinde başlayan karışıklıklar sonucu oluşan idari boşluklar sırasında bölgede ayaklanmalar başlamıştır. Bu durumdan yararlanan Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa, 1832 yılında Adana ve çevresini ele geçirmiştir ve yönetimi oğlu İbrahim Paşaya vermiştir. Adana ve İçel bölgesini 8 yıl bağımsız bir eyalet olarak yöneten İbrahim Paşa bölgede zirai çalışmaları geliştirerek ekonomik ve toplumsal

düzenlemeler yapmıştır. İmar faaliyetlerinde de bulunan İbrahim Paşa suları önlemek için kanallar açtırmakla birlikte şehri saran surları Kleopatra Kapısı dışında tamamen yıkmıştır.

1840 yılında tekrar Osmanlı idaresine giren Tarsus, 1867 Vilayet Nizamnamesi'ne göre sancak olmaktan çıkarak kaza olarak Adana Merkez Sancağı'na 1888 yılında da, Mersin Sancağı'na bağlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında Adana ve Mersin'in gelişmesiyle önemini kaybeden Tarsus eski şehrin yaklaşık dört de biri kadar bir alana küçülmüştür. 1887 yılındaki sel, 1887-1890 yıllarında yaşanan kuraklık, 1890'lı yıllarda nüfusun %83'ünü etkileyen kolera salgını şehrin gelişimini yavaşlatmıştır. (Öz, 2007:109-115)

1.1.2. Türkiye Cumhuriyeti Dönemi

1918'de Fransızlar tarafından işgal edilen Tarsus, 20 Aralık 1921'de yapılan Ankara Antlaşması'nın ardından 27 Aralık'ta bağımsızlığına kavuşmuştur. (Öz, 2007:123).

Tarsus'un ilk imar planı, Ankara'nın da imar planını yapan, Alman Herman Jansen tarafından 1938 yılında yapılmıştır. Mimar; istasyon, şelaleyi, yeşil alanları planlayarak şehrin ilk imar planını yapmıştır.

İkinci imar planı 1958 yılında mimar Kemali Söylemezoğlu tarafından hazırlanmış, şehir merkezi, Anıt Mahallesi ve Şehitishak Mahallesi kurulmuştur. Bu süreçte şehrin yerleşiminde ve yapılaşmasında bir sorun yaşanmamış, birçok nitelikli Cumhuriyet dönemi yapıları inşa edilmiştir. İnşa edilen bu yapılar tarihi dokuyla bir bütünlük oluşturmuştur.

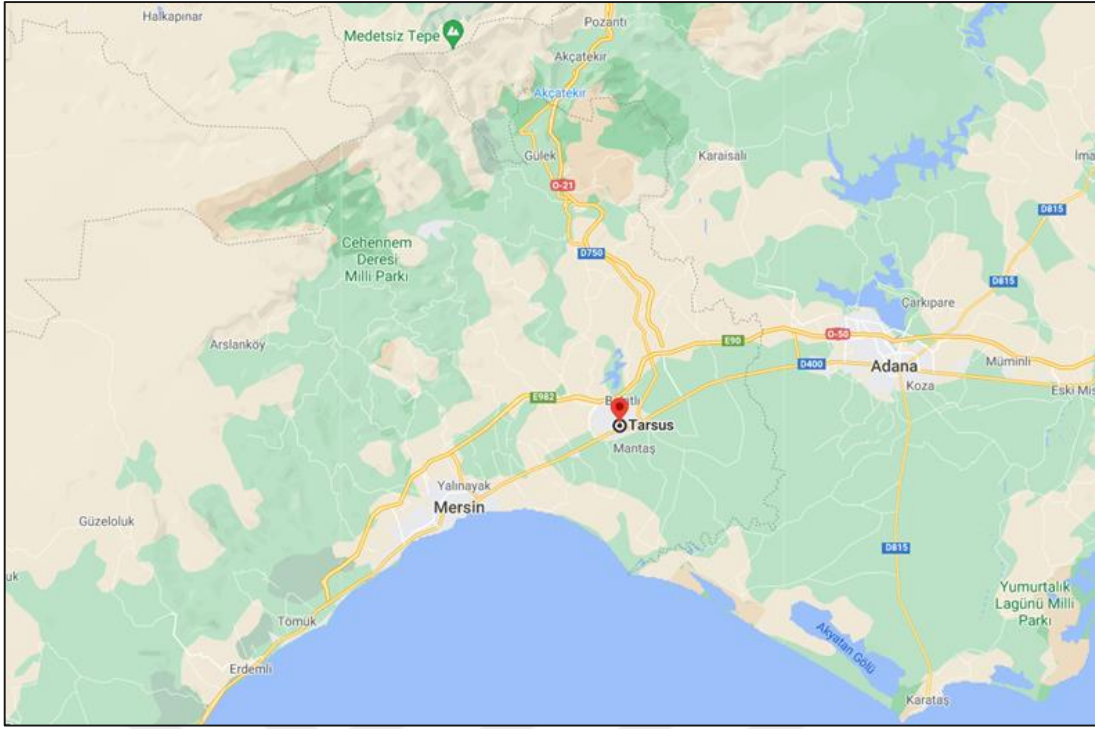
1974 yılında halen yürürlükte olan imar planı hazırlama süreci 1979 yılında ancak neticelendirilerek onaylanmıştır. Bu geçen zaman içinde doğudan yoğun şekilde göç alanmış düzensiz denetimsiz ve alt yapısız yapılaşmalar oluşmuş. Bu çarpık yapılaşma 1982 yılında onanan imar planı ile âtil kalmıştır.

1980 yılından başlayarak yoğunlaşan yap-sat akımı ve insanların apartman yaşamına kayma özlemi, Tarsus'un silüetini değiştirmiştir. Cumhuriyet dönemi sivil mimarlık örneği birçok yapı yıkılarak bahçeleri yok edilmiş. Bu yapıların yerine yüksek katlı apartmanlar yapılmıştır.

1996 yılında “ilave ve revizyon imar planı” ile şehir kuzeye kaydırılmış ve yoğunluğu azaltılıp, yeşil alanların artırılması sağlanmıştır. Bu planlama ile şehrin kuzeyi daha modern bir silüete kavuşmuştur. (Ünlüdoğan, 2008:17-18)

1.2. Konumu

Mersin iline bağlı olan Tarsus ilçesi, Çukurova’nın ortasında bulunup, Mersin ile Adana illerinin arasında konumlanmaktadır. (Şekil 2) Doğudan Adana, kuzey doğudan Niğde, kuzey ve kuzeybatıdan Konya, batıdan Antalya ile çevrelenmiş durumdadır. Tarsus coğrafi konumundan dolayı kuruluşundan günümüze kadar yerinin hiç değişmeden devam etmesine etki etmiştir. Şehrin konumunun denizden belli bir uzaklıkta olması ve ayrıca diğer taraftan Toroslar ve Amanoslarla çevrili olması dışardan gelebilecek tehlikelere karşı da savunulmasını kolaylaştırıcı jeopolitik etkiler olmuştur. Tarsus’un coğrafi yapısının sağladığı avantajların yanında, Asya ile Avrupa arasında bulunan büyük ticaret yolunun üzerinde bulunması da çok önemli olmuştur. Bu ticaret yollarının Torosları aştığı noktada bulunan Gülek Boğazı (Kilikya Kapısı) da yine Tarsus sınırları içerisinde kalmaktadır. Önemli nedenlerinden bir diğeri ise Akdeniz ikliminin hâkim olduğu Tarsus, Çukurova’nın Tarıma çok elverişli ve verimli topraklarına sahiptir. Her türlü tarıma uygun olup yılda birkaç kez ürün alınabilir. Tarsus’ta sanayi tarıma dayalıdır. Bu durum geçmişte de önemli bir kent olmasında etkili olmuştur.

Şekil 2. Tarsus'un Konumunu Gösteren Haritası
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

1.3. İklim

Tarsus, Akdeniz iklimi etkisi altındadır. Sıcak ve ılıman astropikal iklim özelliklerini taşır. Yaz ayları sıcak ve fazlasıyla nem hâkimdir. Kış ayları ise oldukça ılık ve yağışlıdır. En sıcak ay ortalaması 26-28 °C, en soğuk ay ortalaması 8-10 °C'dir. Yıllık sıcaklık ortalaması 18 °C'dir. Yılın üçte ikisinde yaz iklimi hâkimdir ve sıcaklık sıfırın altına kolay kolay düşmediğinden bu bölgede kar yağışı ve don olayına rastlanmaz.

1.4. Sosyo-Ekonomik Yapı

Tarsus, sosyo-ekonomik yönden tarım ve sanayiye dayalı bir yapıdadır.

1832'de Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa zamanında modern tarımsal üretime geçilmiştir. Bu tarihten sonra bölgeyi ayrı bir statüye koyarak yöneten İbrahim Paşa, Kıbrıs ve Mısır'dan pamuk tohumları getirerek bu bölgede ektirmiş.

1838'de tarımsal üretimde ihraç yasağı kalkınca Avrupa ülkeleriyle ticari anlaşmalar imzalanmıştır. Bu anlaşmadan sonra pamuk talebi artmış. Pamuğun işlenmesi ve ayıklanabilmesi için çırçır makinelerine ihtiyaç duyulmuş ve 1864'te bölgedeki ilk çırçır

fabrikası Fransızlar tarafından kurulmuş olmaktadır. Kısa zamanda da çırçır fabrikaları Mersin, Adana ve Tarsus'ta olmak üzere üç ayrı yerde İngilizler tarafından kurulmuştur.

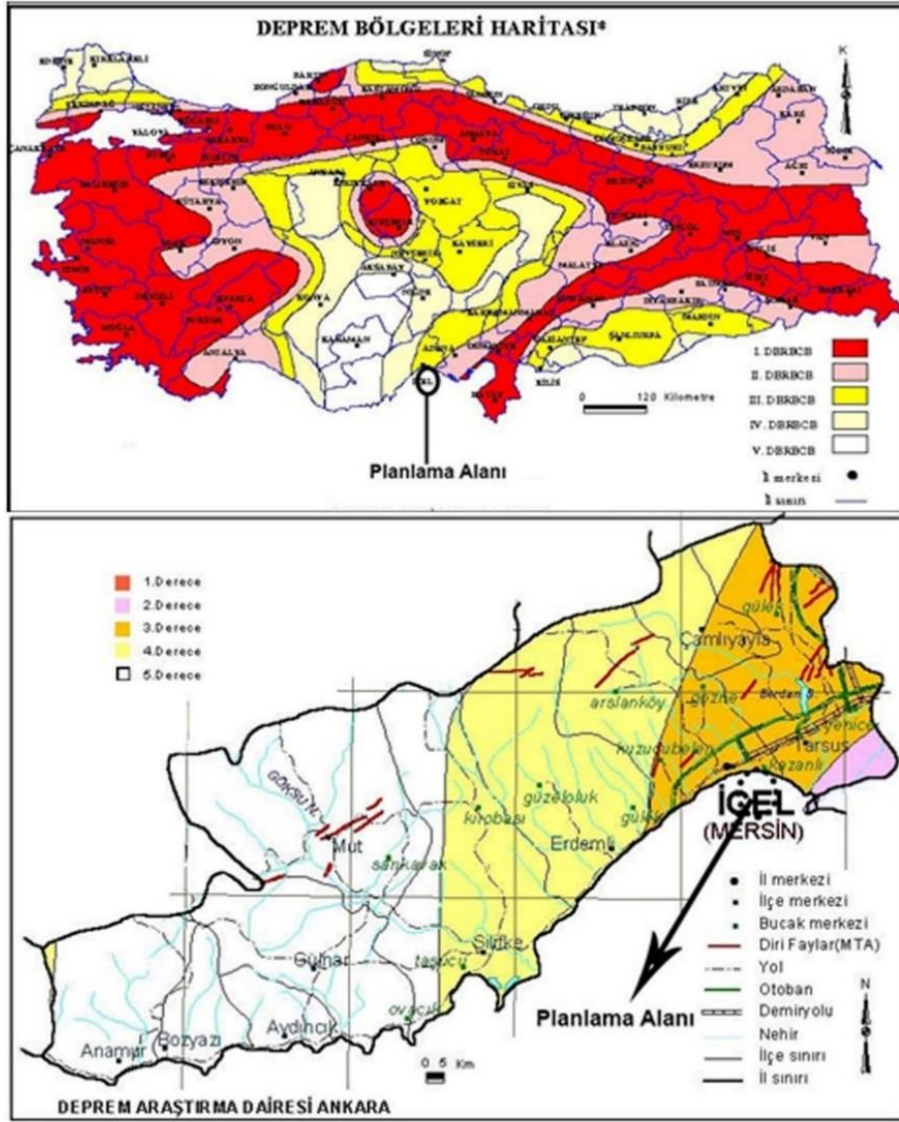
Çukurova'da 19. yy.'da modern tarım uygulaması başlamıştır. Böylece bu bölge güçlenerek üretim ve kontrol merkezi haline gelmiştir. Adana, bu gelişmelerin etkisiyle büyüyüp vilayet olmuştur. Mersin ise dış dünya ile bağlantı sağlayabilen bir liman şehri haline gelmiştir. Tüm bu gelişmelerden sonra Tarsus ise, geri planda kalarak etkinliği azalmış ve eski önemini kaybetmiştir.

Türkiye'de 15 Eylül 1902 tarihinde ilk elektrik enerjisi üretilmiştir. 1887 yılında hem Mavromati hem de Şürekası fabrikalarının açılmasıyla çırçır işletmelerinden iplik fabrikalarına geçiş sağlanmıştır. Bununla birlikte; Mersin ilinin Tarsus ilçesinden yurt dışına gönderilen malların birçoğu tarıma dayalı sanayi ürünlerini kapsar. Gönderimin %65'ini tekstil ürünleri oluşturmaktadır. Aynı zamanda, gelişmiş diğer sektörler arasında metal, gıda ve inşaat ürünleri de bu alana dahil edilmektedir.

Bölgenin konum ve ekonomisinin etkisiyle yoğun göç alan Tarsus ilçesi, geçmişte farklı inanç ve kültürlerden olan halkın bir arada yaşadığı bir yer olmuştur. Rum, Müslüman, Ermeni, Katolik, Protestan ve Arapların bir arada yaşamasıyla Tarsus'ta kültürel bir mozaik oluşturmuşlardır. Eski kaynaklara göre ise; Tarsus'ta mahaller, Müslim ve gayrimüslim olarak ayrılmıştır.

1.5. Topografik Yapısı

Mersin ilinin deprem haritası incelendiğinde dört ayrı deprem kuşağında yer almaktadır. Çalışma alanımızın yer aldığı Tarsus ilçesi ise, haritada üçüncü dereceden deprem kuşağında yer aldığı görülmektedir. (Şekil 3)

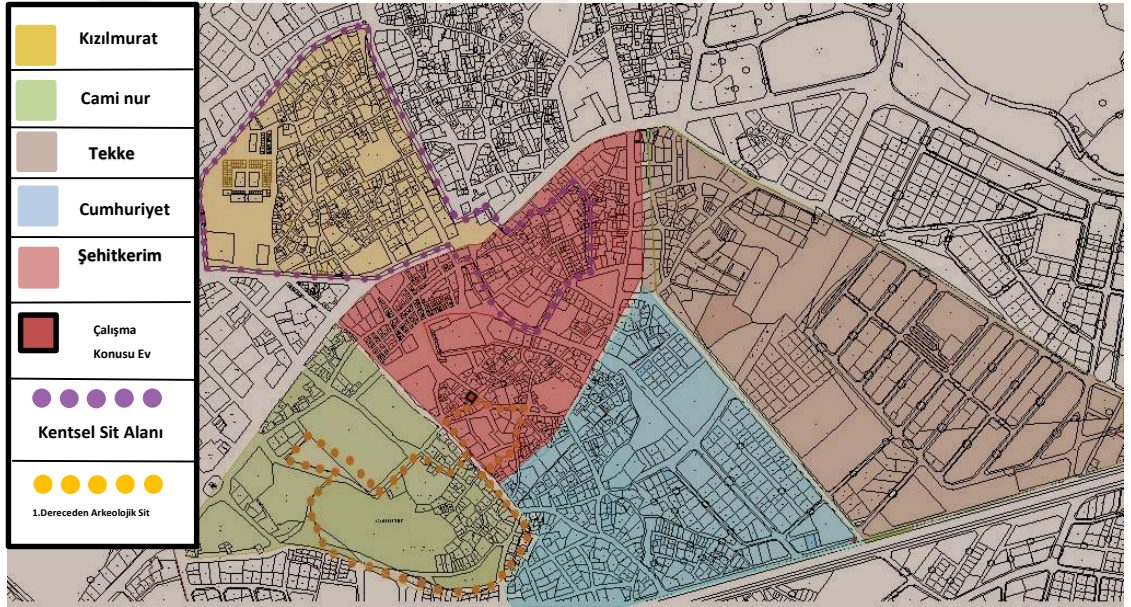
Şekil 3. Türkiye, Mersin ve İlçelerine Ait Deprem Haritası
Kaynak: Çevre Şehircilik Bakanlığı

İKİNCİ BÖLÜM

2. 897 ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ VE YAKIN ÇEVRESİNİN ANALİZİ

2.1. Yakın Çevre Analizi

Çalışmaya konu olarak seçilen 897 Ada, 11 Parselde bulunan Geleneksel ev, Tarsus'un Şehit Kerim Mahallesiinde bulunmaktadır. Şehit Kerim Mahallesi ve yakın çevresinin analizi incelendiğinde çok eski tarihlere kadar gidilmektedir. Şehit Kerim Mahallesiine olan komşu mahalleler şu şekildedir. Kuzeyde Kızılmurat Mahallesi, Doğuda Tekke Mahallesi, Güneyde Cumhuriyet Mahallesi ve Batıda Cam-i Nur Mahallesi bulunmaktadır. (Şekil 4.)

Şekil 4. Şehit Kerim Mahallesi ve Komşu Olan Mahalleler

Kaynak: Ömeroğlu 2022

Tarsus kenti milattan önceki tarihlerden günümüze kadar sürekli olarak yerleşim gören bir kent olmuştur. Bu yüzden çok katmanlı bir yerleşim yeri olmuştur. Tescil çalışmaları Tarsus'ta 1977 yılında başlatılmıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK) tarafından başlatılan bu çalışmalarda. Kentsel sit alanı olarak Kızılmurat Mahallesiinden 13 hektar ve Şehitkerim Mahallesiinden 4,6 hektarlık alan belirlenmiştir. 1. Dereceden arkeolojik sit alanı olarak ise, Gözlükule Höyüğü ve çevresi olmak üzere 7,6 hektarlık bir alan ve Roma Tapınağı (Donuktaş) çevresi ise 11,7 hektarlık

alan belirlenmiştir. 1989 yılında tespiti yapılan sit alanları dahil olacak şekilde Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmıştır (Uçar, 2007:92-3). Ayrıca, 28.11.2013 yılında Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 3004 sayılı karar ile Tarsus'taki tarihi kent merkezini ve yakın çevresini kapsayacak şekilde 200 hektarlık bir alan 3.dereceden arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir.

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesine göre;

Kentsel sit: Mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve bir arada bulunmaları ve bir bütün olarak o yerleşmenin ait oldukları dönemin yaşam biçimini gelecek nesillere aktarmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan, kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar, sokak ve meydanlar, v.b.) birlikte bulundukları alanları ifade eder.

Çalışma konumuz olan geleneksel ev, Şehit Kerim Mahallesinde bulunmakta olup kuzeyinde Kızılmurat, batısında Cami Nur Mahallesi bulunmaktadır. Kentsel Sit Alanı ile 1. Dereceden Arkeolojik Sit Alanlarının ortasında bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise çalışma konusu olan yapı, 3. Dereceden Arkeolojik Sit Alanı içinde olup, tescil edilmiş bir yapıdır. Kentsel Sit Alanlarının yönetmelikteki tanımından hareketle yapının kentsel sit alanı içerisinde bulunmama sebebi olarak, yoğun olarak bulunan geleneksel yapı dokusuna dahil olmaması olarak değerlendirilebilir.

2.2. Şehit Kerim Mahallesi

Tarsus şehrinde 1519 ve 1523 yılı tahrirlerine göre göre Tarsus'ta Müslim ve Gayrimüslimlerin yaşadığı mahalleler bulunmaktadır. Bu mahallelerin bazılarında sadece Müslümanlar yaşarken bazılarında müslim ve gayrimüslimlerin bir arada yaşadığına ulaşılmaktadır (Uğuz, 2011:144).

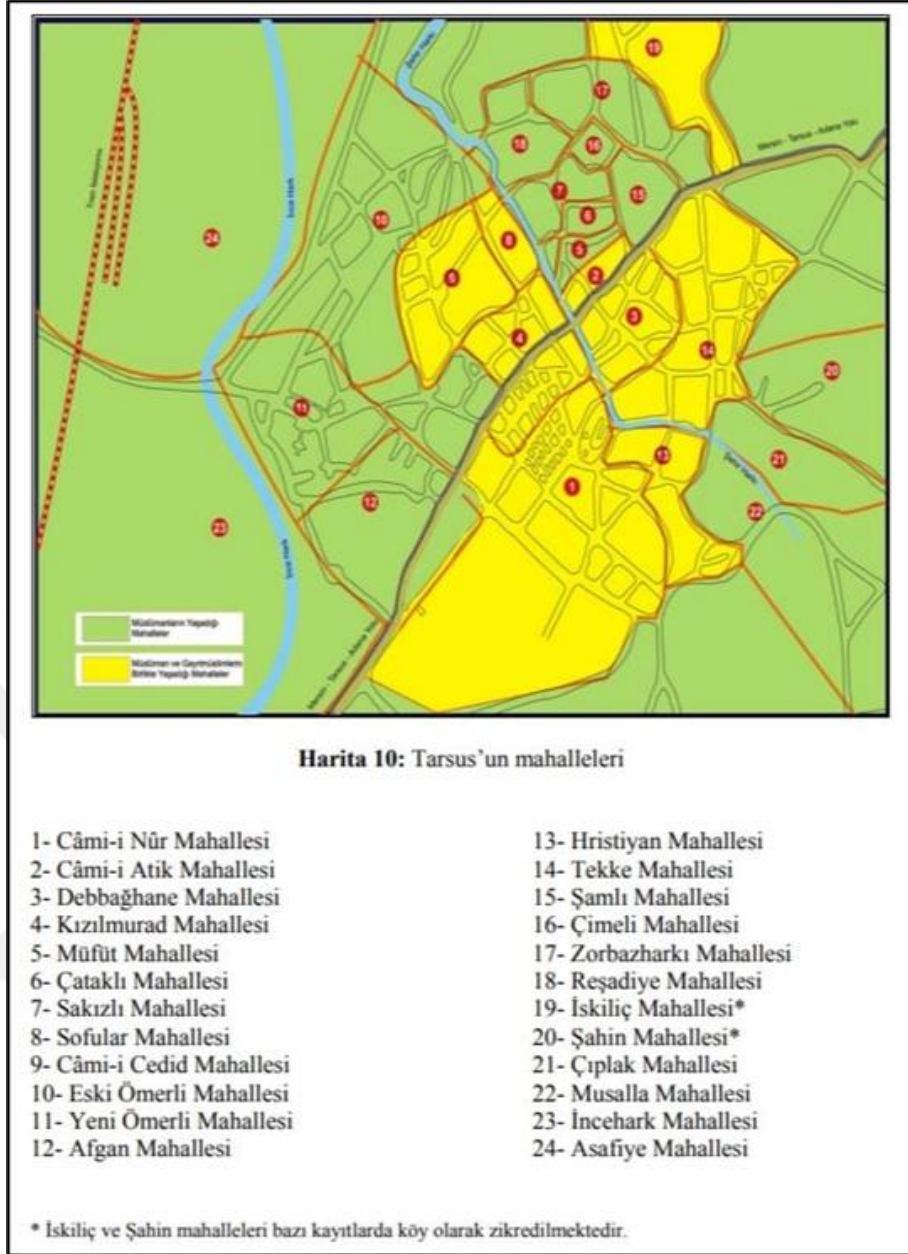
Tarsus, Osmanlı hakimiyetine girdikten sonraki elde edilen kaynaklarda adı geçen mahalleler arasında Hristiyan Mahallesi, Ermeni Mahallesi ya da Zımnıyan Mahallesi olarak da adlandırılan Şehit Kerim Mahallesi de bulunmaktadır. Ermeni Mahallesi şehrin batı mahalleleri arasında yer almaktadır. Tarsus'un Osmanlı hakimiyetine girdikten sonraki elde edilen Şer'iye sicillerinden, o dönemde Şehit Kerim Mahallesi, sadece Gayrimüslimlerin

yaşadığı tek mahalleydi. Daha sonraları bu durum değişmiştir. Yani Müslim ve Gayrimüslimlerin bir arada yaşadığı bir mahalle olmuştur.

19. yüzyılda en önemli kaynak niteliğinde olan Halep ve Adana Salnameleri ve Şer'îye sicillerinden elde edilen bilgilere göre, Şehit Kerim Mahallesiinde Gayrimüslim olarak Ermenilerin çoğunlukta olmakla beraber Rumların da bu mahallede yaşadığı geçmektedir. Bununla beraber bu dönemde sadece Gayrimüslimler değil Müslümanların da yaşadığı bilinmektedir. Ancak şehrin diğer mahallelerine göre en fazla Gayrimüslimin bu mahallede yaşadığı söylenilebilir.

Ermeni Mahallesi'nin isminin Şehit Kerim Mahallesi olarak değiştirilmesi, Mart 1925 yılında Tarsus'un Kurtuluşunda şehit düşen Molla Kerimin adına olan saygıdan gelmektedir (Uğuz, 2011:151).

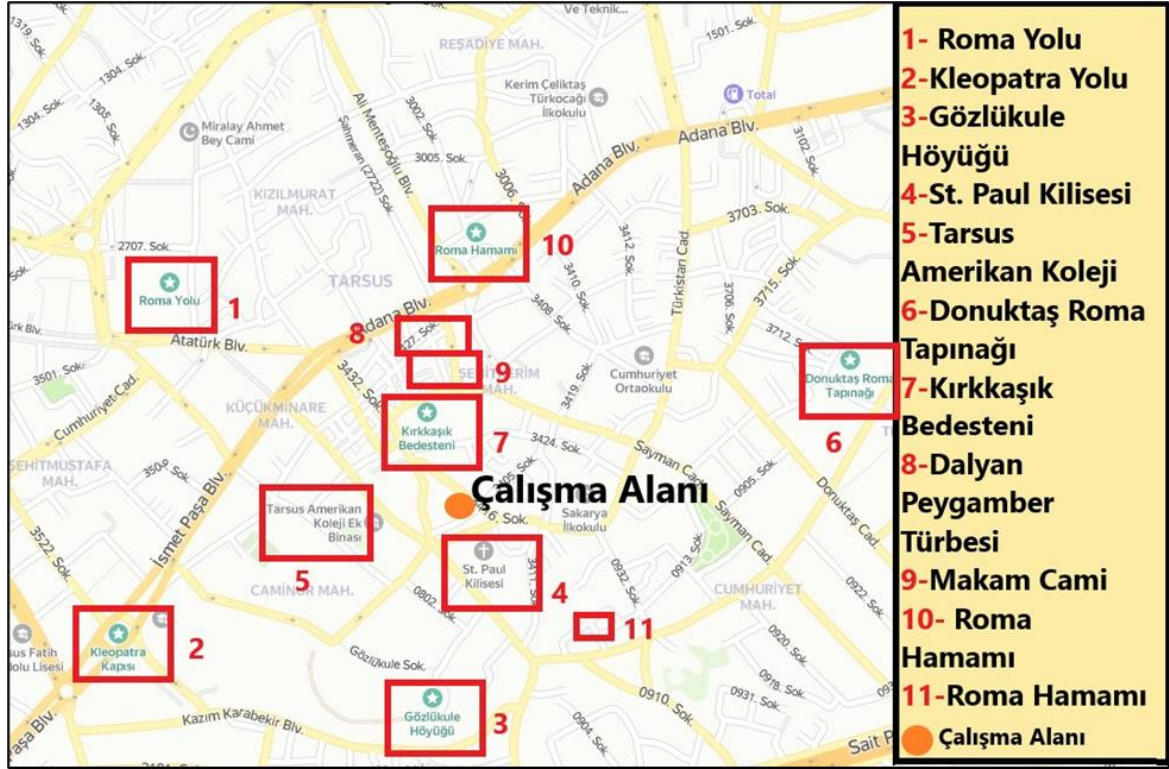
Şekil 4. te eski kaynaklara göre Tarsus'ta bulunan mahalleler görülmektedir. Çalışma konusu olan Şehit Kerim Mahallesi; kaynaklarda adı Hristiyan, Ermeni veya bazı kaynaklarda Zımniyan Mahallesi olarak geçmektedir. Harita incelendiğinde, eski mahalle sınırları ile günümüz mahalle sınırları farklı olmakla beraber,13 numaralı alan bu günkü Şehit Kerim Mahallesi'ne karşılık gelmektedir (Uğuz, 2011:116).

Şekil 5. Eski Kayıtlara Göre Tarsus'ta Bulunan Müslim ve Gayri Müslim Mahalleler ve İsimleri

Kaynak: Uğuz 2011

Kentte hakimiyet süren medeniyetlerden, Şehit Kerim Mahallesi ve yakın çevresinde miras olarak kalan yapılar: Gözlükule Höyüğü, Kırkkaşık Bedesteni, St. Paul Kilisesi, Ulu Cami, Tarsus Amerikan Koleji, Bilal-I Habeşi Mescidi, Dalyan Peygamber Türbesi, Makam Cami, Roma Hamamı, Kleopatra Kapısı, Donuktaş Roma Tapınağı, Roma Yolu gibi yapılardır. (Şekil 6.)

Şekil 6. Şehit Kerim Mahallesi ve Komşu Olan Mahallelerde Bulunan Tarihi Yapılar
Kaynak: Ömeroğlu 2022

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GELENEKSEL TARSUS EVLERİNİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Plan Özellikleri

19. yy.'ın sonu ile 20. yy.'ın başlarında inşa edilen Tarsus'taki geleneksel evler, genellikle iki veya üç katlı olarak yapılmış olup, bölgenin ekonomik faaliyetlerinden olan hayvancılık ve pamuk üretiminden dolayı yüksek tutulmuştur ve bölgenin 'mağaza' olarak adlandırdığı depo olarak işlevlendirilmiştir. Zemin katların sokakla bağlantısı 'taşlık' denilen ara mekanla sağlanmıştır. Zaman içerisinde değişen ihtiyaçlarla beraber depo alanlarına günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde işlevler verilmiştir. Zemin kat dışındaki diğer katlar ise yaşama alanı olarak kullanılmıştır. Bazı evlerde 'kışık' denilen ara katlara da yer verilmiştir. Avlular ise Geleneksel evlerin bir diğer önemli unsuru olmuştur. Avlular; mekânlar arası sirkülasyonu sağlaması, mahremiyetin sağlanması, serinlemek amacıyla kullanılması ve günlük işlerin yapıldığı mekân olması sebebiyle önemli öge olmuştur. Ayrıca yüksek duvarlı inşa edilen avlular, mahremiyeti sağlaması açısından önemli olmuştur. Geleneksel Tarsus Evlerinde Bu yapıların iç sofalı ve dış sofalı plan tipleri bulunmaktadır. Orta sofalı plan tipine rastlanılmamıştır.

3.1.1. Dış Sofalı Plan Tipleri: Bir veya iki tarafında odaların yer aldığı dikdörtgen şeklinde yapılmış olan, bahçe veya avlu tarafında konumlandırılan plan tipidir.

Dış sofalı plan tiplerinde yapıya giriş çoğunlukla sokaktan veya avludan sağlanmıştır. Sokaktan giriş, 'taşlık' denilen mekâna açılmaktadır. Taşlık ise; sokak, mağaza, avlu ve konut arasındaki bağlantıyı sağlayan bir mekandır.

Taşlık bölümünden avlu tarafında bulunan merdiven ile üst kattaki sofaya çıkılmaktadır. Dış Sofalar, avlu veya bahçeye paralel olarak konumlandırılmıştır. Bazı durumlarda sofa, avlu ve bahçeye paralel, sokağa ise dik konumlandırılmıştır.

3.2. Cephe Özellikleri

İki veya üç katlı olarak yapılan geleneksel Tarsus evlerinin depo olarak kullanılan zemin katlarının sokakla bağlantısı sağır tutulmuştur. Üst katlar ise, konut olarak tasarlandığı için sokakla bağlantısı çıkmalarla, cumbalarla ve balkonlarla sağlanmıştır.

Bu yapıların cephe düzeni çoğunlukla simetrik olarak tasarlanmıştır. Simetrik olan yapılarda ise, giriş (cümle) kapısı da bu simetri aksında yapılmıştır.

Bölgedeki evlerin cepheleri genellikle sade ve gösterişsiz yapılmıştır. Bezeme, süsleme gibi öğeler kullanılmamıştır. Cümle (dış) kapılar; cepheleri genellikle gösterişsiz ve sade yapılan geleneksel Tarsus evlerinde en önemli cephe unsurudur. Dış cephe kapılarının bezemeleri, farklı düzenlemeleri ve biçimleriyle sade olan cepheye hareket ve renk katmasıyla en önemli unsur olarak değerlendirilebilir. Pencerele; kapılardan sonra cepheye hareket katan diğer bir cephe unsurudur. Dış kapılara göre daha az süslemeye gidilmiştir ancak biçimleri ve sövelerde bulunan süslemelerden dolayı cepheye hareket katan diğer önemli unsurdur. Söveler; cepheye hareket diğer cephe elemanı ise bezemeleriyle dikkat çeken sövelerdir. Çıkmalar; açık ve kapalı çıkma şeklinde düzenlenmiş olup sokak cephesinde konumlandırılmışlardır. Açık çıkmalar, yapıdan bir metre dışarı doğru taşacak şekilde balkon olarak düzenlenmiştir. Kapalı çıkmalarda ise, yapıdaki odaların sokak cephesinde gönye veya cumba çıkma şeklinde kapalı olarak çıkmasıyla yapılmıştır. Çıkma altı destek elemanları; açık ve kapalı çıkmaların altında kullanılan, çeşitleri ve biçimleriyle cepheyi hareketlendiren cephe elemanlarıdır. Silmeler; cephe hareket katan silmeler, kat döşeme hizasında ve saçak altlarında görülebilmektedir. Çatılar; genellikle saçaksız yapılmış olup kırma çatı şeklinde marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.

3.3. Mimari Öğeler:

Kapılar (cümle kapısı), söveler, cumbalar, çıkmalar, kat silmeleri, pencereler, çıkma altı destek elemanları ve çatılardır.

3.3.1. Kapılar: Yapılarda cepheler sade tutulurken kapılar, biçimleri ve bezemeleriyle bu gösterişsiz cephenin en gösterişli ve önemli unsuru olmuştur. Tarsus geleneksel evlerinde, bir ana giriş (cümle kapısı), bir de servis kapısı bulunmaktadır. Cümle kapısı servis kapısına göre daha yoğun bezemeli olarak kullanılmıştır.

Bütün kapılar kemerli olarak yapılmıştır. Yuvarlak, basık ve sivri kemerli olarak tasarlanmıştır. İki kanatlı ve her iki kanadı birbirine simetrik olarak yapılmıştır. Kapıların etrafında yapılan sövelerde taş malzeme kullanılmıştır.

Yuvarlak kemerli kapılarda, doğramanın yanları sövelerle hareketlendirilmiş ve bu sövelerin üstüne lento konulmuştur. Lentonun üstüne ise yuvarlak kemer yapılmıştır.

Basık kemerli kapılarda ise sade bir gösteriş hâkim olmuştur. Lento ve bezeme kullanılmamıştır.

Şekil 9. Tarsus'taki Geleneksel Evlerin Giriş Kapıları

Kaynak: Ömeroğlu, 2021

3.3.2. Pencereleler: Cepheye hareket kazandıran diğer bir mimari elemandır. Cümle kapıları kadar bezemeli değildir ancak biçimleriyle ve sövelerdeki bezemeleriyle cepheyi yalınlıktan kurtaran öğedir. Dikdörtgen biçiminde ve genellikle düz kemerli olarak yapılan pencerelelerde basık ve yuvarlak kemerlere de rastlanmaktadır.

Çoğunlukla düz kemerli olarak kullanılan pencereleler sade bir biçimde yapılmış olup söveler taş malzeme ile yapılmış ve süslemeler yapılarak hareketlendirilmiştir. Sövelerdeki bu süslemeler, hangi malzeme ile inşa edilmiş olursa olsun farklılık göstermemektedir. Sövelerde dişli ve profilli taş biçimleri en fazla görülen süsleme türleridir.

Pencere boşlukları; 1/2, 1/1.8 ve 1/2.3 arasında değişmektedir. Pencere doğramaları hem giyotin şeklinde hem de kanatlı olarak yapılmıştır. Kanatlı olan pencerelerde ise çift kanat kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında pencerelerin iç kısmına doğrama, dış kısmına yani sövelerin dış kısmına yakın demir parmaklık ve sövelerin dış kısmına ise ahşap kepenkler kullanılmıştır. Ahşap kepenkler de iki kanatlı olarak yapılmıştır. Pencerelerde demir parmaklıklar güvenlik açısından önemli bir öge olmuştur. Geleneksel Tarsus Evlerinde kullanılan demir parmaklıklar herhangi bir dolgu malzemesi kullanılmadan direkt taş sövelere monte edilmiştir. Bölgenin ikliminin ılıman olmasından dolayı zaman bağlı olarak bu demir parmaklıkların taş sövelere zarar vermediği gözlemlenmiştir.

Şekil 10. Tarsus'taki Geleneksel Evlerin Pencerelerine Örnekler
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

3.3.3. Çıkmalar: Çıkmalar, sokağa bakan cephede yapılan iki veya üç katlı konutlarda düşünülmüş olup açık veya kapalı olarak iki şekilde uygulanabilen bir cephe elemanıdır.

Çıkmaların, yapının bir köşesinde veya cephe boyunca yapı aksında bulunan uygulamaları mevcuttur. Kapalı veya açık çıkma şeklinde düşünülmesi plan tipine göre değişebilmektedir. İç ve dış sofalı plan tiplerinde değişiklik göstermektedir. İç sofalı plan tipinde çıkmalar, sofa boyunca sokağa bakan tarafta duvardan 1 m taşma yapılarak balkon olarak düşünülmüş uygulamalardır. Balkon yörede hâkim olan mahremiyet isteğine aykırı

olmasına rağmen geç dönemde yapılan geleneksel konutlarda toplumsal değişikliğin etkisiyle uygulanan bir cephe elemanı olmuştur. Dış sofalı plan tiplerinde çıkmalar ise, bir odanın oda boyunca dışarı taşması olup konutun bir köşesinde uygulanmıştır. Hem açık hem kapalı çıkmaların olduğu uygulamalarda bölgede kullanılmıştır.

Açık ıkmalar(balkonlar), - I- profillerle taşıtılarak duvar yüzeyinden 1 m taşma yapılarak sağlanmıştır. Kapalı ıkmalar ise, cumba veya gönye çıkma şeklinde uygulanmıştır. ıkmaların döşemelerin evlerin döşemelerinde kullanılan döşeme sistemine göre yapılmıştır. Yapının döşemesi ahşap kirişleme ile oluşturulmuşsa çıkmanın döşemesi de ahşap kirişlemelerle gerçekleştirilmiştir. Döşemesi - I- profil kullanılan yapılarda ise çıkma döşemelerinde yine - I- profili kullanılmıştır. Ayrıca ıkma altı destek elemanları da kullanılmıştır.

3.3.4. ıkma Altı Destek Elemanları: Geleneksel Tarsus evlerinde cepheye hareket katan diğer bir cephe elemanı ise çıkma altında uygulanan destek elemanlarıdır. Bölgede iki farklı şekilde biçimlendirme söz konusu olmuştur. Açık ıkma veya kapalı çıkmaya göre bu değişiklik fark edilmektedir. Açık çıkmada kullanılan destek elemanları - I- profilleri destekleyen desenli metal malzemeler kullanılmıştır. Kapalı çıkmada ise, taş konsolun üzerine yerleştirilen ahşap taban ile desteklenerek oluşturulmuştur.

şekil 11. Tarsus'taki Geleneksel Evlerde Bulunan ıkma Altı Destek Elemanlarına rnekler

Kaynak: meroğlu, 2021

3.3.5. Silmeler

Saçak altında ve katların döşeme hizasında yapılan silmeler genellikle taş malzemeden olmakla beraber tuğla veya ahşap olarak da kullanılmıştır. Silmelerde çok fazla bir bezemeye yer verilmemiştir. Bazı evlerde sade ahşapla yapılırken, bazılarında taş olarak iç bükey ve dış bükey desenlerle hareket katılmıştır.

3.3.6. Çatılar

Geleneksel Tarsus evlerinde genellikle Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma çatı şeklinde çatılar yapılmıştır. Önceleri bu bölgedeki yapılarda çatılar düz ve toprak damlı iken sonraları toprak damlı kullanımın zorluğundan dolayı kırma çatıya dönülmüştür. Çatılarda saçak yapılmamıştır.

3.4. Malzeme

Geleneksel Tarsus evlerinde, yörede sıklıkla bulunan ahşap, taş ve kerpiç malzemeleri inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır. Bu yapıların zemin katları çoğunlukla düzgün kesme taş ile inşa edilmiştir. Genel olarak iki katlı veya üç katlı olarak yapılan yapılarda, zemin katlarda taş kullanılmış olup, üst katları ise kerpiç veya ahşap olarak kullanılmıştır. Evlerin içindeki bölücü duvarlarda, ahşap karkas kullanılmış, döşemelerde ise ahşap tercih edilmiştir.

Geleneksel Tarsus evlerini yapım sistemlerine göre, 3'e ayırmak mümkündür.

3.5. Yapım Tekniği

Tarsus'taki geleneksel ev mimarisi, Çukurova bölgesinin iklim, kültür ve ekonomisinden etkilenerek oluşmuştur. 250' ye yakın bir sayıda olan geleneksel Tarsus evlerinin önemli sayıdaki kısmı kent surlarının içinde kalmıştır. Kızılmurat, Cami-i Nur, Şehit Kerim, Tekke, Sofular, Tabakhane, Ömerli mahallelerinde yoğun olarak bulunmaktadır. (Atalan & Süyük Makaklı, 2012:1) Söz konusu bu tarihi ve kültürel evlerin bir bölümü korunabilirken, bir bölümü ise farklı nedenlerle korunamayıp özgünlüğünden uzaklaşmıştır. Bazıları ise tamamen yok olmuştur. Değişen yaşam koşulları ile beraber, günümüze gelebilmiş yapılarda kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla mutfak, banyo, wc gibi eklemeler yapılarak yenilenmiştir.

Ahşap, taş ve kerpiç geleneksel Tarsus evlerinde ana inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır. Yapım sistemlerine göre; ahşap karkas, yığma ve karma sistem olarak üç grupta incelenmektedir. Genel olarak iki katlı olarak yapılan bu yapıların, zeminde taş, üst katlarda ise kerpiç ve ahşap kullanılmıştır. Evlerin içindeki bölücü duvarlarda, ahşap karkas kullanılmış, döşemelerde ise ahşap tercih edilmiştir.

3.5.1. Kagir Yığma Sistem: Genellikle bir veya iki katlı yapılarda uygulanan bir sistemdir. Bu sistemle inşa edilen konutların taş duvar kalınlıkları 0,50-0,60 m arasında değişmektedir. İklimden kaynaklı olarak duvar kalınlıkları fazla tutulmuştur. Taş duvarda pencere boşluklarının alt ve üstünde ahşap hatıl uygulamasına sıkça rastlanmaktadır.

İki katlı uygulamalarda döşemeler, - I- profillerle desteklenen ahşap kirişlerle oluşturulmuştur. - I- profiller yine döşemeyi takip eden çıkmalarda da kullanılmıştır.

Oda boyutları en 3.95-4.07, boyu 4.15-4.50 m. arasındadır.

3.5.2. Karma Sistem

İki veya üç katlı konutlarda uygulanmış olan sistemde iki katlı olan konutlarda, zemin kat kagir yığma sistemde üst kat ahşap iskelet arası dolgulu olarak inşa edilmiştir. Üç katlı konutlarda ise zemin ve birinci katlar kagir yığma sistemde olum üst kat yine ahşap iskelet sistem arası dolgu yapılarak uygulanmıştır.

Bu sistemde yapılan taş duvar kalınlıkları 54-66 cm arasında değişmektedir. Kesme taştan yapılan duvarlar kalınlıkları ise en 26-40 cm, boy 38-48 cm. arasında değişmektedir. Üst katlarda ahşap iskelet arası dolgulu olarak inşa edilen duvarların kalınlığı ise, sıvalı olanlar 13-17, dış cephesi taş kaplamalı olan örnekler ise 25-30 cm. arasındadır.

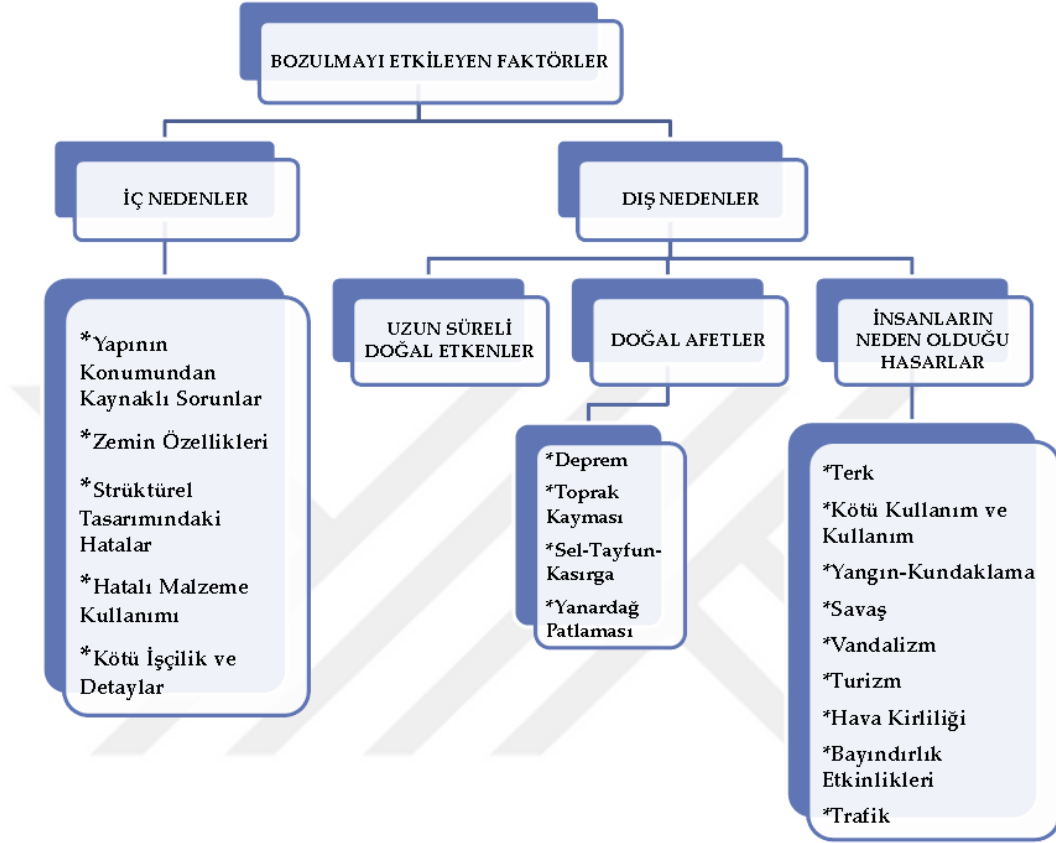
Bu sistemde yapılan odaların ebatları eni 3.40-4.15 ile boyu 4.00-4.88 m. civarındadır.

3.5.3. Ahşap Karkas Sistem

Bölgede bu sistemde inşa edilmiş az sayıda yapı bulunmaktadır. Bu sistemde ahşap çatıkların arasına kerpiç malzeme doldurularak inşa edilmiştir. Yapıyı korumak adına bazılarında subasman seviyesine kadar taş duvar ile örülmüştür.

3.6. Bozulmalar

Geleneksel yapılarda bozulmayı etkileyen etmenler “İç Nedenler” ve “Dış Nedenler” olarak iki kategoride incelenebilir. (Şekil 12)

Şekil 12. Bozulmayı Etkileyen Faktörler

Kaynak: Ömeroğlu, 2021

3.6.1. Geleneksel Tarsus Evlerinde Görülen Bozulma

3.6.1.1. Zemin Özellikleri

Yapı, dayanımı düşük zemin üzerine oturtulmuş ya da zemin, aynı yapıda olmayan bir özelliğe sahip ise zaman içinde yapıda oturmalar veya dönme gibi sorunlar oluşabilir. Eğer zemin yapısı aynı özellikte olmayıp homojen değilse bu durum yapıda çatlakların meydana gelmesine sebep olur. Meydana gelen çatlakların yerleri ve doğrultuları incelenerek sorunun zeminden kaynaklanıp kaynaklanmadığı anlaşılabilir. Örnek olarak; yapının oturtulduğu zeminin orta bölümü sağlam olup, yanları gevşek zeminden meydana geliyorsa, yapıda bulunan çatlaklar aşağıdan yukarı doğru açılarak meydana gelmiş çatlaklar

olur. Ancak eğer, yapı zeminin sadece orta bölümü gevşek zeminden oluşup, yanlar sağlam ise bu durumda yapıda bulunan pencere ve kapı köşelerinde 45° lik açıyla çatlaklar meydana gelmektedir (Ahunbay, 2018:38).

Şekil 13. Tarsus Şehit Kerim Mahallesi'nde Bulunan Geleneksel Ev
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

Şekil 13’ de görülen yapıdaki en belirgin bozulma, cephedeki ve avlu duvarındaki çatlaklardır. Çatlaklar incelendiğinde, zeminden başlayıp yukarı doğru genişleyen çatlaklara rastlanmaktadır. Bu durumda, yapının oturtulduğu zeminin orta bölümü sağlam olup, yan bölümlerinin ise gevşek zeminden meydana geldiği söylenebilir.

3.6.1.2. Strüktür Tasarımındaki Hatalar

Yapıların ilk tasarım sürecinde taşıyıcı sistemlerinde boyutlandırma hatası yapılırsa, yapıda ciddi sorunlara sebep olabilir. Örnek olarak; ayak, payanda ve duvar gibi düşey taşıyıcı öğelerde üzerine gelecek yükleri taşıyabilecek kapasitede boyutlandırılmamışsa, bir duvarın taşıyacağı yüke göre kapasitesinin yetersiz kalması, payandaların kapasitesinin yetersiz olması dolayısıyla kubbe, kemer ve tonozlarda oluşabilen açılmalar ve hatta yıkılmalar, temellerin kapasitesinin yetersiz olmasıyla da taşıyıcı elemanlarda çatlaklara ve düşey olarak birbirinden ayrılmalara neden olabilir (Ahunbay, 2018:39).

Şekil 14. Tarsus Şehit Kerim ve Cami Nur Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerden Strüktür Tasarımından Kaynaklanan Bozulma Örnekleri
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

Strüktürel tasarımdaki hatalardan kaynaklı olarak yapının giriş kapısında bulunan kemerde bozulmalar ve çatlaklar söz konusu olmuştur. (Şekil 14.a), strüktürel tasarımdan kaynaklı olan sorunlardan ötürü yapı, ön cepheden sol-arkaya doğru yatarak bitişik olan yapıdan ayrıldığı görülmektedir. (Şekil 14.b), Yapının cephesinde strüktürel kaynaklı çatlamlar söz konusudur. (Şekil 14.c)

3.6.1.3. Hatalı Malzeme Kullanımı

Yapılarda iyi nitelikteki malzeme niteliğinin kullanılmadığında yapıda meydana gelebilecek bozulmalar daha hızlı gerçekleşebilmektedir. Örnek olarak, yapıda kullanılacak taşların yapısının dayanıklı olmaması, taşlarda kil veya başka yabancı maddelerin yer alması durumunda taşta hızla aşınmalar, tabakadan veya damardan ayrılmasına hatta kopmasına neden olmaktadır (Ahunbay, 2018:42).

Şekil 15. Tarsus Şehit Kerim ve Cami Nur Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerde Kullanılan Hatalı Malzeme Sonrası Görülen Bozulma Örnekleri

Kaynak: Ömeroğlu, 2021

3.6.1.4. Kötü İşçilik ve Detaylar: Yapı elemanlarda uygun teknik ve malzeme uygulanmadığında dış etkilere ve zamana karşı dayanımları az olur. Örnek olarak, blok birleşimleri için taşlarda korozyona uğrayabilecek metal kenetler veya mil gibi malzemeler korozyona uğrayabildikleri için iyi izole edilmelidir. Aksi durumda, derzlerden içeri sızan suyla birlikte korozyona uğrayan metallerin hacminde artış meydana gelir ve artan hacimle birlikte iç gerilmeden kaynaklanan birleştirme kısımlarında çatlaklar meydana getirmektedir. Çatlaklara müdahale edilmediği takdirde ise, çatlaklar büyüyerek yapı elemanlarında parçalanmaya gidebilmektedir (Ahunbay, 2018:42).

Şekil 16. Tarsus Kızılmurat Mahallesinde Bulunan Geleneksel Evlerde Kötü İşçilik Sonrası Cephede Görülen Bozulma Örnekleri

Kaynak: Ömeroğlu, 2021

3.6.1.5. Uzun Süreli Doğal Etkenler: Yapılar zamanla doğanın farklı etkilerine maruz kalınca yıpranır ve zamanında müdahale edilmediğinde ciddi hasarlar neden olabilmektedir. Örnek olarak; mevsimler arası sıcaklık farkından ötürü yapılarda meydana gelen genleşme ile beraber malzemede çözülme, suyun kılcal hareketinden ötürü duvar yüzeylerinde oluşan nemlenmeyle beraber yoğunlaşmadan dolayı meydana gelen çiçeklenme-tuzlanma, yağışlarla beraber suyun yapıdan hızlı bir şekilde uzaklaştırılamamasıyla yosunlaşma, rüzgârın beraberinde getirdiği ve duvar oyuklarına, derzlere ve çatılara yerleştirdiği tohumlarla birlikte meydana gelen ağaçlanma -bitkilenme, yeraltı veya zemin sularından dolayı temel zeminin etkilenmesi, deniz suyunun etkisi ile kıyı yapılarında çürüme vb. etkilerle yapıda ciddi bozulmalar görülebilmektedir (Ahunbay, 2018:45-46).

Şekil 17. Tarsus Şehit Kerim ve Kızılmurat Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerde Uzun Süreli Doğal Etkiler Sonucu Cephede Görülen Bozulma Örnekleri
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

Şekil 17a’da Cephe ve avlu duvarında dayanıksız malzeme kullanımına bağlı olarak ve doğal etkilerden ötürü kullanıcı kaynaklı ve zamanla da olmak üzere çürüme ve bozulmalar oluşmuştur.

Zemin katta kullanılan taşların dayanımı düşük malzemeden yapıldığından taşlarda aşınma oluşmuştur. Ayrıca, uzun süreli doğal etkilerden ve korunmadıklarından cephe duvarı ve avlu duvarında küflenme, kararma, bitkilenme ve yosunlaşma gibi bozulmalar meydana gelmiştir. (Şekil 17b)

Şekil 17c’deki yapının zemin katında duvardaki derzlerinin boşalması ve taşın yüzeyinin aşınması uzun süreli doğal etkenlerle beraber uygun olamayan malzeme

kullanımını gösterir. Yapının ikinci katında ise cephede kullanılan sıva dökülmesi ile meydana çıkan ahşap malzemenin, pencere ve çatıda çürümelerin meydana geldiği söylenebilir.

3.6.1.6. Doğal Afetler

Tam olarak ne zaman gerçekleşeceği tahmin edilemeyen deprem, sel, toprak kayması, kasırga veya yanardağ patlaması v.b. doğa olayları, tarihi yerlerin zarar görmesine ve zaman zaman kalıcı hasar bırakmasına sebep olmaktadır (Ahunbay, 2018:49).

Şekil 18.Tarsus Şehit Kerim Mahallesiinde Bulunan Geleneksel Evde Bozulma
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

Şekil 18’de yapının konumundan kaynaklı zemininde doğal afet olan sel baskınları sonucu fazla sudan etkilendiği görülür. Bu sebeple, zemin duvarında yosunlaşma, bitkilenme ve küflenme görülmektedir.

3.6.1.7. İnsanların Neden Olduğu Hasarlar

Kötü kullanım ve onarımlar, terk, savaş, yangın-kundaklama, vandalizm, turizm, bayındırlık etkinlikleri, hava kirliliği ve trafik gibi sebeplerle tarihi yapıların etkilenip zarar görmesi olarak değerlendirilebilir (Ahunbay, 2018:50).

Şekil 19. Tarsus Şehit Kerim ve Kızılmurat Mahallelerinde Bulunan Geleneksel Evlerde İnsanların Neden Olduğu Bozulmalar
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

İnsanların geleneksel mimariye bilinçsiz yaklaşımıyla duvarlara yazı yazma, boyama vs. gibi yanlış yaklaşımlar yapıya zarar vermektedir. (Şekil 18.a) Zemin katında yapının bir bölümünün yıktırılıp ticari amaçlı kullanılması ve cepheye tabela yapıştırmak gibi insanların neden olduğu ve yapıya zarar veren bir durumdur (Şekil 18. b).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. 897 ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPI

Bu çalışmada, Tarsus'ta bulunup korunması gerekli geleneksel yapılar arasında değerlendirilen geleneksel Tarsus evlerinden biri olan 897 ada, 11 parselde bulunan konut ele alınmıştır. Ele alınan geleneksel konut, arsa alanı 101 m² olup Tarsus Şehit Kerim Mahallesi 3416. Sokak ile 3405.sokağın kesiştiği köşede, kapı numarası 25 olan yapıdır. (Şekil 20) Bu yapı, Adana Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 29.06.1998 tarih ve 3091 karar ile tescillenmiştir. **(EK-1)** İki sit alanı arasında kalan konumu ve geleneksel yapı karakterini halen taşıması yapıyı önemli kılmaktadır. Yapının, inşa tarihi tam olarak bilinmemekte olup Osmanlı son dönemindeki Şer'iye sicillerine göre Osmanlı zamanında var olduğu tespit edilmiştir. Bölümde aktarıldığı gibi Şehit Kerim Mahallesi, eski adıyla Hristiyan (Ermeni) mahallesi, gayrimüslimlerin çoğunlukta olduğu bir mahalledir. Tescil fişi, yapının fiziksel özellikleri, konumu, kaynak verilerine göre yapının, ilk olarak gayrimüslimler tarafından zemin ve birinci katı inşa edilip kullanılmış olduğu yorumlanabilir. 1900' lerin başlarında ise Ermeniler bölgeyi terk ettiği dönemde, Van'da 1915'te çıkan Van İsyanı sonrası Tarsus'a yerleşen Nurettin Bey tarafından satın alınıp birtakım değişiklik ve eklemeler yaptırıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Daha sonra yapı, Yaşar Sönmez tarafından satın alınıp kullanılmıştır. Yaşar Sönmez'den sonra Ali Yapıcı tarafından kullanılmıştır. Ali Yapıcıdan sonra ise şimdiki sahipleri olan Ali Rıza ve Ramazan Bey kardeşler tarafından satın alınmıştır. Yapı, günümüzde Suriye'den gelen göçmenlere kiraya verilerek kullanılmaktadır.

Tarsus kenti tarihsel süreçte önemli yerleşim merkezleri arasında olmuştur. Bu nedenle kentte bulunan önemli anıtsal ve sivil mimari örnekleri bulunmaktadır. Bu yapılardan günümüze kadar gelenler özgün yerleşim dokusunu oluşturmaktadırlar. 897 ada 11 parselde bulunan geleneksel konut, bu dokunun bir parçası olarak değerlendirilebilir.

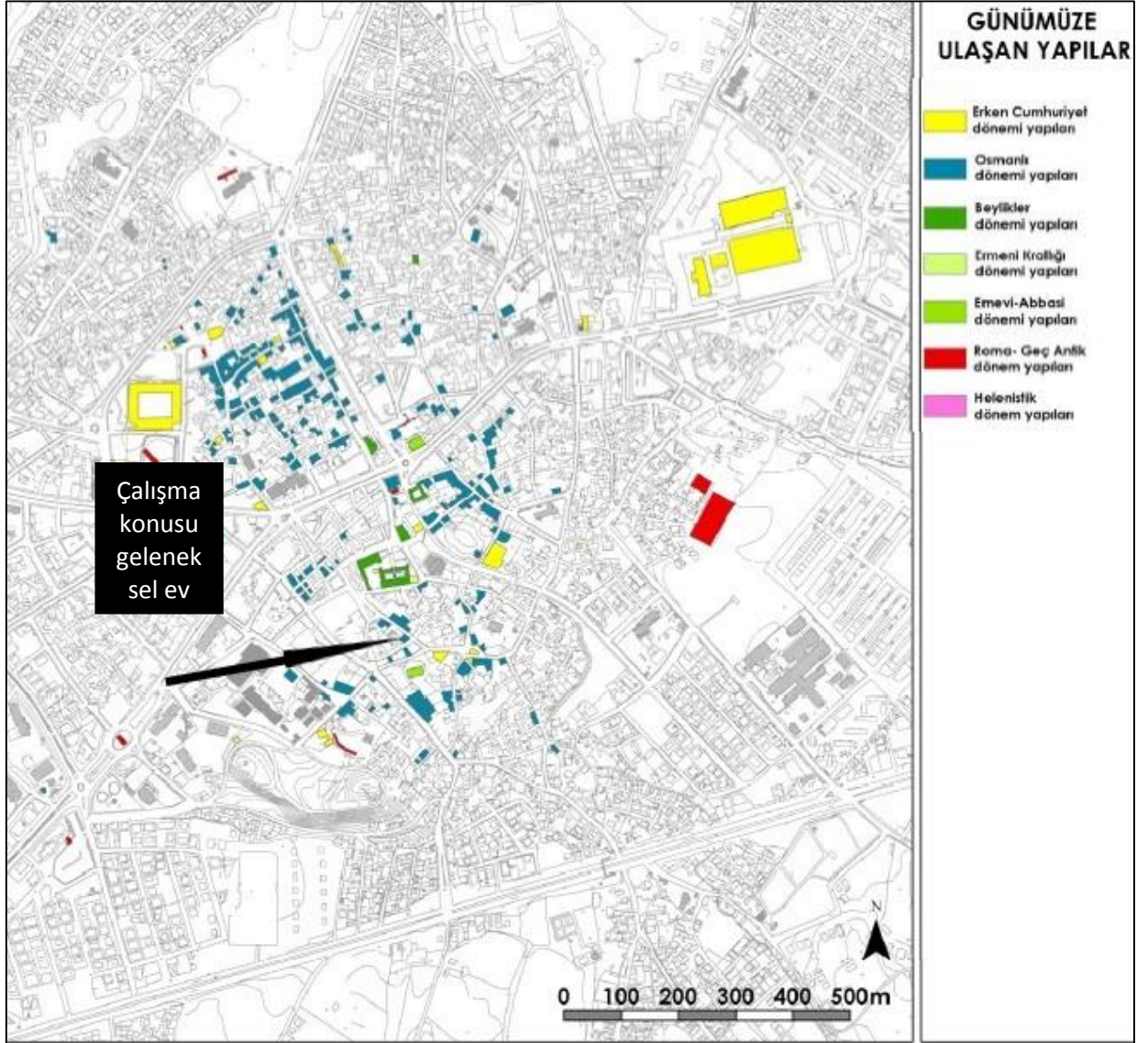
Şekil 20. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Konumu
Kaynak: Ömeroğlu, 2021

Şekil 21. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Ön Cephe Görüntüsü
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Yakar'ın (2020) de hazırladığı çalışmada yer alan bilgilere dayanarak çalışılan geleneksel evin konumunu ve hangi döneme ait olduğunu incelediğimizde Şekil 22' de işaretlenen evin konumu Osmanlı Dönemi Yapıları arasında gösterilmiştir.

Sonuç olarak yapı, Geç Osmanlı Döneminin sonları ile yapılan eklerle Cumhuriyet Döneminin başlarına denk geldiği düşünülmektedir.

Şekil 22. Günümüze Ulaşan Yapılar ve Dönemlerini Gösteren Harita

Kaynak: Yakar, 2020

4.1. Mevcut Durum Analizi

Bu bölümde yapının; rölöve çizimleri, malzeme analizi, hasar analizi, değişmişlik ve yapıdaki izler konu alınmıştır.

4.1.1. Rölöve

Yapının rölöve çizimleri, Farofocus marka lazer tarama cihazı kullanılarak yapının ölçüleri elde edilmiştir. Bu ölçüler Autocad programı kullanılarak dijital ortama 1/50 ölçekle çizimleri aktararak yapının plan, kesit, cephe ve detay çizimleri hazırlanmıştır. Yapı üç kattan olduğundan; üç plan ve bir vaziyet planı, cepheler, üç tavan planı ve on iki kesitten oluşmaktadır.

Çalışmaya konu olan geleneksel ev, Ön cephede (kuzey doğu cephesi), zemin ve 1. katlarda kesme taş kullanılıp düz ve sade bir cephe elde edilmiştir. 2. katta ise ahşap karkas sistemle inşa edilip, yapının ön ve sol yan cephelerinde (kuzeydoğu ve güneydoğu cephelerinde) I profiller kullanılarak yapının tümünde yaklaşık 1 metre çıkma yapılmıştır. Yapının sağ yan ve arka cephelerinde (güneybatı ve kuzeybatı cephelerinde) çıkma yapılmadan düz çıkılmıştır. İç sofalı plan tipine sahip olan yapının 2. Katında sofanın sokağa bakan kısmı ön cephede (kuzeydoğu), cephe çıkmasından yaklaşık 50 cm çıkma yapılarak balkon yapılmıştır. Planlar üzerinde numaralandırma ön cephe baz alınarak saat yönünde olacak şekilde düşünülmüştür. Bu durumda,

Zemin kat; cümle kapısından taşlığa geçilir **Z02** mekânı(taşlık). Taşlığın her iki yanında ise 3 adet mağaza(depolar) bulunmaktadır. Yapının yan sokak(güneydoğu) tarafından taşlığa açılan ve sonradan duvarla kapatılan ancak kapı üstünde yapılan kemer aynası ve demir parmaklıkların halen mevcut olmasından dolayı önceden bir servis kapısının olduğu yerinde gözlem sonucu tespit edilmiştir. **Z01-Z03-Z05** ve **Z06** mekânları; Depo (mağaza) alanlarıdır. Taşlığa girişte sağ tarafında bulunan mağazanın (**Z01**), bir bölümü ise günümüzde darabayla kapatılıp garaj görevi görmektedir. Günümüzde garaj olarak kullanılan mağazanın sokağa bakan camekanlı kapısı sonradan açıldığı düşünülmektedir. **Z01** nolu mağazanın taşlık ile bağlantısını sağlayan ve sonradan duvarla kapatılan bir kapısı olduğu yerinde gözlem sonucu tespit edilmiştir. **Z04** nolu mekanının arka cephesine bitişik ahşaptan yapılmış düşey sirkülasyonu sağlayan merdiven bulunmaktadır. Günümüzde merdiven altında kalan ve özgün olduğu düşünülen bir ocak mevcuttur. Ocak elemanı, Tarsus evlerinde genellikle avlularda konumlandırılırdı. Bu yüzden ilk yapıldığı zamanlar, ocağın bulunduğu bölümün avlu olarak tasarlandığı düşünülmektedir. Daha sonradan

değişen yaşam koşulları ve ihtiyaçlar dahilinde yapıya eklemeler yapılarak yapıyı ilk yapıldığı formdan koparıldığı düşünülmektedir. Yapıya yapılan eklemelerle beraber ocak elemanı yapının içinde merdiven altında kalmıştır.

Birinci kat; zemin kat aksında yapılmıştır. Zemin katta bulunan depoların üstü oda olarak **(101-102 ve 105)** kullanılmış olup, taşlığın üstü sofa olarak kullanılmıştır **(103)**. Yapıya sonradan eklendiği düşünülen **104** numaralı bölüm ise **Z05** mekânın üstü olup wc ve banyo olarak düşünülmüştür. **103** numaralı bölümde sonradan eklendiği düşünülen mutfak nişi bulunmaktadır. Birinci katta ayrıca İç sofada giriş kapısının üst bölümü sağır cephe olarak inşa edilmiş ve yüklük olarak değerlendirilmiş olup sofanın ön cepheyle bağlantısı kesilmiştir.

İkinci kat; zemin ve birinci katlar bir bütün olarak aynı dönemde yapılmış olup ikinci katın ise sonradan 1915 Van İsyanı sonrası Van'dan gelen Nurettin Bey tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir. Gerek yapılan lazer tarama ile ortaya çıkan duvar kalınlıkları gerekse eski kaynaklarda rastlanan sıva dökülmeleri sonucu ortaya çıkan ahşap karkas iskeletin görünmesinden dolayı ikinci katın duvarları ahşap karkas sistemle yapıldığı söylenebilir. Plan olarak ise, zemin ve birinci kattan farklılıklar göstermektedir. Zemin ve birinci katlar, arazi kullanımına bağlı olarak yapının sol (güneydoğu) cephesi ve arka (güneybatı) cephesinde duvarlar açılı olarak inşa edilmiştir. Ancak ikinci katta bu durumu farklılaştırarak kare veya dikdörtgen şeklinde odalar elde etmek için sol(güneydoğu) cephede üçgen çıkmalar yapılarak bu form elde edilmiştir. İkinci katta ortada bir iç sofa **(202)** bulunarak sofadan odalara açılan kapılar bulunmaktadır **(201-203-204-205)**. Sofanın sokağa(kuzeydoğu) bakan cephesinde ise balkon düşünülmüştür. Geleneksel konut yapılarında balkonların amacı daha çok sokakla bağlantı sağlamak olmuştur. **205-206-207** numaralı mekanların ise önceden açık olup sonradan kapatılan üst örtüsü ile kapalı mekân haline getirildiği ve bu mekanları dönemin ihtiyacına uygun olarak wc ve mutfak **(205-207)** alanlarına dönüştürüldüğü düşünülmektedir.

Çatı arasına girilemediğinden ve ölçümü yapılamadığı için değerlendirmeye alınamamıştır. Ancak restorasyon uygulama sırasında tekrar değerlendirilecektir.

4.1.2. Malzeme Analizi

Toplam üç kattan oluşan yapı, zemin ve birinci katı bir bütün olarak kesme taştan yapılmıştır. İkinci katı ise sonradan yapıya eklendiğinden ahşap karkas sistemde yapılmıştır. **(EK-2)**

Zemin Kat

Duvarlar, 19.yüzyılın sonlarında Osmanlı zamanında yapıldığı düşünülen yapının zemin kat duvarları, dönemin en önemli malzemelerinden olan kesme taştan yapılmıştır. Zemin kat duvar kalınlıkları 50-60 cm arasında değişmektedir. İç kısımlarda taş yüzeyler sıvanıp boyanmıştır. Döşemeler, Zemin katta taşlık bölümünün zemin kaplaması (**Z02**) mozaiktir. Mozaik kaplamanın sonradan yapıldığı ve öncesinde zeminin taş olarak yapıldığı düşünülmektedir. (**Z01-Z03-Z06**) depo alanlarında ise şap kullanılmıştır. Bu mekanlarda da **Z02**' deki gibi şap malzemesinin sonradan yapıldığı, öncesinde ise zeminde taş kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Tavan kaplaması olarak, (**Z01-Z02-Z03-Z04-Z06**) mekanlarında ahşap kullanılmıştır. **Z05** mekânının tavanı ise zemin kat merdiveninin ilk basamağına kadar olan tavan kaplaması beton olarak yapılmıştır. Yani, kat merdiveninin önceden bu bölümde olması ve merdiven yerinin sonradan değiştirilmesi ile bu bölüm ve bu bölümün birinci ve ikinci katları da dahil olmak üzere tavanda beton kullanılmıştır. Kapı ve Pencere, zemin katta tüm kullanılan doğramalar ahşaptır. Giriş kapısı **ZK2** ve **ZK3-ZK5** nolu kapılar özgündür. **ZK4** nolu kapı sonradan eklendiğinden malzeme ve genişlik gibi birçok açıdan özgün olan kapılara benzememektedir. **Z03** nolu depoda doğal ışık ve havalandırma için iki adet küçük pencere yapılmıştır. Bu pencerelerin bir tanesi günümüzde kapatılmıştır. Mekân depo olarak kullanıldığı için deponun havalandırılması ve aydınlanması amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Zemin katta bulunan merdivenin ilk iki basamağı beton olup diğer basamakları ahşap olarak düşünülmüştür.

Birinci Kat

Duvarlar, zemin katla bütünlük sağlanacak şekilde dış duvarlar kesme taştan yapılmıştır. Mekanları birbirinden ayıran iç duvarlar ise dış duvara göre daha ince olup ahşap karkas sistemde yapılmıştır. Evin iç duvarlarında kireç sıva ve boya yapılmıştır. **105** nolu bölümün duvarları ise sonradan eklendiğinden ahşap karkas sistemde yapılmıştır. Döşemeler, **101-102-103-106** nolu mekanlarda zemin döşemesi ahşap kaplamadır, üzeri marley malzeme ile kaplanmıştır. **104-105** nolu mekânlar ise wc ve banyo olarak kullanıldığından zemin döşemesinde seramik kullanılmıştır. Ancak bu seramikler özgün olmayıp sonradan eklenmiştir. Tavan kaplaması olarak, ahşap malzeme kullanılmıştır. Geleneksel yapılarda tercih edilen ahşap tavan göbeği bu yapıda tercih edilmemiş olup sade bir tavan kaplaması elde edilmiştir. Yapının tavanında kullanılan ahşap tek yönde çıtalı sade kaplamalı ahşap şeklinde yapılmıştır. **104-105** nolu mekânların tavan kaplaması yapılmadığından üst kat döşemesinin de betonarme olduğu anlaşılmaktadır. Kapı ve

Pencereler, **BP9** pencereleri ve **BK5** kapısı sonradan eklendiğinden plastik doğramadan yapılmıştır. Ancak birinci katta bulunan diğer kapı ve pencereler ahşaptan yapılmış olup halen özgün durumdadırlar.

İkinci Kat

Duvarlar, sonradan yapıldığı düşünülen ikinci katta duvarlar ahşap karkastır. İç duvarlarda ise kireç sıva ve boya yapılmıştır. İkinci katta diğer katlardan farklı olarak zemin döşemede taşıyıcı ve destekleyici eleman olarak I profiller kullanılmıştır. I profiller, yapılarda taşıyıcı strüktür özelliği taşımaktadır ve bölgenin özgün mimarisinde sıkça kullanılan bir mimari elemandır. İkinci kat, yapının karakteristiğini ve bölgenin özgün mimarisini bozmayacak şekilde inşa edilmiştir. 207 nolu mekânın duvarlarının yarısı 15*15 seramikle kaplanmıştır. Döşemeler, **201-202-203-204-205** nolu mekanlar ahşap olarak döşenmiştir. Ahşap malzemenin üzerine ise marley kaplama malzeme kullanılmıştır. **205-206** nolu mekanlarda 20*20 motifli karo seramikler kullanılmıştır. **207** nolu mekân ise 15*15 sade seramikler kullanılmıştır. Tavan kaplaması, **207** nolu mekânın tavanı beton olarak kullanılmıştır. İkinci kattaki diğer tüm mekanların tavanı ahşap olarak yapılmıştır. Kapı ve Pencereler, ikinci kat **İP3- İP4- İP5- İP6- İP7- İP8- İP9- İP16** nolu pencere doğramaları, ahşap malzemeden yapılmıştır ve özgünlüklerini korumaktadırlar. İP16 nolu pencere kasası mevcut olup pencere kanadının olmadığı gözlemlenmiştir. **İP1- İP2- İP10- İP11- İP12- İP13- İP14- İP15** nolu pencere doğramaları ise özgün doğramalar olmayıp boşlukları aynı kalacak şekilde plastik malzemeden doğramalarla değiştirilmiştir. Kapılarda ise **İK1- İK3- İK4- İK5- İK6- İK8- İK9** nolu kapı doğramalarında ahşap kullanılmıştır. Özgünlüklerini korumaktadırlar. **İK2** nolu kapıda plastik malzeme kullanılmıştır. Günümüzde sıkça kullanılan sürgülü pwc kapı olarak yenilenmiştir. **İK7** de ise geleneksel mimari ile özdeşleşmeyen pwc malzeme kullanılmıştır. **İK2** ve **İK6** numaralı kapılar iç sofada karşılıklı olarak birbirine simetriktir. Bu kapıların üst kısımlarında üç adet yan yana küçük sivri kemerler kullanılmıştır. Bu sivri kemerlerde ise yapıldığı dönemde yaygın olduğu düşünülen ahşaptan motifler yapılmıştır. Kullanılan sivri kemerler yapıya karakteristik bir özellik katmaktadır.

Çatı

Yapı, restitüsyon bölümünde değinildiği gibi ilk olarak iki katlı olarak yapılmıştır. Sonradan üçüncü kat yapılmıştır. İlk yapıldığı bölümü için marsilya kiremit kaplı kırma çatı yapılmıştır. Saçak altları ahşap lambri tarzında döşenmiştir. Ancak üçüncü katta **205-206-207** nolu mekanların üstü sonradan kapatılarak kırma çatıdan farklı bir çatı örtüsü

oluşmuştur. Bu mekanların çatısını oluşturmak için günümüzde çok sık rastlanan oluklu sac kullanılmıştır.

4.1.3. Hasar ve Bozulmalar Analizi

Bu bölümde, çalışma konusu olan geleneksel evde meydana gelen hasarlar ele alınacaktır. Bölümle ilgili ayrıntılı tüm çizimler **(EK-3)** de verilmiştir.

Ön Cephe (Kuzeydoğu Cephesi)

Kapı-Pencere Doğramaları

İP1-İP2 ve **İK2'** ye ait doğramaları malzeme analizinde de değinildiği gibi onarım sonrası özgünlüklerini tamamen kaybetmiş ve pwc malzeme ile özgün olanlar değiştirilmiştir. **İP3- İP4- BP1- BP2- BP3- BP4** nolu pencereler ise ahşaptan yapılmıştır. Bu ahşap doğramalarda zamana bağlı olarak renk değişikliği ve ufak deformasyonlardan bahsedilebilir. Ancak halen özgünlüğünü koruması ve kullanılıyor olması ahşap malzemenin dış etkilere karşı dayanımının yüksek, pencerenin ise kaliteli bir malzemedен yapıldığını göstermektedir. Nitekim, çevredeki geleneksel evlere oranla kullanılan malzemenin iyi durumda olduğu söylenebilir. **ZK2** nolu kapı, giriş (cümle kapısı) olup ön cephenin en dikkat çekici cephe elemanıdır. Günümüze kadar özgünlüğünü korumuştur. Kapı üstünde beşik kemerli pencere ve pencereyi süsleyen demir şebekeler yapılmıştır. Kemerli pencerenin ve kapının etrafına ise plasterler geçilerek dikkat çekici bir giriş elde edilmiştir. Kapıda renk değişimi ve zemine yakın yerlerinde kararma, küflenme ve çürümeler meydana gelmiştir. Kapı kasası ahşabında birtakım deformasyonlara rastlanmıştır. Kapı kanatlarında ise ahşabın bazı kısımlarında çürümeler, yüzeyindeki boyasının kabarması, çatlaması, pul pul dökülmesi ve kapı kanatlarında özgün olduğu düşünülen metal kapı tokmağı ve tutamakların üzerindeki boyanın aşınması ve açık kalan kısımların paslanması olarak sıralanabilir. Kapı üstünde kullanılan beşik kemerli pencerenin demir şebekelerinin küçük çaplı paslanmalar ve kirlilik meydana gelmiştir. Ancak demir şebekeler halen kullanılabilir durumdadır. Kapı etrafına yapılmış olan plasterlar cephede kullanılan taş malzemedен yapılmıştır ve bazı bölümlerde taşlarda kırılmalar ve oyulmalar, zemine yakın yerlerde ise taşlarda aşınmalar, derz aralarında boşluklar meydana gelmiştir.

Duvarlar

Yapının cephesinde kullanılan kesme taşın dayanımı yüksek olduğu için dış etkilere fazla etkilenmediği düşünülmektedir. Zemin ve birinci katta bir bütün olarak kullanılan kesme taşın zamanın etkilerine bağlı olarak genel bir yüzey kirlenmesinden bahsedilebilir. Kirlenmenin yanında bazı yüzeylerde oluşan renk değişiminden de bahsetmek mümkündür. Renk değişimi, taşta oluşan tuz kristallerinin oluşması olarak söylenebilir. Gözenekli malzemelerin bünyesinde taşıdıkları tuzları, suya maruz kaldıklarında bu tuzların yüzeye taşınması veya suda oluşan buharlaşma ile birlikte taş yüzeyinde tuz kristallerinin oluşmasıdır. (Hasbay & Hattap, 2017: 11) Yerden 2-3 sıra kadar yükseklikte olan taşlarda derz aralarının boşalması, nemden ve sudan kaynaklanan kararma, küflenme ve bazı kısımlarda yosunlaşmadan bahsedilebilir. Yağmur borularını takiben yine sudan kaynaklı olarak taşta kararma ve küflenmelere rastlanmaktadır. Ayrıca taş yüzeyinde bilinçsizce yapılan boyamalar ve yazılara rastlanmaktadır. Bu durum cephede çirkin bir görünüme sebep olmuştur.

Sıva-Boya

İkinci katın cephe yüzeyinde pencere köşelerinden başlayan 45 derecelik açıyla ilerleyen çatlaklar bulunmaktadır. Birinci ve ikinci katın duvarlarında rastlanan çatlaklar zemindeki oturmalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Şekil 23. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Ön Cephe Görüntüsü
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Sol Yan Cephe (Güneydoğu Cephesi)

Kapı-Pencere Doğramaları

İP10 ve **İP11** nolu pencereler yapıya sonradan eklenen bölümde(**Z05**) bulunmaktadır. Özgün dokuda yapılmayıp plastik malzeme kullanılarak uyumsuz bir mimari onarım göstermektedir. Bu pencereler dışında cephedeki diğer tüm pencereler ahşaptan olup özgünlüklerini korumaktadır. Ancak geçmişten günümüze kadar varlıklarını koruyan bu doğramalar zamanın etkilerine bağlı olarak ahşapta renk değişimi, aşınma ve bazı kısımlarında çürümelere rastlanmaktadır. Cephede bulunan balkon, ahşap çıkmalar yapılarak taşınmıştır. Ancak balkonu taşıyan ahşaplarda ciddi çürümelerden bahsetmek mümkündür ve balkonun bu şekilde kullanımı tehlikeli olabilmektedir. Balkonda kullanılan metal korkuluk ise paslanarak çürümeye başlamıştır.

Duvarlar

Zemine yakın olan 2-3 sıra yükseklikteki taşlarda aşınma, kararma, küflenme, yosunlaşma ve derz aralarında zamana bağlı olarak gelişen boşalmalar meydana gelmiştir. Sol yan cephe yüzeyinin büyük bölümünde taşlarda renk değişiminden bahsedilebilir. Cephede yapıda arkaya doğru (güneybatıya doğru) hafif bir eğimden bahsedilebilir. Bu eğimden ötürü bazı taşların araları açılmıştır. Bu açılan derzlerin araları çimento ile doldurularak sıvanmaya çalışılmıştır. Bu uygun olmayan onarımlar cephede çirkin bir görüntüye sebep olmuştur. Cephede bulunan balkon bölümündeki taşlar uygun olmayan mimari onarımlarla boyanarak taşların orijinal görüntüsü kaybedilmiştir. Bu da cephenin hoş olmayan bir görünüme sahip olmasına neden olmuştur. Önceden açık olan servis kapısı uyumsuz bir onarım ile örülerek kapatılmıştır.

Cephenin ikinci katının tümü betonla sıvanıp taşlarla uyumlu renkte boyanmıştır. Ancak yüzeydeki boyada, kirlilikten ve boya dökülmelerinden bahsetmek mümkündür. Taş duvarlarda görülen çatlakların aynı şekilde ikinci katın pencere kenarlarından da aşağı doğru inen diyagonal çatlakların varlığı, yapının zeminden kaynaklanan problemlerinin olduğunu göstermektedir.

Şekil 24. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Sol (Güneydoğu) Cephe Görüntüsü

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Sağ Yan Cephe (Kuzeybatı Cephesi)

Kapı-Pencere Doğramaları

Genellikle bu cephedeki doğramalar özgün kalmışlardır. Ancak, ahşapta aşınma ve çürümelerin meydana gelmesi, renk değişimi gibi hasarlardan söz edilebilir. **İP15** nolu pencere özgün olmayıp yapılan uyumsuz onarımla pwc doğrama olarak değiştirilmiştir. Cephede **BP11-BP12-İP15** pencerelerinde demir parmaklıklar kullanılmıştır. **BP11** ve **BP12** de bulunan demir parmaklıkların paslandığı gözlemlenmiştir. **İP15**'teki demir parmaklıklarda ciddi bir soruna rastlanmamıştır. Ayrıca **BP12** penceresinin üzerine yağışlardan etkilenmemesi için koruyucu metal levha kullanılmıştır. Bu metal levhada ciddi paslanma meydana gelmiştir.

Duvarlar

Bu cephede taşlar bitişik olan yapıdan ve yapının eğimli olan çatısından(kuzeydoğu-güneybatı) dolayı, cephede kuzeydoğu tarafından 4 sıra kadar, güneybatı tarafından 7 sıra kadar taş sırası görülmektedir. Görünen kısımlarda ise cephenin güneybatı tarafında görülen eğimden dolayı sağ(güneybatı) bölümde taş aralarında boşluklar olmuştur. Bu durum zemin kaynaklı bir sorun olarak değerlendirilebilir. Ayrıca taş yüzeyi boyanarak uyumsuz bir onarıma sebep olunmuştur. Yağmur borusu iniş güzergahında taşlarda nemlilikten ötürü kararma, yosunlaşma ve küflenmeden bahsedilebilir.

Sıva-Boya

Cepheye uygulanan boya yüzeyinde aşırı kirlilik söz konusudur. Bu kirliliğin yanında yağmur iniş borusu etrafında sudan kaynaklı kararma, küflenme gibi olumsuz görüntüler meydana gelmiştir. Duvarda zemin kaynaklı ciddi çatlaklar meydana gelmiştir.

Şekil 25. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Sağ (Kuzeybatı) Cephe Görüntüsü

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Arka Cephe (Güneybatı Cephesi)

Kapı-Pencere Doğramaları

İkinci katta bulunan **İP12-İP3 -İP14-BP9** ve **BP10** nolu pencerelerin doğramalarında, yapının özgün doğramalarına uyumsuz olarak plastik malzeme kullanılmıştır. Diğer pencerelerde ahşap kullanılmış olup özgün durumdadırlar. Ancak ahşapta renk değişimi, aşınma ve bazı kısımlarında çürümelere rastlanmaktadır.

Duvarlar

Cephede zemin ve birinci katta bulunan taşların yüzeyinde aşınma, kirlilik, tuzlanma, bilinçsiz müdahalelerle oyuklar oluşturulması gibi bozulmalardan bahsetmek mümkündür. Ayrıca uyumsuz onarımlar, zemin katta oturmalarından kaynaklanan çatlaklar söz konusudur. BP10 penceresinde bulunan boşluğun bir bölümü biriketlerle örülerek birinci katın banyo penceresi olarak oluşturulması. Kullanılan biriketlerin cephede yüzeyi sıvanmadan görünür şekilde bırakılması görüntü kirliliğine sebep olmuştur.

Sıva-Boya

Cephede çimento sıva kullanılarak sıvanın üzeri boyanmıştır. Kullanılan boya yüzeyi kirlenmiştir ve bazı bölümlerde dökülmeler meydana gelmiştir.

Çatı

Çatıda kullanılan kiremitlerde zamanın etkilerine bağlı olarak renk değişimi gözlenmiştir. Çatının onarımı bilinçsizce yapılarak bazı yerlerde beton kullanılmıştır. Bu da estetik görünümüne ters olan, bakımsız bir görünüme sahip olmasına sebep olmuştur. Çatının arka (güneybatı) bölümde sonradan eklendiği düşünülen oluklu çatı levhası tamamen paslanarak çürümeye yüz tutmuştur. Ayrıca yağmur oluğunda da paslanmadan kaynaklanan çürümeler ve kırılıp yer değiştirmelere rastlanmaktadır.

Şekil 26. 897 Ada, 11 Parselde Bulunan Geleneksel Evin Arka (Güneybatı) Cephe Görüntüsü

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Yapının İçinde Meydana Gelen Hasarlar

Zemin Kat

Z01; Günümüzde garaj olarak kullanılan mekânın, önceden taşlığa(**Z02**) açılan bir kapısının olduğunu yerinde gözlem sonucu tespit edilmiştir. Ayrıca ön(kuzeydoğu) cephede bir camekan açtırılarak sokakla bağlantı sağlanmıştır. Tavan döşemesinde kullanılan ahşap kirişlerde aşınma ve su aldığına dair su leke izlerine rastlanmaktadır. Camekan olarak kullanılan ahşap doğramanın özellikle zemine yakın bölümlerinde ciddi küflenme ve kararmalar meydana gelmiştir. Duvarda uygulanan çimento sıva ve boyanın bazı bölümlerinde dökülmeler meydana gelmiştir. Zemin döşemesi olarak şap kullanılmıştır.

ancak kullanılan şapın içinde iri taneli agregaların olmasından dolayı zeminde gözenekli ve girinti-çıkıntılarının olduğu bir zemin olmuştur.

Şekil 27. Z01 Mekânı

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Z02; Taşlık olarak adlandırılan mekânın zemin döşemesi özgün olmadığı düşünülen karo mozaik ile kaplanmıştır. Karo mozaiklerde; aşınma, kirlilik ve zemin oturmalarından kaynaklı olarak bazı bölümlerin eğimli olduğu gözlemlenmiştir. Duvarlar çok fazla tahribat görmüştür. Duvarlarda; kirlilik, taşlarda kırılma, kararma, küflenme, nemlilik, bilinçsiz müdahaleler ve yapısal çatlaklar meydana gelmiştir. Tavan döşemesinde renk değişimi, kirlilik ve ahşap döşemede hafif eğilmeler meydana gelmiştir.

Şekil 28. Taşlık(Z02) Bölümündeki Duvarlar
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Z03; Bu mekan işlev olarak **Z01** ile **Z06** mekanlarıyla aynı yapıldığı için tavanlarında kaplama kullanılmamıştır. Ahşap kirişler kullanılmıştır. Ahşap tavan döşemesinde örümcek ağları, kirlilik, aşınma ve lekelenmelerden bahsetmek mümkündür. Özgünlüğünde, havalandırma ve aydınlatma amaçlı bırakıldığı düşünülen 30*44 pencerelerin bir tanesi kapatılmıştır. Günümüzde sadece bir tanesi açık bulunmaktadır. Duvarlarda genel bir yüzey kirliliğinin yanında, çatlaklar da meydana gelmiştir. Özgün halinin taş olduğu düşünülen zemin döşemesine günümüzde şap uygulanmıştır. **ZK3** kapısı bu mekâna açılmaktadır. Ahşap olup özgün durumdadır. Ancak kapıda; kirlenme, kararma, aşınma ve küçük çaplı çürümeler meydana gelmiştir.

Z04; Tavan döşemesi, taşlığın(**Z03**) devamı niteliğinde olup, aynı sistemle döşenmiştir. Ahşap olarak kullanılan tavan döşemesindeki ahşapta; renk değişimi, kirlilik, aşınma, ufak çatlaklar ve eğimli yüzeyler meydana gelmiştir. Duvarlarda yapısal çatlaklar, bilinçsiz müdahaleler, uyumsuz onarımlar, kirlilik, aşınma, taşlarda parça kopmaları, tesisatların gelişigüzel her yerden geçirilmesi ve açık seçik görünmesi, boyada dökülmeler gibi hasarlar meydana gelmiştir. Zemin döşemesinde kullanılan karo mozaikler taşlık

bölümünün devamı niteliğinde olup aynı olumsuzluklar söz konusudur. Katlar arası sirkülasyonu sağlayan kat merdiveni ahşaptan yapılmıştır. Merdivenin zemindeki ilk iki basamağında ise beton kullanılmıştır. ahşabında ise ciddi bir aşınma, basamaklarda ahşapta çatlamlar ve parça kayıpları söz konusudur.

Şekil 29. Z04 Mekanındaki Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Z05; Tavan döşemesi betonarme olarak yapılan bu bölümde, tesisat borularını ve bağlantı kablolarını monte etmek için bilinçsizce yaklaşılarak tavanın bir bölümünde betonda dökülmeler oluşarak döşemedeki donatılar ortaya çıkmıştır. Ayrıca ciddi bir kirlilik, örümcek ağları, sudan kaynaklı olarak bazı bölümlerde küflenme ve su lekeleri meydana gelmiştir. Günümüzde çok küçük bir depo olarak kullanılmaktadır. Duvarlarda ciddi kirlilik, örümcek ağları ve bakımsızlık söz konusudur. Bu mekâna açılan **ZK4** kapısının üst kısmı tavana kadar açıktır. Kapıda aşınma, kirlenme, lekelenme, çizikler ve montajında sıkıntılar meydana gelmiştir.

Şekil 30. Z05 Mekanındaki Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Z06; Tavan döşemesi ahşap olup **Z01** mekanının devamı niteliğindedir. Tavan döşemesinde kullanılan ahşap kirişlerde aşınma ve su aldığına dair su leke izlerine bu bölümde de rastlanmaktadır. Duvarda uygulanan çimento sıva ve boyanın bazı bölümlerinde dökülmeler meydana gelmiştir. Zemin döşemesi olarak şap kullanılmıştır. Şaplı zeminde çukurlaşmalar meydana gelmiştir. Mekâna açılan kapı, **ZK5** kapısıdır. Ahşap olup özgün durumdadır. Ancak kapıda; kirlenme, kararma, aşınma, montaj sorunu ve küçük çaplı çürümeler meydana gelmiştir.

Şekil 31. Z06 Mekanındaki Bozulmalar
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Birinci Kat

101; Tavan döşemesinde kullanılan ahşapta çok ciddi sorunlara rastlanmamıştır. Sadece bazı bölümlerde ahşapta oluşan eğilmelerden ve hafif çatlaklardan söz edilebilir. Ahşap döşeme yüzeyi tamamen boyanmıştır. Bazı bölümlerde boya dökülmeleri oluşmuştur. Duvarlarda kullanılan boyada dökülmeleri meydana gelmiştir. Pencere ahşap olup özgündür. Ahşapta zamanın etkilerine bağlı olarak gelişen renk değişimi, aşınma ve ufak çürümelerden söz edilebilir. **101** mekanına ait olan **BK1** kapısı ahşap olup özgünlüğünü korumaktadır. Halen kullanıma uygun olan ahşap kapıda, aşınma ve iki kapı kanadının birleşim noktasında ahşap deformasyonu meydana gelmiştir. Zemin döşemesinde ahşap kullanılmıştır ve üzerine marley kaplanmıştır.

102; Tavan döşemesi ahşap kaplamadır. **101** mekanıyla aynı özelliklere sahiptir. Duvarlarda; çatlaklar, sıva-boya dökülmeleri oluşmuştur. Pencere ahşapı özgün olup halen kullanılabilir durumdadır. Zamanın etkilerine bağlı olarak; aşınma, bilinçsiz müdahaleler ve ufak deformasyonlar görülmektedir. Zemin döşemesin ahşap olup üzerine

marley kaplanmıştır. Mekân kapısı, **BK2** nolu kapı olup ahşap olarak yapılmıştır ve özgündür. Kapıda aşınma, bilinçsiz müdahale ve ufak deformasyonlar meydana gelmiştir.

103; Zemin katta olan **Z02-Z04** mekanlarıyla aynı aksta yapılmış ve iç sofa görevi görmektedir. Tavan döşemesi ahşap olarak yapılmıştır. Ahşap üzeri komple boyanmıştır. Bazı bölümlerde dökülen boyadan ahşabın orijinal hali görülmektedir. Ahşabın orijinalinde de aşınmalar söz konusudur. Ahşapta genel olarak aşınma, çatlaklar ve yüzeyin eğiminden bahsedilebilir. **103** nolu mekânda sonradan eklenen mutfak nişi bulunmaktadır. Duvarlarda yapısal çatlaklar oluşmuştur. Mekânın ön(kuzeydoğu) cepheye bakan bölümünde kullanılan yüklük ahşaptan yapılmış ve özgündür. Yüklüğün ahşabı halen kullanılabilir durumda olup, sadece kapılarda kilit kısımlarında deformasyonlar meydana gelmiştir. Montajında da hatalar meydana gelmiştir. Yüzeyi tamamen boyanan ahşap yüklük özgün ahşap görüntüsünden ayrılmıştır. Zemin döşemesinde ahşap kullanılmıştır ve üzerine marley kaplanmıştır. Mutfak nişinin olduğu marleyden bir kısım yırtılarak alttaki ahşap zemin döşemesi görülmektedir. Görünen ahşap döşemede aşınma ve çiziklerden söz edilebilir. Kullanılan kapı ve pencereler ahşaptan yapılmıştır ve özgün olduğu düşünülmektedir. Ancak **BK7** kapısının kasası mevcut olup kapı kanadının mevcut olmadığı görülmüştür.

Şekil 32. 103 Mekânında Bulunan Mutfak Nişi ve Zeminde Görülen Bozulmalar
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

104-105; Yapıya sonradan eklendiği düşünölen bu bölümlerin, tavan döşemeleri betonarme olarak yapılmıştır. **104** nolu mekânın tavan döşemesinde belirgin bir bozulmaya rastlanmamıştır. Tavan kireç sıva ile sıvanmıştır. **105** nolu mekânın tavanı ise plastik tavan kaplamasıyla kapatılmıştır. Ancak plastik kaplamada sudan kaynaklı küflenme ve kararma oluşmuştur. Duvarlarda çatlaklar, lekelenmeler, boya kabarmaları ve dökölmeleri mevcuttur. Duvarların yarısına kadar seramik ile kullanılmıştır. bu mekanlarda kullanılan kapı ve pencere doğramaları plastik doğramadan yapılmıştır. Yapının özğün olan doğramalarıyla uyumsuzluk göstermektedir.

Şekil 33. 104-105 Mekanlarındaki Özğün Olmayan Kapılar
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

106; 101 ve 102 mekanlarıyla aynı özellikler göstermektedir.

Şekil 34. 106 Mekanındaki Tavan Döşeme Kaplaması
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

İkinci Kat

201; Tavan döşemesi ahşap olarak yapılmıştır ve özgündür. Tavan ahşabında çatıdaki bozulmalardan dolayı yağışların içeri sızmasıyla kararma, küflenme meydana gelmiştir. Komple boyanan ahşap yüzeyinde boyada dökülmeler ve kabarıklar oluşmuştur. Duvarda ve pencere ve kapı köşelerinde 45 derecelik çatlaklar meydana gelmiştir. Bu çatlaklar zemin kaynaklı olan yapısal çatlaklardır. Duvar boyasında dökülmeler, nemden kaynaklı renk değişimleri söz konusudur. Bu mekânda kullanılan pencerelerin boşlukları aynı kalacak şekilde doğramaları plastik malzeme ile değiştirilmiştir. Ancak ön(kuzeybatı) cepheye bakan bu pencereler cephenin özgünlüğüne uymayan bir görünüm elde edilmiştir. **İK1-İK9** kapıları ahşap olup özgündürler. Kapıların ahşabında aşınma, ufak çatlaklar söz konusudur. Zemin döşemesinde ahşap kullanılmıştır ve üzerine marley kaplanmıştır.

Şekil 35. 201 Mekânı Genel Görünümü ve Kapı Görüntüsü

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

202; İç sofa olan bu mekânın tavan döşemesi ahşaptır ve özgünlüğünü korumaktadır. Ahşapta çatıdan gelen sular nedeniyle özellikle köşe bölgelerde kararma, küflenme ve çürümeler meydana gelmiştir. Ahşaptaki boyada meydana gelen dökülmeler, nemden kaynaklı ahşap derz araların is birikmesi gibi bozulmalardan söz edilebilir. Duvarlarda ve kapı ve pencere köşelerinde meydana gelen zemin kaynaklı 45 derecelik ciddi çatlaklara

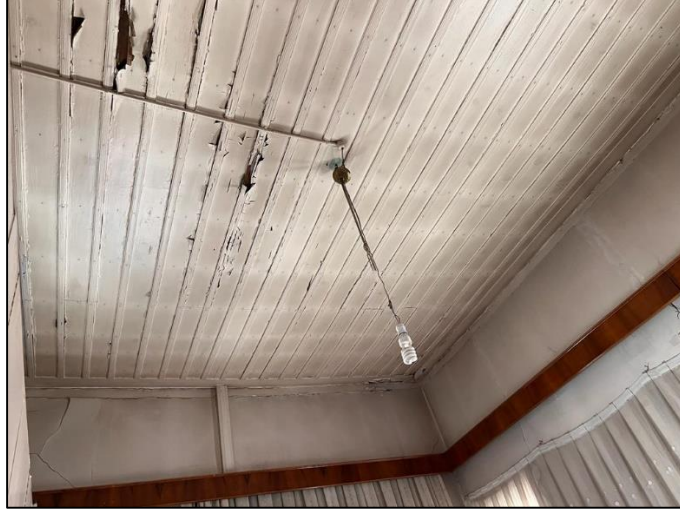
rastlanmaktadır. Ayrıca duvarlarda bilinçsiz müdahaleler ve yüzeyinde uyumsuz, gelişigüzel boyanması görüntü kirliliğine sebep olmuştur. Sofanın güneybatısında bulunan ve özgün olduğu düşünülen sivri kemerli kapı ve pencereleri kasaları mevcut olup, kanatlarının mevcut olmadığı gözlemlenmiştir. Mevcut olan ahşap kasalarda ise ciddi aşınma ve yıpranmalardan söz edilebilir. Kuzeydoğu tarafında bulunan ve balkona açılan kapı ise plastik sürgülü kapı ile değiştirilmiştir. Zemin döşemesi ahşap üzeri marley kaplanmıştır.

Şekil 36. 202(Sofa) Bölümünde Görülen Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

203; Ahşap olan tavan döşemesinde yüzey komple boyanmıştır. Boyada çatlamlar ve dökülmeler mevcuttur. Tavan yüzeyinde, kararmalar, aşınmalar söz konusudur. Duvarlarda yapısal çatlakların yanı sıra bilinçsiz müdahalelerle delikler açılmıştır. Duvarın pencere diplerinde nemlenmeden kaynaklı sıva-boya dökülmeleriyle oluşan oyuklar gözlenmiştir. Kapı pencere doğramaları özgün olup halen kullanılabilir durumdadırlar. Ancak pencerelerde zamanın etkilerine bağlı olarak; aşınma, bilinçsiz müdahaleler ve ufak deformasyonlar görülmektedir. Zemin döşemesin ahşap olup üzerine marley kaplanmıştır. Mekâna açılan kapı **İK3** kapısıdır. Kapının ahşabı, aşınma, ufak çatlaklar maruz kalmıştır.

Şekil 37. 203 Bölümü Tavandaki Ahşapta Görülen Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

204; Tavan döşemesinde kullanılan ahşap yüzeyi komple boyanmış olup boyada çatlama ve dökülmeler mevcuttur. Tavan yüzeyinde, kararmalar, aşınmalar ve çürümeler söz konusudur. Duvarlarda ve kapı ve pencere köşelerinde meydana gelen zemin kaynaklı çatlaklar bulunmaktadır. Duvar yüzeyinde kirlilik, bilinçsiz müdahale ile açılan delikler gözlenmiştir. Kapı-pencere doğramaları ahşap olup özgündür. Diğer mekanlardaki ahşaplarda görülen aşınma, renk değişimi ve ufak çürümeler bu pencereler içinde sıralanabilir. Zeminde kullanılan ahşap malzemenin üzeri marley ile kaplanmıştır.

Şekil 38. 204 Bölümünde Görülen Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

205; Tavanda kullanılan ahşap döşemede nemden kaynaklanan boyanın pul pul kabarıp dökülmesi, çatlaklar, kararma, aşınma ve çürüme söz konusudur. Duvarlarda çatıdan gelen sudan dolayı sıvasında pul pul dökülmeler, kabarma, kararma, küflenme, kirlilik ve yapısal çatlaklar meydana gelmiştir. **205** mekânı sonradan yapıya eklenen bir mekân olduğu için çatısında oluklu sac kullanılarak kiremit kaplı kırma çatıdan farklı tutulmuştur. çatıdaki oluklu sacda ise ciddi paslanma ve çürümeler meydana geldiği için yapıyı koruyacak durumdan çıkmıştır. Bu nedenle çatıdaki bozulmalardan kaynaklanan tavan döşemesinde ve duvarda birçok hasarla karşılaşmaktadır. **İP10-İP11** pencereleri plastik doğramadan olup, özgün mimari ile bağdaşmamaktadır. **İK5** kapısı ahşaptır ve özgündür. Ahşap kapıda görülen aşınma, renk değişimi ve ufak çürüme olarak sıralanabilir. Zeminde desenli karo seramik kullanılmıştır. karo seramiklerin özgün olmayıp sonradan kaplandığı düşünülmektedir.

Şekil 39. 205 Bölümünde Görülen Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

206; Tavanda 205’te sayılan tüm bozulmaları bu mekân için de söylemek yerinde olur. Çatıdan gelen sudan kaynaklı olarak ahşapta çürüme, boyasında birçok yerde dökülme, aşınma ve çatlaklar meydana gelmiştir. Duvarda çatıya yakın yerlerde kararma ve küflenme meydana gelmiştir. Ayrıca duvar boyasında dökülmeler ve oluşan zemin kaynaklı çatlakların bilinçsizce onarılması da söylenebilir. Zemin döşemesinde **205** mekânında kullanılan desenli karo seramikler kullanılmıştır. karo seramiklerin özgün olmayıp sonradan kaplandığı düşünülmektedir. Ahşap ve metal olarak yapılan kat merdiveninin korkuluğunda ahşapta aşınma ve yıpranma gözlenmiştir. **İP12-İP13** pencereleri bu mekânda bulunmakta olup özgün olmayan plastik doğramadan yapılmıştır.

Şekil 40. 206 Bölümünde Görülen Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

207; Betonarme olarak yapılan tavan döşemesi plastik boya ile boyanmıştır. Ancak çatıdan kaynaklanan nem nedeniyle tavandaki boyada kabarmalar ve sıva dökülmeleri meydana gelmiştir. Zemin ve duvarların bir kısmı sade karo seramikle kaplanmıştır. Duvarın kaplanmayan kısımlarında ise nemden kaynaklı duvarın şişmesi ve sıva dökülmeleri gözlenmiştir. Wc olarak kullanılan bu mekânda wc taşının etrafında karo seramikler olmayıp, çukurların meydana geldiği söylenebilir. **İK7** kapısı ise geleneksel mimariye uymayan plastik doğramadan yapılmıştır.

208; Ahşap yapılan tavan kaplamasında nemden kaynaklı bazı bölümlerde çürüme, boyada dökülmeler, aşınma ve çatlaklardan söz edilebilir. Duvarda çok sayıda zeminden kaynaklı geniş yapısal çatlaklar mevcuttur. Bilinçsiz müdahale edilerek çatlaklar kapatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca duvar boyasında dökülmelere de rastlanmaktadır. Zeminde kullanılan ahşap malzemenin üzeri marley ile kaplanmıştır. **İK8** kapısı ahşaptır ve özgündür. Ahşap kapıda görülen aşınma, renk değişimi ve ufak çürüme olarak sıralanabilir. **İP16** penceresinin kasası mevcut olup kanadının bazı bölümleri yok olmuştur.

Şekil 41. 208 Bölümünde Görülen Bozulmalar

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Taşıyıcı Sistem Hasar Analizi

Taşıyıcı sistemde meydana gelen hasarları öğrenmek ve sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için bir inşaat mühendisi tarafından hasar analiz raporu hazırlanmalıdır.

Tesisat ve Elektrik Sistemi

Yapının temiz ve pis su tesisatı gelişigüzel duvar yüzeylerinden geçirilerek hem performansını etkilemiş hem de çirkin bir görünüme sahip olmuştur. 1998’de tescil fişinde zemin kat elektrik tesisatın problemler olduğu açıklanmıştır.

4.1.4. Değişmişlik ve İzler Analizi

Zemin Kat

Z01 mekânında gözlemlenen kapı şeklinde oyulan, taşlığa açıldığı ve sonradan kapatıldığı düşünülen bir kapının varlığından söz edilebilir. **Z01** mekânında günümüzde garaj görevi gören sonradan açıldığı düşünülen kapı ve kapıyla beraber daraba yer almaktadır. **Z03** mekânında bulunan mazgal pencerelerden bir tanesinin sonradan kapatıldığı yapıda kalan pencere izinden anlaşılmaktadır. Güneydoğu cephesinde servis kapısı olarak kullanıldığı düşünülen ve sonradan örülerek kapatıldığı kapının üstünde bulunan kemer ve

demir şebekeden anlaşılmaktadır. Ocak nişi geleneksel Tarsus evlerinde avlularda konumlandırılırdı. (Uçar, 2000:156) Bu yapıdaki ocak nişi zemin katta merdiven altında kalmıştır. Bu nedenle yapının bu bölümünün önceden avlu olarak kullanıldığını düşündürmektedir. **Z04** bölümünde tavan döşemesinde bir I profil kullanılmıştır. Bu I profilin konumu **Z06** mekânın güneybatı dış duvarından başlayıp yapının güneydoğu cephesinin bulunduğu duvara saplanmıştır. Aslında buradan anlaşılaçağı üzere I profilin yerleştirildiğı yerin güneybatı bölümünün önceden açık olup avlu olarak kullanıldığı düşünülmektedir. **Z05** nolu mekânın tavan döşemesi betonarme olarak inşa edilmiştir. Ayrıca **Z05** nolu mekândan güneydoğu yönünde merdiven boşluğuna kadar betonarme inşa edilmiştir. Bu durum, yapıyı ilk yapıldığı dönemden farklılaştırmıştır.

Şekil 42. Zemin Katta Görülen Değişmişlikler

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

Birinci Kat

Geleneksel Tarsus evleri incelendiğinde mutfak nişleri günümüzdeki şekilde kullanılmayıp genellikle yaşama ve servis birimleri ayrı olacak şekilde tasarlanırdı. (Atalan & Süyük Makaklı,2012:4) Ancak çalışma konusu yapı incelendiğinde birinci katta mutfak nişi yapının sofa bölümü olan **103** nolu mekâna eklendiğı görülmektedir. Mutfak nişinin sofa bölümünde olması da yapıda değişmişliğin göstergesi olmuştur. Birinci katı diğer katlardan ayıran merdivenin hemen bitiminde yapılan camekanlı bölüm ise sonradan eklenmiştir. Çünkü cepheye gelen bir pencerenin tam ortasına denk gelmektedir. Sofa (**103**) bölümünde

zeminde tavanda görülen I profil ile aynı aksta olan bir I profil kullanılmıştır. Yani yapıda, bu profilden sonrası(güneybatı) sonradan inşa edildiği düşünülmektedir. Birinci katta 104 - 105 mekanlarının zemin ve tavan döşemeleri betonarme yapılmıştır. Bu kısmın da sonradan yapıya eklendiği düşüncesini güçlendirmektedir.

Şekil 43. Birinci Katta Görülen Değişmişlikler

Kaynak: Ömeroğlu, 2022

İkinci Kat

İkinci kat diğer katlardan daha sonra yapıldığı düşünülmektedir. Yapıda kullanılan I profiller bu açıdan destekleyici olmaktadır. İkinci katın yapılabilmesi için zemin ve birinci katın bazı bölümlerinde değişikliğe gidilmiştir. Mesela zemin ve birinci katta kullanılan I profillerle yapı zeminden desteklenerek zemin döşemeleri oluşturulmuştur. Merdiven yeri de değiştirilerek bugünkü haline getirilmiştir. Ayrıca ön cephede bulunan çıkma balkon da bu kata sonradan eklendiği düşünülmektedir. Kullanılan profillerden çıkma yapmasıyla sonradan yapıldığı düşünülmektedir. 205-206-207 mekanlarının çatısı kiremit kırma çatı olmayıp oluklu sac levha kullanılması ve bu alanlarda günümüz ihtiyaçları doğrultusunda mutfak, wc mekanlarının eklenmesi yapıdaki en belirgin değişiklik ve izlerdir.

4.1.5. Yapım Tekniği ve Sistemi Analizi

Zemin kat, birinci kat ve ikinci kattan oluşan yapı, yığma yapım tekniğinde yapılmıştır. Zemin ve birinci katlar kesme taş olup, ikinci kat ise bağdadi elemanlarla inşa edilmiştir. Yapının güneydoğu cephesinde üçgen çıkmalar yapılmıştır. Kuzeydoğu cephesinde ise düz çıkma yapılarak ortasında balkon kullanılmıştır. yapının ikinci katında I profiller kullanılmıştır. tescil fişindeki açıklamaya göre ise yapının ikinci katında çelik putrel kirişler kullanılmıştır diye geçmektedir

4.2. Restitüsyon

Restitüsyon, sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış, ya da yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki, ya da belirli bir tarihteki durumlarının, arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden, yapıya, yerleşmeye ait çizim, fotoğraf gibi belgelerden yararlanılarak plan, kesit, görünüş ve aksonometrik çizimlerle ve maketle anlatımına denilmektedir. (Ahunbay, 2018:85)

897 Ada 11 Parselde bulunan yapının; literatür, arşiv, gözlem ve sözlü tarih araştırmaları sonucunda 3 dönemde incelenebileceği anlaşılmaktadır.

4.2.1. Yapıya Ait Dönemler

1. Birinci Dönem

Yapının eklemeler yapılmadan ilk yapıldığı dönemi kapsar. Bu dönemde zemin ve birinci katlar bir bütün olarak yapıldığı tahmin edilmektedir. Değişmişlik ve izler analizinde değinildiği üzere zemin katta merdiven kovasının yeri önceden avlu olarak düşünülmüştür. Merdiven kovası ise yapının **Z05** mekânında olduğu tahmin edilmektedir. İlk yapıldığı dönemde **Z05** mekanının olmadığı sadece **Z01-Z02-Z03** mekanlarının olduğu düşünülmektedir. Çünkü değişmişlik ve izler analizinin zemin kat açıklamasında değinildiği gibi, bu mekânın tavan döşemesi merdiven kovasının olduğu bölüme kadar betonarme olarak inşa edilmiştir. Bu gözlemden hareketle merdivenin önceki dönemde burada olduğu tahmin edilmektedir. **Z04** nolu mekânın avlu olarak kullanıldığı, burada bulunan ocak nişinden ve sol(güneydoğu) yan cephede bulunan ve sonradan kapatılan servis kapısı olduğu düşünülen bir kapının bulunması bu düşüncüyü güçlendirmektedir. **Z01** mekanının ilk olarak depo olarak yapıлып sonradan taşlık ile bağlantısını sağlayan kapının kapatılması ve ön(kuzeydoğu) cepheye açılan camekanlı bir kapı yapılarak buranın günümüzde kullanılması gibi veriler de zemin kat analizinde karşılaşılan detaylar olmuştur. (EK-4)

2. İkinci Dönem

Değişen yaşam koşulları neticesinde artan ihtiyaçlar doğrultusunda 1915'te Van'dan gelen Nurettin Bey, ikinci katı yaptırdığı tahmin edilmektedir. İkinci katı yaparken de birinci kat ile arasındaki ayrı ev çizgisini korumak adına ilk olarak merdivenin yeri değişmiştir. Zemin katta avlu olan mekânın üstü kapatılıp birinci katın kullanım alanına dahil edilmiştir. Merdiven birinci katta bitiş sahanlığında ahşap kasadan camekanlı bölme ile kapatılıp birinci katın yaşam alanı oluşturulmuştur. İkinci kat için ise merdiven çıkış bölümü ahşap kontrplak bir malzeme ile kapatılarak ikinci kata çıkarken ikinci kata ait olan alan oluşturulmuştur. Ayrıca birinci katın sol yan cephesinde bulunan çıkma balkon da bu dönemde yapıldığı

düşünülmektedir. İkinci katta I profillerle ön cephede ve sol(güneydoğu) yan cephede çıkmalar yapılarak planda zemin ve birinci katlardan farklılıklar meydana gelmiştir. İkinci kat inşa edilince 205-206 ve 207 nolu mekanlar olmayıp açık olarak yapıldığı tahmin edilmektedir. (EK-5)

Şekil 44. Yapıda Görülen Değişmişlikler
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

3. Üçüncü Dönem

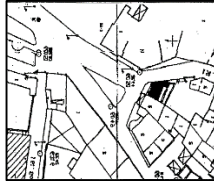
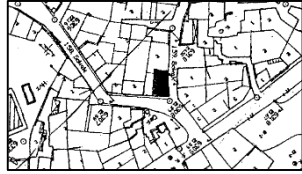
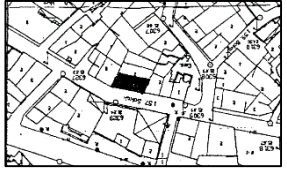
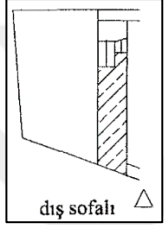
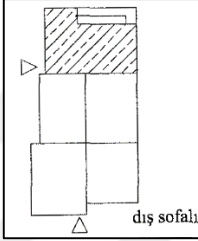
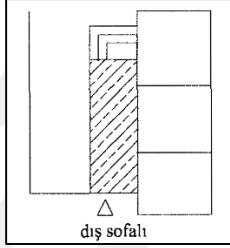
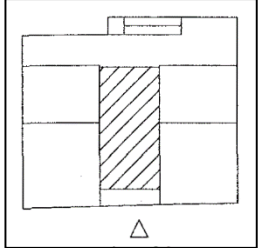
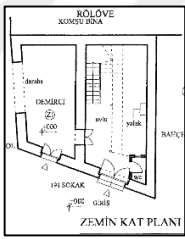
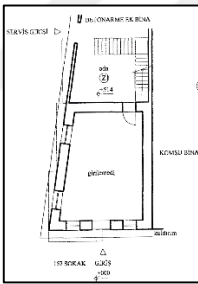
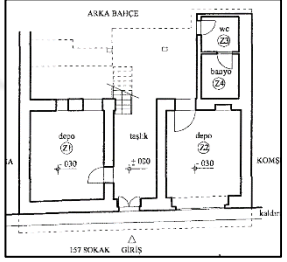
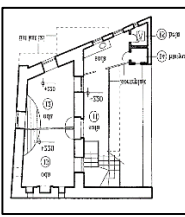
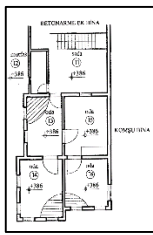
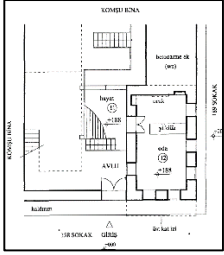
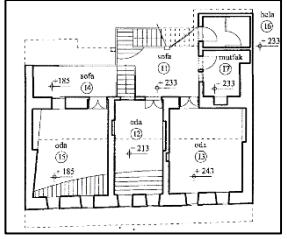
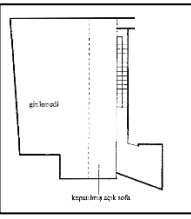
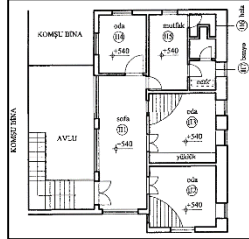
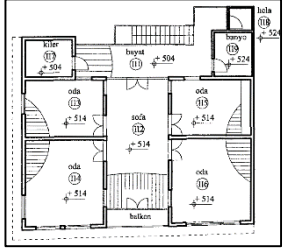
Bu dönemde, **205-206** ve **207** nolu mekanlarının oluşması için ikinci katta önceki dönemde üstü açık bırakılan bölümün üstü kapatılmıştır. Bu bölüm çatıdan bakıldığında ayırt edilebilecek malzeme ve biçimde tamamlanmıştır. Bu mekanlar **205** nolu bölüm mutfak, **207** nolu bölüm ise wc olarak düzenlenmiştir. İkinci katta ön(kuzeydoğu) cephede sokağa bakan balkon çıkması da üçüncü dönemde yapıldığı, I profillerin izlerinden çıkma yapmasıyla tahmin edilmektedir. **(EK-6)**

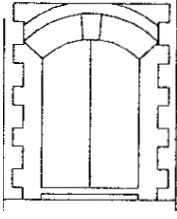
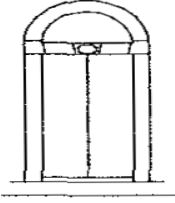
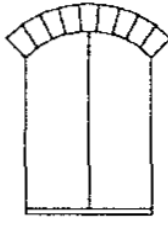
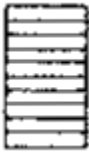
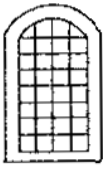

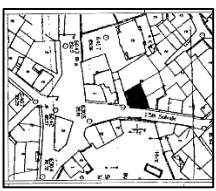
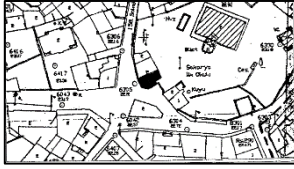
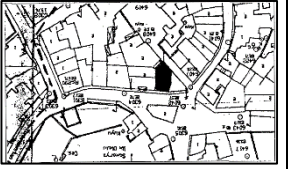
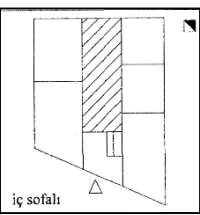
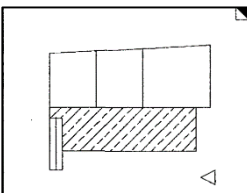
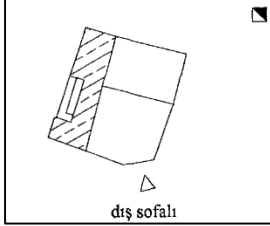
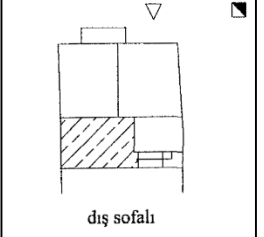
Şekil 45. 205-206-207 Mekanlarının Çatı Örtüsünün Kıрма Çatıdan Farklı Olması
Kaynak: Ömeroğlu, 2022

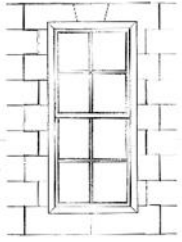
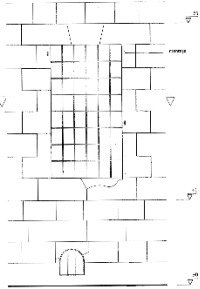
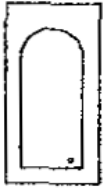
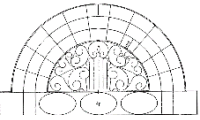
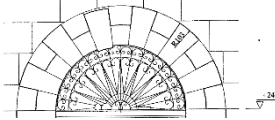
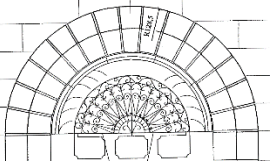
4.2.2. Karşılaştırmalı Çalışma

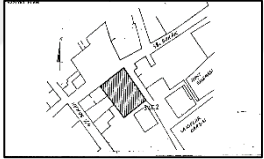
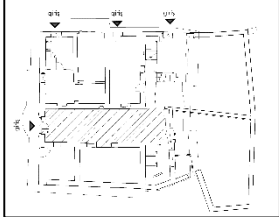
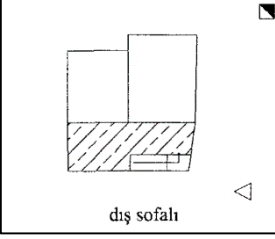
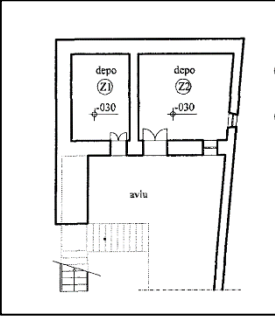
Tablo 1. Geleneksel Tarsus Evlerinin Plan ve Cephe Mimari Öğelerinin Karşılaştırılması

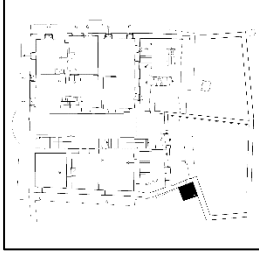
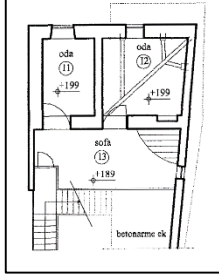
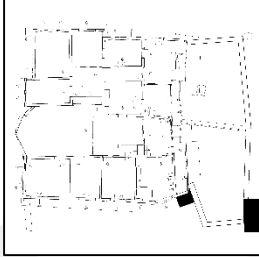
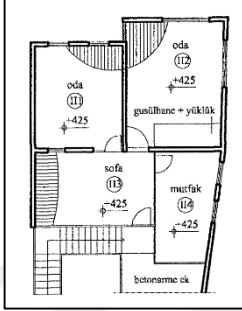
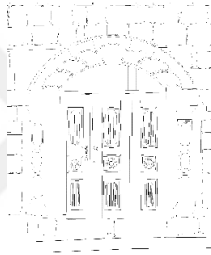
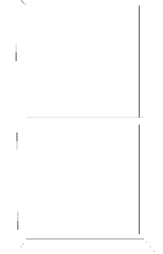
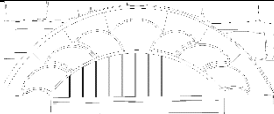
Yapı Adı		Fikret Bey Evi	Cemil Ertan Evi	Şükrü Kaya Evi	Mehmet Çiftçi Evi
Sofa Türü		Dış Sofalı	Dış Sofalı	Dış Sofalı	İç Sofalı
Vaziyet Planı					
Yapı Girişleri					
Planlar	Zemin Kat			—	
	1.kat				
	2.kat		—		

Mimari Elemanlar	Giriş Kapısı				Sivri Kemerli Cümle Kapısı
	Pencere				
	Kapı Üstü Pencere süsleri	—	—	—	—

Yapı Adı	Ulvi Aydın Evi	Ahmet Canaslan Evi	Sultan Yurdoğlu Evi	Bilal Yıldırım Evi
Sofa Türü	İç Sofalı	Dış Sofalı	Dış Sofalı	Dış Sofalı
Vaziyet Planı				
Yapı Girişleri				

	Pence re				
	Kapı Üstü Pencere süsleri		—		

Yapı Adı		Sungurlar Konağı	Ferhad Yıldırım Evi
Sofa Türü		İç Sofalı	Dış Sofalı
Vaziyet Planı			
Yapı Girişleri			 dış sofalı
Planlar		Zemin Kat	

	1.kat		
	2.kat		
Mimari Elemanlar	Giriş Kapısı		—
	Pencere		—
	Kapı Üstü Pencere süsleri		—

Kaynak: -Uçar, M. (2000). “Tarsus’ta Korunması Gerekli Bölgesel Kent Dokusunun Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, Yıldız Teknik Üniversitesi F.B.E, İstanbul. s.63-135.

-G.Yanılmaz, B. (2000). Tarsus Sungurlar Evi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- T.C. Tarsus Belediyesi, BOAZ Eski Eserler Koruma ve Mimarlık Taah. Tic.Ltd. Şti.

4.2.3. Restitüsyon Önerileri

4.2.1.'de ifade edildiği gibi yapının günümüz şeklini alması için 3 dönem geçirdiği düşünülmektedir.

1.dönemde, zemin kat ve birinci kat var olduğu düşünülmektedir. Zemin katta **Z01-Z02-Z03-Z06** taşlık ve depo mekanları vardır. Z04 mekânı ise avlu olarak kullanıldığı düşünülmüştür. Birinci kata gitmek için merdiven yeri şimdiki mevcut yerde olmayıp farklı bir tarafta yani şimdiki **Z05** mekanının bulunduğu yerde konumlandırılarak üst kata çıkış sağlandığı düşünülmektedir. Birinci katta ise iç sofalı plan tipi uygulanarak 1 sofa ve 3 oda inşa edilmiştir.

2.dönemde, ikinci katın inşa edilmesi için merdivenin yeri değiştirilerek günümüzdeki konumuna getirildiği düşünülmektedir. Avlunun yapı hacminin büyük bir kısmı birinci kata dahil edildiği düşünülmektedir. Bu değişikliklerle birinci kata wc ve banyo bölümleri eklenmiştir. İç sofa bölümüne ise mutfak nişi yerleştirilmiştir. İkinci katta ise 205-206 ve 207 nolu mekanlar açık olarak yapılmıştır.

3.dönemde, **205-206** ve **207** nolu mekanların oluşması için ikinci katta açık bırakılan bölümün üstü kapatılmıştır. Ön(kuzeydoğu) cephede sokağa bakan balkon çıkması da üçüncü dönemde yapıldığı düşünülmektedir.

Bütün bu verilere; karşılaştırmalı çalışma, değişmişlik ve izler analizinde elde edilen veriler, yerinde gözlem ve mimari gereklilik verilerinden hareketle restitüsyon dönemi çizimleri oluşturulmuştur. **(EK-4), (EK-5), (EK-6)**

4.3. Restorasyon

Hasar gören ve özgünlüğünü kaybeden yapı veya yapı grubunun, güvenli belge ve bilgiler ışığında, uzmanlar tarafından, yapının ilk yapıldığı döneme döndürülmek üzere en az müdahale ile ayırt edilebilir onarma ve iyileştirme olarak söylenebilir. (Eyüpgiller & Zakar, 2020:40)

4.3.1. İlke kararları

Yapılan tüm inceleme ve araştırmalar sonucunda ilke olarak muhdes olan ekleri kaldırarak yapının restorasyon ve müdahale önerilerinde bulunulmuştur. Bu ilke ile, yapıda sonradan eklendiği düşünülen uyumsuz olan tüm eklerden arındırılması amaçlanmıştır. Bu ekler; yapının özgünlüğüne uymayan plastik malzemeden yapılmış olan pencereler, karo mozaik, seramik kaplamalar, birinci ve ikinci katta yer alan mutfak nişleri, banyo ve wc'ler, ayrıca wc ve banyoların bulunduğu bölümlerde kullanılan betonarme tavan döşemesi, yapının güneydoğu cephesinde birinci katta bulunan ve sonradan yapıldığı düşünülen balkon

ve ikinci katta 205-206 ve 207 mekanlarının farklı olan çatı örtüsünün kaldırılması olarak sıralanabilir. Tüm bu müdahaleler bilme derecesine göre değişiklik gösterebilmektedir.

4.3.2. Müdahale Önerileri

Geleneksel yapılarda onarım, yapının zamana bağlı olarak geçirdiği bozulmaları düzelterek gelecek dönemlere sağlıklı bir şekilde aktarabilme olarak yorumlanabilir.

Çalışma konusu olan yapının bozulmaları göz önüne alındığında;

- Zemin özelliklerinden kaynaklanan duvarda oluşan çatlaklar,
- Dış cephe duvarında taşlarda oluşan lekelenme, renk değişimi, küflenme, is, kararma,
- Kapılarda, pencerelerde, döşeme ve tavanda kullanılan ahşap malzemelerde yer yer oluşan deformasyonlar ve çürümeler,
- Sonradan yapıya eklenen eklentiler,
- Yeri değiştirilen merdivenin özgünde, **Z05-104-105** ve **207** mekanlarının inşa edildiği yerde olduğunun düşünülmesi,
- Z01 mekânında kapatılan kapı ve sokağa açılan camekanlı kapı,
- Birinci katta sonradan inşa edildiği balkon,
- Birinci katın sofa bölümünde kullanılan mutfak nişi gibi bozulmalar üzerinde durulmuştur. **(EK-7)**

Bu bağlamda çalışma konusu olan yapıda uygulanması gereken restorasyon önerileri;

- Sağlamaştırma
- Temizleme
- Yenileme
- Çağdaş ek

4.3.2.1. Sağlamaştırma

Zemin Sorunları ve Güçlendirme

Çalışma konusu yapıda bulunan zemin özelliklerinden kaynaklı olduğu düşünülen çatlakların devam etmesini önlemek amacıyla ilk olarak zeminin güçlendirilmesi önerilebilir. Bu öneriler detaylı bir incelemeden sonra kesinlik kazanabilir. Bu durumda öneriler değişkenlik gösterebilir.

Zeminin farklı taraflarında farklı oluşumlardan bahsedilebilir. Bir yapının temelinin oluşturulduğu zeminde, yapıdan gelen yükler ve zemin yapısından ötürü zemin katmanında oturmalar gerçekleşebilir. Zeminde oturmalar meydana gelince direkt temelleri etkileyerek temellerde bozulmalara sebep olabilir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:57).

Zemin mukavemetini arttırmak için kullanılan en çok kullanılan tekniklerin başında jet-grout ve enjeksiyon yöntemleri gelmektedir. Jet-grout tekniğinde, zeminde sorunun olduğu tespit edilen yere delici bir takımla ilerlenerek istenilen derinliğe gelene kadar 4” çapında delikler açılarak ve daha sonra hazırlanan harcın yüksek basınçla bu deliklere alttan başlayıp zemin yüzeyine kadar basınçla enjekte edilmesiyle zemini destekleyen kolonun oluşturulması ilkesine dayanmaktadır. Enjekte edilen karışım zemindeki suyu iterek yerini alır. Bu şekilde zemini oluşturan kolonlar oluşturulmaktadır. (Saraç, 2003:33)

Enjeksiyon yönteminde ise, zeminlerinde gevşeklik bulunan yapılarda uygulanan zemin güçlendirme metotlarından bir tanesidir. Burada, zeminin birim hacim ağırlığını arttırmak ve zeminleri sıkıştırmak amacıyla kullanılır. Zemine uygun hazırlanan çimento yüksek bir basınçla zemine enjekte edilir ve yapının zemininde bir kütle oluşumu elde edilir. (Mahrabel, 2006:80)

Temel Sorunları ve Güçlendirme

Tarihi yapılarda zemin oturması, temellere büyük zararlar veren en önemli etkenlerdir. Temellerin yapıldığı malzemelerin deformasyona uğraması, yapıya gelen aşırı yük, zemin ve zemin altında bulunan su seviyesinin değişmesi ve yapının zeminini etkileyebilecek her çeşit kazılar temellerin deformasyona uğramasında etkili olabilmektedir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:59).

Tarihi yapılarda işlev değişikliğine gidilmesi durumunda, getirilecek yeni işlevin temellerde ekstra bir yük artışına sebep olabileceği düşüncesiyle temellerde dayanımı arttırmak amacıyla takviyelere gidilebilir (Mahrabel, 2006:81).

Yapıda temellerde oluşan bozulmaları öğrenebilmek için, temel türü ve zemin özellikleri incelenmelidir. Temellerdeki deformasyonlara yaklaşım genel olarak; temeller genişletilebilir ve derinleştirilebilir veya modern tekniklerle destek verilip güçlendirmeler

yapılabilir. Bunun için; ek s  mellerle temel yüzeyi arttırılabilir, burgulu(itme) kazıklarla veya jet grout yöntemiyle temeller güçlendirilebilir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:61).

Duvarlarda Derz Onarımı

Burada dikkat edilecek en önemli husus, derze uygulanan yeni dolgu malzemesi ve özgün harcın uyum göstermesidir. Eğer uyum sağlayamazsa, yapı elemanının i   yapısında farklılıklar ortaya çıkacak ve özgün malzemenin fiziksel ve kimyasal yapısında bozulmalar ortaya çıkacaktır. Derz onarımlarda iki türlü yaklaşı  m vardır. Bunlar yatak derzi ve yüzey derzidir. Yatak derzinde, akışkan olan dolgu malzemesi yer çekimi etkisiyle boşluklara doğru yayılır. Yüzey derzinde ise, öncelikle derzler derz kalınlığına göre fırça, mala, levye gibi gere  erle temizlenir. Temizlenen derz ve taş yüzeyleri ıslatılarak harcın iyi tutunmasını sağlar. Daha sonra spatula ile harç uygulanır (Eyüpgiller & Zakar, 2020:64).

Duvarlarda   atlak Onarımı

Yapıdaki çatlaklar proje üzerinde gösterilip rölövesi alınarak hasar durumları tespit edilmiştir.

K    k çatlakların onarımı;

Çatlaklar 0.2 mm'den küçükse onarılma ihtiya  ı yoktur. Ancak 0.3 mm- 3mm arasında olan çatlaklarda epoksi harcı uygulanabilir. Bu uygulamada, şu adımlar izlenir;

- Çatlak etrafındaki sıvalar temizlenir ve uzaklaştırılır. Daha sonra temizlenen sıvadan kalan toz, harç ve kalıntıların hava jeti veya su jeti ile temizlenmesi,
- Çatlağın 5 cm i  ine doğru meme ucu uzatılır,
- Meme ucunun bulunduğu bölüme enjeksiyon macunu ile kapatılır,
- Macun tam sertleşme sağlayınca belli bir basınçla kırık epoksi doldurulur,
- Tüm bu işlemlerden sonra hava jeti ile tekrardan çatlağın etrafı temizlenir.

Geniş çatlakların onarımı;

Eğer yapıda oluşan çatlak, 3mm'den büyükse enjeksiyon yöntemlerinden olan grout enjeksiyonu uygulanabilir. Eğer   atlak 10mm' den büyük ise daha geniş kapsamlı bir uygulama gerekebilir.

Çatlakların düşey yönde olduğu durumlarda çatlağın yanındaki taşlar çıkarılarak   elik barlar eklenir, taş duvardaki boşluklar, betonla veya zengin   imento grout ile uygun bir

şekilde doldurulur. Bu teknik duvarların her iki tarafında da uygulanmalıdır. (Saraç, 2003:47-48)

Ahşap Döşemeler

Havalandırmanın az olması, nem oranının dengesizliği, aşırı yük ve aşınma gibi sebepler döşemelerde bozulmaya etki etmektedir. Kagir yapılardaki döşemelerde, ahşabın duvarla birleştiği noktalarda nem ve yeterli havalandırılmadığından dolayı malzemede çürüme ve deformasyonlar meydana gelebilir.

Ahşap konstrüksiyon döşemelerde, elemanlarda gerçekleştirilecek sağlamlaştırma, çürümüş kısımların uzaklaştırılarak yerinin yeni ahşap malzemeye doldurulması şeklindedir. Taşıma kapasitesinin arttırmaya yönelik güçlendirme müdahalelerinde, bağlantıların iyileştirilmesi amacıyla metal kenet, metal plaka, bulonların epoksi reçineli yapıştırıcılarla birlikte kullanımı; döşemenin yanal güçlere karşı dayanımını arttırmak amacıyla, metal gergiler, FRP bantlar ve benzeri malzemelerin kullanımı ve çeşitli kesit artırma işlemleri gerçekleştirilmektedir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:91).

Çatı

Çalışma konusu olan yapının çatısı restitüsyon çalışmasında bahsedildiği üzere dönemsel değişimler geçirmiştir. Çatıya üstten bakıldığında yapıya düzgün bir şekilde oturtulamayan kırma çatı ile karşılaşılmaktadır. Bu sebeple çatıya yaklaşım;

- İlk olarak çatıda özgün olan kiremitler tekrar kullanılmalı, bunun için kiremitler titizle kaldırılıp temizlenerek tekrar kullanıma hazır hale getirilmeli,
- Çatıda bulunan ve korozyona uğramış tüm metal elemanlar temizlenmeli,
- Kırılan veya parça kayıpları olan yağmur boruları tamamen değişmeli,
- Çatıya sonradan yapılan uyumsuz ve bilinçsiz onarımlar kaldırılmalı ve çatı yeniden inşa ettirilmelidir.

4.3.2.2. Temizleme

Taştaki Lekelenmelerin Temizlenmesi

Dış cephe duvarında taşlarda oluşan lekelenme, renk değişimi, küflenme, is, kararma etkiler sonucu duvardaki kirlenme, lekelenme ve kabuklanmanın ortadan kaldırabilmek

adına temizleme işlemi önerilmektedir. Temizlik için, mekanik, kimyasal ya da lazerli teknikler arasından seçim yapılabilir. Bu amaçla yüzeyin bir bölümünde bu teknikler önceden uygulanır. Hangi teknik koruma açısından uygun ise o temizleme tekniği tercih edilebilir. Temizlemede kullanılan teknikler; mekanik temizlik, kimyasal temizlik, suyla yıkama, biyolojik temizleme ve tuz çıkarma, lazer ile temizleme ve kontrollü kumlama uygulamaları olarak ayrılmaktadır.

Çalışılan yapının temizleme işleminde ise; basınçlı su ile yıkama veya kimyasal lapalarla yapılan uygulamalar düşünülebilir. Yapıda detaylı inceleme sonucunda bu öneri değişebilmektedir.

Basınçlı su ile yıkama; yüksek basınçla yüzeye fırlatılan su ile, yüzeyden parça kopmasını sağlamak için uygulanan bir yöntemdir.

Özel kimyasal lapalarla yapılan uygulamalar ise; hidrojen peroksitten(H_2O_2) oluşan lapalarla lekelenmelerin temizlenmesinde etkili olmaktadır. İyot lekelerini temizlemede mermer tozu ile saf alkolden yapılmış lapalar tercih edilebilirken, pas lekelerinin çıkarılmasında genellikle oksalit asit ($H_2C_2O_4$) kullanılabilmektedir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:117-122).

Cephe temizliğinde önemli olan husus, malzemelerin asidik özelliği araştırılmalıdır. Taşlar bazik özellikte olduğu için asit, tarihi yapıdaki taşın dış yüzeyindeki tabakayı yok edip taşın korunmasız kalmasına sebep olur. Bu durumda cephenin bozulması ve dağılması daha kısa bir sürede gerçekleşir (Mahrabel, 2006:99).

Ahşap

Ahşabın bozulmasına etki eden organik ve inorganik etkenler bulunmaktadır. İnorganik etkenler; hava, güneş, su, bazı kimyasallar ve ateş sayılabilirken, organik etkenler ise, bakteri, mantar ve böcekler oluşturabilmektedir.

Ahşapta ilk olarak zamanla oluşan kir, toz ve boyaların kimyasal veya mekanik olarak temizlenmelidir. Mekanik temizlikte malzemelerin olarak fırça, spatula, zımpara gibi aletler kullanılarak temizlik yapılabilir. Ayrıca kimyasal sökücülerle ahşap yüzeyinde bulunan boya ve cila gibi maddeler da temizlenebilmektedir.

Ahşapta sağlamlaştırma yapabilmek için, mantarlar tarafından çürütülen kısımlarda yeni parça takviye edilerek sağlamlaştırılabilir. Ahşapta zarar görmüş bölüm çevresiyle birlikte kesilip ahşaptan uzaklaştırılır. Oluşan eksik kısımda mümkünse aynı ahşaptan, değilse mevcut olan ahşap ile benzer özellikler gösteren kimyasal, mekanik ve estetik uyum sağlayan bir ahşaptan yeniden üretilip yerine yerleştirilir.

Ahşap malzemede ayrıca, biyolojik bozulma nedenlerine karşı emprenye maddeleri, dış hava etkenlerine karşı koruyucu kimyasallar, su itici malzemeler ve yanmayı geciktiren maddeler kullanılabilmektedir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:146-154).

Metal

Metallerde bozulma, kimyasal korozyon, galvanik korozyon ve mekanik bozulma olmak üzere üç ana başlıkta incelenebilmektedir.

Metallerde korozyon dışında yorulma, aşınma, akma, aşırı yükleme, yangın, tasarım, detay ve işçilik hataları nedeniyle mekanik bozulmaya uğrarlar. Eğilme, bükülme, kırılma, kopma ve benzeri şekil değişiklikleri metallerde gerçekleşen mekanik bozulma türlerindendir.

Korozyon, deformasyon gibi hasarlara uğrayan metallerde temizleme, güçlendirme, sağlamlaştırma, yüzey koruma ve yeniden yapım gibi müdahaleler uygulanabilmektedir. Birçok farklı teknikle yapılan temizlik işlemi, metalde bulunan kir ve korozyon arındırılmaktadır. Temizleme bittikten sonra, dolgu, boyama, yama yapma, kaynak gibi tekniklerle metaller özgün halindeki şekil ve performanslarına getirilmek üzere sağlamlaştırılır (Eyüpgiller & Zakar, 2020:156).

Harç, sıva

Yapıya müdahale aşamasında kullanılacak olan harç ve sıvaların özellikleri, özgün harç ve sıva ile uyum sağlaması gerekmektedir. Yani özgün malzemede bulunan elastikiyet, sertlik ve gözeneklilik gibi özelliklerin uygulanacak olan yeni harç veya sıvanın da bünyesinde barındırması gerekir. Benzer özelliklerde olan harçlar zamanla birbiriyle özdeşleşerek bir bütünmüş gibi davranabilirler. Çeşitli etkenler altında bozulmaya uğramış harç ve sıvalara, enjeksiyon, yamalama ve derz onarımı teknikleriyle müdahale edebilmektedir (Eyüpgiller & Zakar, 2020:168).

Yapıya Sonradan Yapılan Eklentiler

Yapının özgün durumunda mevcut olamayan, sonradan yaşam koşullarının gerektirdiği ancak yapıda çok çirkin bir görüntü bırakan tüm nitelsiz eklerden arındırılmalıdır. Yapı özgün durumuna getirilmelidir.

Yapının taşlık bölümünde gider borularının açık seçik gelişigüzel sarkıtılması ve aşırı yıpranmış olmaları yapıda meydana gelen kötü kokuya ve çirkin görüntülere sebep olmaktadır.

Restitüsyon ikinci dönemde birinci katta yapının güneydoğu cephesine yapılan balkon kaldırılmalıdır. Ayrıca yapının bu cephesinde bulunan kapının tekrardan açılmalıdır. Z01 mekânında taşlık ile bağlantısı olan kapı tekrardan açtırılmalıdır. Birinci katı diğer katlardan ayıran camekanlı bölme ve mutfak nişi kaldırılmalıdır.

Kültür mirası yapılar korunup gelecek kuşaklara aktarılırken, yapılarda konfor düzeyinin artırılması ve iklim değişikliklerine karşı enerji verimliliklerinin sağlanması gerekmektedir.

Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği madde 2’ de yapılan açıklamada; “Korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen binalarda, enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik önlemler ve uygulamalar ile ilgili, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun görüşünün alınarak bu görüş doğrultusunda yapının özelliğini ve dış görüntüsünü etkilemeyecek biçimde enerji verimliliğini artırıcı uygulamaların yapılabilir.” geçmektedir.

Geleneksel yapıların enerji korunumu açısından bir dereceye kadar uyumlu olmakla beraber verilen işleve göre iç mekânda donatı olarak enerji koruyucu elemanlar eklenebilir.

4.3.3. Kullanım Önerisi

897 ada 11 parselde bulunan çalışma konusu olan geleneksel evin restorasyonunda öncelik koruma ve yaşatma olmalıdır. Bu amaçla yapının devamlılığını sağlamak için mevcut potansiyelleri değerlendirilebilir. Tarsus kentinin geneli incelendiğinde yeni işlev verilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir.

Toplumlar kültürel ve tarihi değerlerini koruduklarında ve günümüz yaşam şekli ile birleştirdiklerinde kendi toplumsal kimliklerini açığa çıkarırlar. Bu değerlerin yok olmasına

engel olmanın bir yöntemi de tarihi çevrelerde günümüz yaşam standartlarına uygun fonksiyon değişiklikleri yaparak yaşatmak ve topluma dahil etmek olacaktır (Arabacıoğlu & Aydemir, 2007:4).

Nara Özgünlük Belgesi'nde (1994)'te koruma kavramının tanımlanmasında, 'Bir yapıtı anlamak, anlamını ve tarihini tanımını bilmek, madden korunmasını sağlamak ve gerektiği zaman restore edip değerlendirmeye yönelik tüm işlemleri içerir.' Geçmektedir.

Venedik Tüzüğü Madde 5' te ise 'Koruma ve işlevlendirme ile ilgili olarak, topluma yararlı bir amaç için kullanılan yapıların sürdürülebilirliği için her zaman tercih edileceği söylenmektedir'.

Yapıya yeni işlev verilirken, yapının tarihine ve mimarisine aykırı bir işlev olmamalıdır. Yapıda taşıyıcı sistem, yapılması istenen yeni işlevin gerekliliklerine göre düzenlenmeli. Yapıya ekstra bir yük gelmeyecek şekilde işlev verilmelidir. Aksi takdirde yapıda daha kötü sonuçlarla karşılaşılabilir.

Yapıya verilecek olan yeni işlevin çevrenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak verilmelidir. Tarsus'ta bilinen bazı geleneksel evlerin restore edilip butik otele çevrildiği bilinmektedir. Şehit kerim mahallesinde de çalışma konusu olan geleneksel evin çapraz karşısında ve aynı sokakta bulunan geleneksel bir ev, restore edilip butik otele çevrilmiştir. Bu durumda çevrenin ve Tarsus kentinin ihtiyaçlarına göre değerlendirmek ve ihtiyaç fazlasına yönelmemek doğru olacaktır. Şehit Kerim Mahallesi, eskiden olduğu gibi günümüzde de Tarsus kentinin merkezi konumundadır. Bu yüzden, 897 ada 11 parselde bulunan yapıya yeni işlev verilirken kültür evi olarak değerlendirilmesi uygun olacaktır. Kültür evi, her türlü kültürel faaliyetleri bünyesinde barındırabilen mekanlardır. Kültür evi olarak değerlendirilmesi yapının korunması ve geleceğe aktarılabilmesi açısından olumlu birçok yanları vardır. (Ek-8)

- Yapının yakın çevresindeki anıtsal yapılar incelendiğinde güneydoğusunda St. Paul Kilisesi bulunurken, kuzeyinde Makam Cami ve Kırkaşık gibi önemli anıtsal yapıların yer alması,

- Çalışma konusu olan geleneksel ev, Tarsus'un kozmopolit yapısını, sosyo-kültürel etkisini günümüze getiren anıtsal yapılara çok yakın mesafede bulunması ve bu kozmopolit yapının çalışma konusu olan geleneksel evin bünyesinde toplanması

- Ayrıca günümüze kadar farklı kültür ve etnik gruplardan olan insanlar tarafından kullanılması da kültürlerin birleşimi olarak değerlendirilerek bir kültür evi olması amaçlanmıştır.

Kültür evi işlevi verilirken yapılacak olan müdahalelerin yapıya zarar vermeden ve geri alınabilir müdahaleler olmasına dikkat etmek önemlidir. Bu konuda,

Mimari Mirasın Koruma Bildirgesi'nde (2013), mimari mirasa müdahale ilkelerine göre;

- Mimari mirasın korunmasına yönelik müdahalelerde yapının özgünlüğünün tüm boyutlarıyla korunması esastır.

- Müdahaleler yapıya zarar vermemeli; tarihi belge niteliği olan izlerin yok olmamasına ve değiştirilmemesine dikkat edilmeli; yapının bütünlüğü korunmalıdır.

- Müdahaleler, daha sonra gerçekleştirilecek araştırma ve çalışmaları yanıltmamalı, özgün yapıya olabildiğince zarar vermeden kaldırılabilir ve/veya yenilenebilir tekniklerle yapılmalıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizin Akdeniz Bölgesinde bulunan Mersin şehrinin Tarsus ilçesi, neolitik çağdan günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Çukurova Bölgesinde yer alması ve burada bulunan Kilikya kapısı, Toroslar ile İç Anadolu arasındaki geçiş bağlantısını oluşturduğundan birçok medeniyete tarih boyu mekân olmuştur. Konumunun getirdiği avantajlardan dolayı kentin yeri tarih boyunca hep aynı kalmıştır. Medeniyetlerin durak noktası olan Tarsus kentinde bulunan kültürel ve tarihi değerlere sahip yapılar günümüze kadar miras olarak kalmıştır. Bu miras yapılarını oluşturan gruplardan biri de Geleneksel Tarsus Evleri'dir. Bunlardan Tarsus kentsel sit alanları içerisinde kalanlar büyük oranda onarılmış ve yeni bir işlev verilerek günlük hayata dahi edilmiştir. Sit dışında kalıp tescilli olanlardan bazıları onarılarak butik otel gibi işlevlerle kullanılmıştır. Örneğin, çalışma konusu olan yapının bulunduğu 3416. Sokakta bulunan geleneksel konutun butik otele çevrilmesi verilebilir. Ancak sit alanları dışında olup, tescilli de bulunmuyorsa büyük oranda tahrip olmuşlardır denilebilir. 2021 Ege İnovasyon Teknolojileri ve Mühendislik Bilimleri Sempozyumunda, 'Geleneksel Tarsus Evlerinin Cephelerinde Görülen Bozulmalar ve Nedenleri' çalışmasında, Tarsus'ta Şehit Kerim, Kızılmurat ve Cam-i Nur mahallerinde bulunan geleneksel konutlar arasından 10 tanesi fotoğraflarla belgelenerek, yapılarda görülen bozulmalar ve nedenleri incelenerek aktarılmıştır.

Bu tez çalışmasında, 19.yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarından günümüze varlığını koruyarak gelen Geleneksel Tarsus Evleri'nin; tarihi, kentteki konumu, mimarisi, yapısal özellikleri, yapıda meydana gelen değişiklikler, yıpranma nedenleri, bozulmaları, yanlış onarımlar ve günümüzdeki mevcut durumları tüm yönleriyle araştırılıp alan çalışmasıyla sorunları saptanarak incelenmiştir.

Çalışma konusu olan geleneksel ev, 3. Dereceden arkeolojik sit alanı içinde olup kentsel sit alanı ile 1. Dereceden arkeolojik sit alanının arasındaki bölgede yer almaktadır. 29.06.1998 tarihinde Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından tescillenmiştir. Yapının kent belleği ve mirası açısından önemli kültürel ve tarihi değerlere sahip anıtsal yapılarla çok yakın mesafede bulunması yapıyı koruma bağlamında değerlendirmek açısından ayrıca özel kılmaktadır.

897 ada, 11 parselde bulunan geleneksel Tarsus evinin korunmasına yönelik gerçekleştirilen uygulamalarda, uzun süreli doğal etkenler ile meydana gelen sorunların tespit edilmesi ve koruma önerileri, mevcut durumunun belgelenmesi yapılmış, yapının günümüzdeki durumunu gösteren rölöve çalışmaları, sözlü bilgiler, karşılaştırmalı çalışma ve yapının kendinden gelen restitüsyon önerileri yapılmıştır.

Yapının bulunduğu çevrenin gerekliliklerine göre yeni bir işlev önerisi araştırılmıştır. Çevrenin ihtiyaçlarından ve yapının özgün halinde konut olarak inşa edilmesinden ve plan yapısından ötürü verilebilecek en uygun işlevin ‘kültür evi’ olduğu restorasyon ve yeniden işlevlendirme projeleri hazırlanarak yüksek lisans tezi kapsamında sunulmuştur.

Tarsus’un tarihi değerleri incelendiğinde korumanın mahalle bazlı olmadan şehrin kültürel dokusu göz önüne alınarak bölgesel bazlı korumaya alınması yerinde bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım Tarsus’un kimliğini, kent dokusunu daha iyi yansıtan koruma yaklaşımı olacaktır.

Tarsus’un önemli bir tarihi geçmişe sahip olması ve Tarsus’un merkezinde bulunan, kentin önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel yapılarla beraber geleneksel evlerin çoğunluğuyla kentin çok önemli bir kimliğe sahip olmasını sağlamasının yanında, sit alanları dışında kalan bir bölgedeki konut için restorasyon önerisi getirilmiş olması, kent belleğinin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z. (2018). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, (10.Baskı), YEM yayınları, İstanbul.
- Aktaş, C. (2019). Çavuşin Kent Dokusundaki Geleneksel Konut Mimarisi ve Koruma Önerileri, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Kayseri.
- Altundağ, E. (2003). Kapadokya Bölgesinde Mustafa Paşa Kasabasında Geleneksel Evlerinin İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Adana.
- Atalan Ö. ve S.Makaklı E. (2012). Geleneksel Tarsus Evleri ve Yapım Sistemleri. Conference: 2. Tarsus Kent Sempozyumu, Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Asan, B. (2019). Behramkale Köyü Koruma Önerileri, T.C. Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Adana.
- Arabacıoğlu P. ve Aydemir I. (2007). Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı, YTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Beşiktaş İstanbul.
- Asatekin, N.G. (2004). Kültür Ve Doğa Varlıklarımız Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?, T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Y a y ı n No:104. Ankara.
- Belge, B. (2017). Planlama Sürecine Kentsel Arkeolojik Değerlerin Dâhil Edilmesi Sorunsalı: Tarsus Tarihi Kent Merkezi, Metu Jfa 2017, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Çelebi Karakök, E. (2017). Bir Geleneksel Türk Evini Geleceğe Aktarmak: Erdoğan Kalay Evi ve Koruma Önerileri, Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD), Cilt 4, Sayı 10, Kasım 2017, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Efe, E. (2013). Niğde İli Kadioğlu konağı Restorasyon Önerisi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Erdem, H.O. (2016). Koruma ve Onarım Uygulamaları Öncesinde Tarihi Taş Yapılarda Bozulmaların Teşhisi: Phrygia Hierapolis’inden Bir Örnek, Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Eyüpgiller K.K ve Zakar L. (2020). Mimari Restorasyon koruma Teknik ve Yöntemleri, (4. Baskı), Ömür Matbaacılık, İstanbul.
- G.Yanılmaz, B. (2000). Tarsus Sungurlar Evi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Girgin Akın, E. (2010). Ankara İli Keçiören İlçesi İsmail Uyanık Bağ Evi Restorasyon Önerisi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Gügercin Ö., Baytorun N., Koç D.L. ve Polat B. (2018). Adana ve Mersin İllerinin Bazı İlçelerinde Bulunan Kerpiç ve Taş Konutların Mevcut Durumlarının Saptanması, Çukurova Tarım Gıda Bil. Der., Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü, Adana
- Güler E., Yıldırım Ö.C. ve Kalak M. (2019). Geleneksel Bayburt Mimari Mirasının Korunması ve Yaşatılması Bağlamında Talip Yeşil Evi Restorasyon Çalışması, İksad Publishing House
- Hasbay U. ve Hattap G. (2017). Doğal Taşlardaki Bozulma (Ayrışma) Türleri ve Nedenleri, Munzur Üniversitesi, Bilim ve Gençlik Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, Tunceli.
- Haştemoğlu B. ve Beyhan G. (2017). Isparta Demirci Efe Konağının Mimari Açısından Analizi ve Yeniden İşlevlendirilmesi Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi Araştırma makalesi, Isparta
- Kaplan Yakar, K. (2020). Tarsus Kent Merkezindeki Cumhuriyet Dönemi Mimari Mirasının İncelenmesi (1900-1980), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- KUDEB (Koruma Uygulama ve Denetim Büroları) Birimi Arşivi, (2021), Tarsus Belediyesi, Tarsus.

- Mahrabel, H.A. (2006). Tarihi Yapılarda Taşıyıcı Sistem Özellikleri, Hasarlar, Onarım ve Güçlendirme Teknikleri, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Önal, E. (2019). Diyarbakır İli, Çermik İlçesi Kültür Varlıklarını Koruma Önerileri, T.C. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Öz, H. (2012). Yakın Tarihte Tarsus (1850-2000), Alev Dikici Basım ve Amb.San.Tic.Ltd.Şti., Seyhan/Adana.
- Öz, H. (1998). Bilinmeyen Tarsus, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Öztürk, Ç. (2014). Tarsus yeni hamam Restorasyon ve Yeniden Kullanım Projesi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Poş, A. (2008). Arşiv Belgelerine Göre Tarsus'ta Sosyo-Kültürel Yapı (XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı), T.C. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Bursa.
- Saraç, M.M. (2003). Tarihi Yığma Kargir Yapıların Güçlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Seçkin, T. (2010). Tokat- Zile'de Geleneksel Evlerden Örnekler Koruma Sorunları ve Öneriler, T.C. Kadir Has Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sevim, A. (2019). Gaziantep İli, Şehitkamil İlçesi, Yaprak Mahallesi, 460 Ada, 33 Parselde Yer Alan Sivil Mimarlık Yapısı Restorasyon Projesi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Teker, G. (2012). Tarsus'ta Kentsel Doku Bağlamında Kızıl Murat Mahallesinin Değerlendirilmesi ve Şahmeran Sokak Sağıklaştırma Önerisi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Restorasyon Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Turan, G. (2009). Yeni İşlev Verilen Urfa Evlerinde Koruma Sorunları, T.C. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.

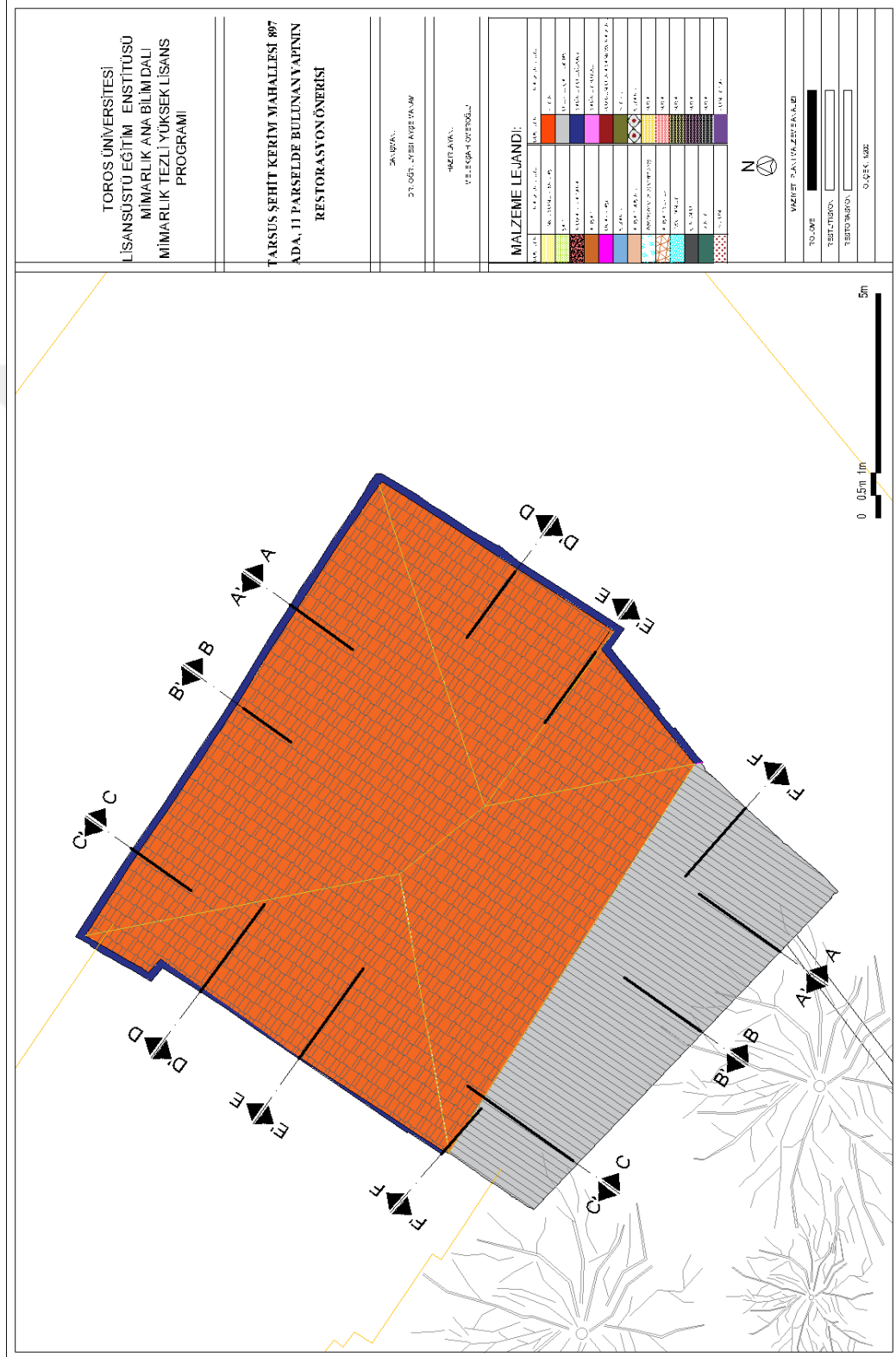
- Uçar, M. (2000). “Tarsus’ta Korunması Gerekli Bölgesel Kent Dokusunun Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, Yıldız Teknik Üniversitesi F.B.E, İstanbul.
- Uçar, M. (2021). Tarsus Şer’iyye Sicillerinde Yer Alan Konut Tanımları Üzerinden Değerlendirmeler, Metu Jfa 2021/2. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Uğuz, S. (2011). I. Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’in İlk Yıllarına Tarsus (1876-1926), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum.
- Yıldız M., Sezer R., Ekinci O. ve Yıldız E. (2011). Mevlana Müzesinde Oluşan Hasar Nedenlerinin Araştırılması ve Uygun Temel Güçlendirme Sisteminin Seçilmesi, e-Journal of New World Sciences Academy, Volume: 6, Number: 4, Article Number: 1A0249
- Zorkirişçi, C. (2019). Gaziantep Suyabatmaz Mahallesindeki Geleneksel Evlerin Üç Örnek Üzerinde Değerlendirilmesi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Zoroğlu, L. (1995). Tarsus Tarihi ve Tarihsel Anıtları, Yeni Zamanlar Dağıtım, Konya.

EK-1. Yapıya Ait Tescil Fişi

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E.		ANIT		ENVANTER NO 1998-190			
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				HARİTA NO 30L III d			
İLİ: MERSİN	İLÇESİ: TARSUS	MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ:	KORUMA DERECE		ANITSAL	1	2	3
SOKAK VE KAPI NO: 152 sokak No: 22-24		KADASTRO PAFTA: 30L III d ADA: 897			ÇEVRESEL	1	2	3
		PARSEL: 11			Çevreye Aykırı			
ADI	YAPTIRAN:	YAPAN	MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP):					
	YAPIM TARİHİ:	KİTABE:	VAKFIYE Son Osmanlı Dönemi					
GENEL TANIM: Zemin kat, ara kat, üst kattan oluşan taşınmaz yapıma yapım tekniğinde kesme taş, bağdadî elemanlarla inşa edilmiştir.								
KORUMA DURUMU:	A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	X	ÜST YAPI	X
	B	ORTA		X		B		B
	C	FENA		C		C		C
VAZİYET PLANI			FOTOĞRAF					
								
GÖZLEMLER: Çeşitli dönemlerde küçük onarımlar (boya, badana, sıva vs.) ve ilaveler yapılmıştır. Bazı kapı ve pencereler kapatılmış. Zemin kat elektrik tesisatında problemler var. Binada çatılar olduğu ev sahibi tarafından söylendi. (şu an sıvalı olduğu için görülmüdü) Dış cephede de sıva dökülmeleri mevcut.								
BUGÜNKÜ SAHİBİ:			BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:					
YAPILAN ONARIMLAR: Bugünkü kullanımlara esas olarak, kapı kapatılmış, cephede dükkan açılmıştır.								
AYRINTILI TANIM: Zemin katta üçgen alınlıklı tam kemerli, demir işlemeli, ahşap kapıdan 162 sokak cephesinden girilmekte, aynı sokak cephesinde darabalı bir dükkan bulunmakta. Binanın özgün pencereleri ara katta düz kemerli ve çerçevelidir. Üst katta ise çerçevesiz günümüz şartlarına uygun yeni malzeme ile yapılmış panjurludur. Alt kat ve ara kat duvarları kesme taş, üst kat duvarları ise bağdadîdir. 159 sokak cephesinde üst kat destere dişli çıkma, 162 sokak cephesinde ise düz çıkma ve ortasında balkon oluşturulmuş. Balkon, kapı ve pencereleri sivri kemerlidir. Üst kat çelik putrel girişler üzerine oturtulmuştur. Zemin kat taban döşemesi şap ve karo mozaik, diğer kat taban ve tavan döşemeleri ahşaptır. Katlara çıkıp ahşap merdivenlerle sağlanmıştır. Çatı kırma çatı tekniğinde ahşap üzeri Marsilya kiremit kaplıdır. Saçak altları ahşap lambri tarzında döşenmiştir.			TEKNİK BİLGİLER					
			SU					
			ELEKTRİK					
			ISITMA					
			Kanalizasyon					
			ORJİNAL KULLANIMI: Konut					
			BUGÜNKÜ KULLANIMI: Konut					
			ÖNERİLEN KULLANIMI: Konut					
			HAZIRLAYANLAR: Mustafa ÇETGİN – Teknik Ressasım Emine TEMUÇİN - Mimar İsmail SALMAN - Arkeolog					
YAYIN DİZİNİ:	EKLER:		KONTROL EDEN					
	RAPOR		G.E.E.A.Y.K. ONAYI NO:					
	FOTOĞRAF							
	RÖLÖVE PROJESİ							
	RESTORASYON PROJESİ							
	HARİTA		REVİZYON					
	KROKİ							
	KİTABE							
	VAKFIYE		G.E.E.A.Y.K. KARARLARI Adana K.T.V.K.E. 29.06.1998 gün 3091 sayılı karar ekidir.					

EK-2. Rölöve -Malzeme Analizi Çizimleri

Vaziyet Planı

TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TARSUS ŞEHİR KERİM MAHALLESİ 897
ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ

2018 YILI

2018 YILI 1. DÖNEM

HAZİRAN AYI

YERİ: TARSUS ŞEHİR KENT MERKEZİ

MALZEME LEJANDI:

1. KAT	2. KAT	3. KAT	4. KAT	5. KAT	6. KAT	7. KAT	8. KAT	9. KAT	10. KAT	11. KAT	12. KAT	13. KAT	14. KAT	15. KAT	16. KAT	17. KAT	18. KAT	19. KAT	20. KAT	21. KAT	22. KAT	23. KAT	24. KAT	25. KAT	26. KAT	27. KAT	28. KAT	29. KAT	30. KAT	31. KAT	32. KAT	33. KAT	34. KAT	35. KAT	36. KAT	37. KAT	38. KAT	39. KAT	40. KAT	41. KAT	42. KAT	43. KAT	44. KAT	45. KAT	46. KAT	47. KAT	48. KAT	49. KAT	50. KAT	51. KAT	52. KAT	53. KAT	54. KAT	55. KAT	56. KAT	57. KAT	58. KAT	59. KAT	60. KAT	61. KAT	62. KAT	63. KAT	64. KAT	65. KAT	66. KAT	67. KAT	68. KAT	69. KAT	70. KAT	71. KAT	72. KAT	73. KAT	74. KAT	75. KAT	76. KAT	77. KAT	78. KAT	79. KAT	80. KAT	81. KAT	82. KAT	83. KAT	84. KAT	85. KAT	86. KAT	87. KAT	88. KAT	89. KAT	90. KAT	91. KAT	92. KAT	93. KAT	94. KAT	95. KAT	96. KAT	97. KAT	98. KAT	99. KAT	100. KAT
1. KAT	2. KAT	3. KAT	4. KAT	5. KAT	6. KAT	7. KAT	8. KAT	9. KAT	10. KAT	11. KAT	12. KAT	13. KAT	14. KAT	15. KAT	16. KAT	17. KAT	18. KAT	19. KAT	20. KAT	21. KAT	22. KAT	23. KAT	24. KAT	25. KAT	26. KAT	27. KAT	28. KAT	29. KAT	30. KAT	31. KAT	32. KAT	33. KAT	34. KAT	35. KAT	36. KAT	37. KAT	38. KAT	39. KAT	40. KAT	41. KAT	42. KAT	43. KAT	44. KAT	45. KAT	46. KAT	47. KAT	48. KAT	49. KAT	50. KAT	51. KAT	52. KAT	53. KAT	54. KAT	55. KAT	56. KAT	57. KAT	58. KAT	59. KAT	60. KAT	61. KAT	62. KAT	63. KAT	64. KAT	65. KAT	66. KAT	67. KAT	68. KAT	69. KAT	70. KAT	71. KAT	72. KAT	73. KAT	74. KAT	75. KAT	76. KAT	77. KAT	78. KAT	79. KAT	80. KAT	81. KAT	82. KAT	83. KAT	84. KAT	85. KAT	86. KAT	87. KAT	88. KAT	89. KAT	90. KAT	91. KAT	92. KAT	93. KAT	94. KAT	95. KAT	96. KAT	97. KAT	98. KAT	99. KAT	100. KAT

KUZeyBATı KARŞIYAKA CİPİNE

TOPLAM

TEST ÇİZİMİ

TEST ÇİZİMİ

0-500 M

1165

890.65

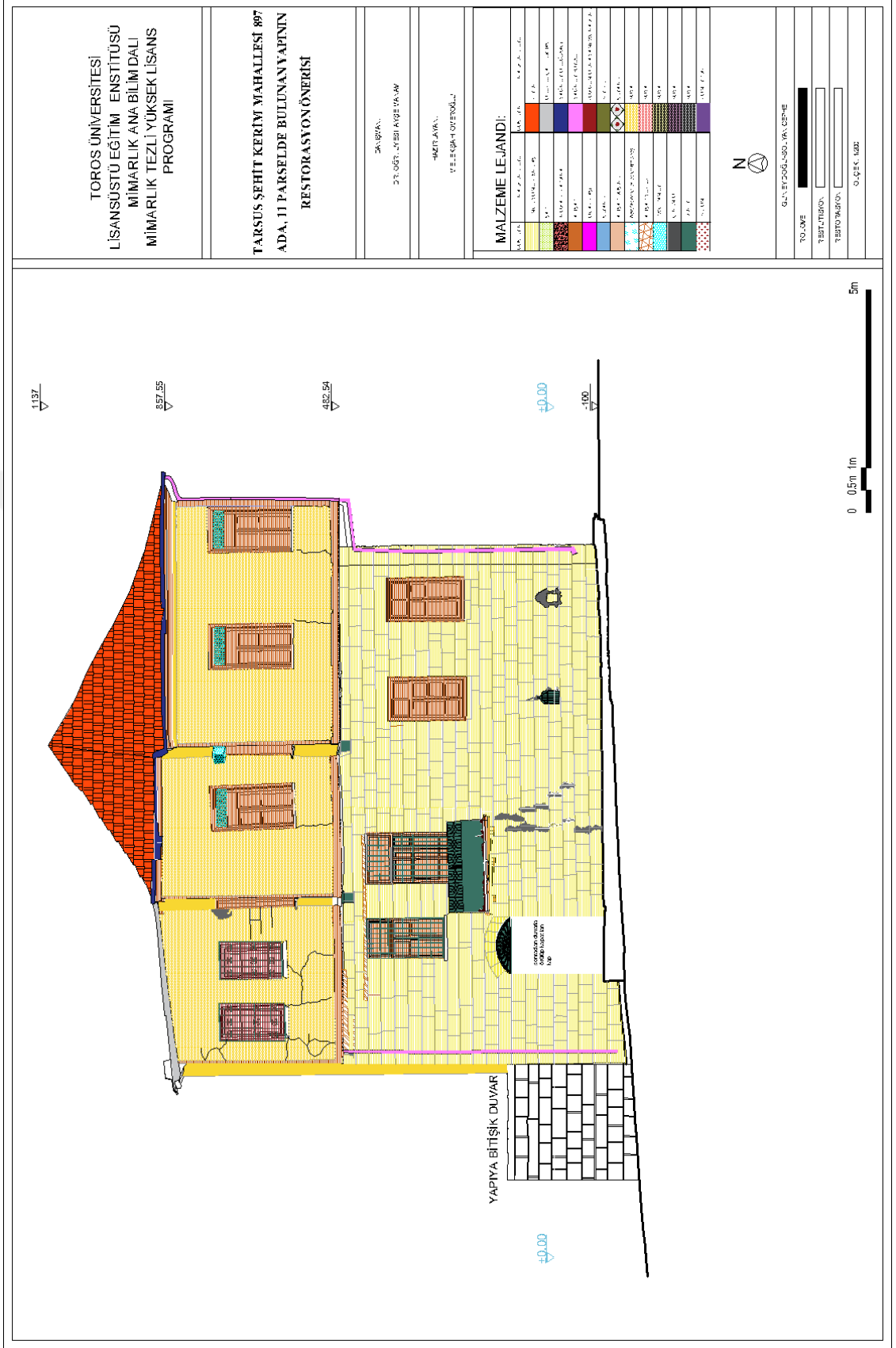
479.75

+0.00

-87.15

bitişik bina

0 0.5m 1m 5m

36\137A\.

37. 067. YESI AYQE VA\AV

[illegible]

MAZEMIE LEJANDI:		
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000
	0,000	0,000

DISCUSSION

20.00

TEST T1310X

TESTOSTERONE

0-9 ≡ C. 1200

11.66

9.01

5.05

1.61

+0.00

-1.27

0 0.5m 1m

5m

TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİMDALİ
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897
ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ

SAĞIRTA,
23.06.2019, AKŞİM AYDIN İZAN

"KENTİ YANİ,
VELEĞİNE ÖVERİLDİ"

MALZEME LEJANDI:

1. KAT	2. KAT	3. KAT	4. KAT	5. KAT
6. KAT	7. KAT	8. KAT	9. KAT	10. KAT
11. KAT	12. KAT	13. KAT	14. KAT	15. KAT
16. KAT	17. KAT	18. KAT	19. KAT	20. KAT
21. KAT	22. KAT	23. KAT	24. KAT	25. KAT
26. KAT	27. KAT	28. KAT	29. KAT	30. KAT
31. KAT	32. KAT	33. KAT	34. KAT	35. KAT
36. KAT	37. KAT	38. KAT	39. KAT	40. KAT
41. KAT	42. KAT	43. KAT	44. KAT	45. KAT
46. KAT	47. KAT	48. KAT	49. KAT	50. KAT
51. KAT	52. KAT	53. KAT	54. KAT	55. KAT
56. KAT	57. KAT	58. KAT	59. KAT	60. KAT
61. KAT	62. KAT	63. KAT	64. KAT	65. KAT
66. KAT	67. KAT	68. KAT	69. KAT	70. KAT
71. KAT	72. KAT	73. KAT	74. KAT	75. KAT
76. KAT	77. KAT	78. KAT	79. KAT	80. KAT
81. KAT	82. KAT	83. KAT	84. KAT	85. KAT
86. KAT	87. KAT	88. KAT	89. KAT	90. KAT
91. KAT	92. KAT	93. KAT	94. KAT	95. KAT
96. KAT	97. KAT	98. KAT	99. KAT	100. KAT

D-10 KESİTİ

TOLUVE

TESTİFİKASYON

TESTİFİKASYON

0.5m 1m

5m

TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897
ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ

SAĞIRTAŞI
23.06.2019, AKŞİM AYRANCI

HAZIRLAYAN
VELENGÜL ÖZTÜRK

MALZEME LEJANDI:

1. KAT	2. KAT	3. KAT	4. KAT	5. KAT
6. KAT	7. KAT	8. KAT	9. KAT	10. KAT
11. KAT	12. KAT	13. KAT	14. KAT	15. KAT
16. KAT	17. KAT	18. KAT	19. KAT	20. KAT
21. KAT	22. KAT	23. KAT	24. KAT	25. KAT
26. KAT	27. KAT	28. KAT	29. KAT	30. KAT
31. KAT	32. KAT	33. KAT	34. KAT	35. KAT
36. KAT	37. KAT	38. KAT	39. KAT	40. KAT
41. KAT	42. KAT	43. KAT	44. KAT	45. KAT
46. KAT	47. KAT	48. KAT	49. KAT	50. KAT
51. KAT	52. KAT	53. KAT	54. KAT	55. KAT
56. KAT	57. KAT	58. KAT	59. KAT	60. KAT
61. KAT	62. KAT	63. KAT	64. KAT	65. KAT
66. KAT	67. KAT	68. KAT	69. KAT	70. KAT
71. KAT	72. KAT	73. KAT	74. KAT	75. KAT
76. KAT	77. KAT	78. KAT	79. KAT	80. KAT
81. KAT	82. KAT	83. KAT	84. KAT	85. KAT
86. KAT	87. KAT	88. KAT	89. KAT	90. KAT
91. KAT	92. KAT	93. KAT	94. KAT	95. KAT
96. KAT	97. KAT	98. KAT	99. KAT	100. KAT

E-KİMLİK

TOPLAM

YERLİLEŞİM

YERLİLEŞİM

0.000000

0 0.5m 1m 5m

TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİMDALİ
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897
ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ

SAĞIRCI,
23.06.2017, AKŞİT AYIĞER İYİBAK

MİMARLIK,
VELESGAHI ÖZTÜRLÜ

MALZEME LEJANDI:

1. KAT	2. KAT	3. KAT	4. KAT	5. KAT
6. KAT	7. KAT	8. KAT	9. KAT	10. KAT
11. KAT	12. KAT	13. KAT	14. KAT	15. KAT
16. KAT	17. KAT	18. KAT	19. KAT	20. KAT
21. KAT	22. KAT	23. KAT	24. KAT	25. KAT
26. KAT	27. KAT	28. KAT	29. KAT	30. KAT
31. KAT	32. KAT	33. KAT	34. KAT	35. KAT
36. KAT	37. KAT	38. KAT	39. KAT	40. KAT
41. KAT	42. KAT	43. KAT	44. KAT	45. KAT
46. KAT	47. KAT	48. KAT	49. KAT	50. KAT
51. KAT	52. KAT	53. KAT	54. KAT	55. KAT
56. KAT	57. KAT	58. KAT	59. KAT	60. KAT
61. KAT	62. KAT	63. KAT	64. KAT	65. KAT
66. KAT	67. KAT	68. KAT	69. KAT	70. KAT
71. KAT	72. KAT	73. KAT	74. KAT	75. KAT
76. KAT	77. KAT	78. KAT	79. KAT	80. KAT
81. KAT	82. KAT	83. KAT	84. KAT	85. KAT
86. KAT	87. KAT	88. KAT	89. KAT	90. KAT
91. KAT	92. KAT	93. KAT	94. KAT	95. KAT
96. KAT	97. KAT	98. KAT	99. KAT	100. KAT

F-F KESİTİ

TOLME

TESTİFİKSİYON

TESTİFİKSİYON

0.5m 1m 5m

11.04

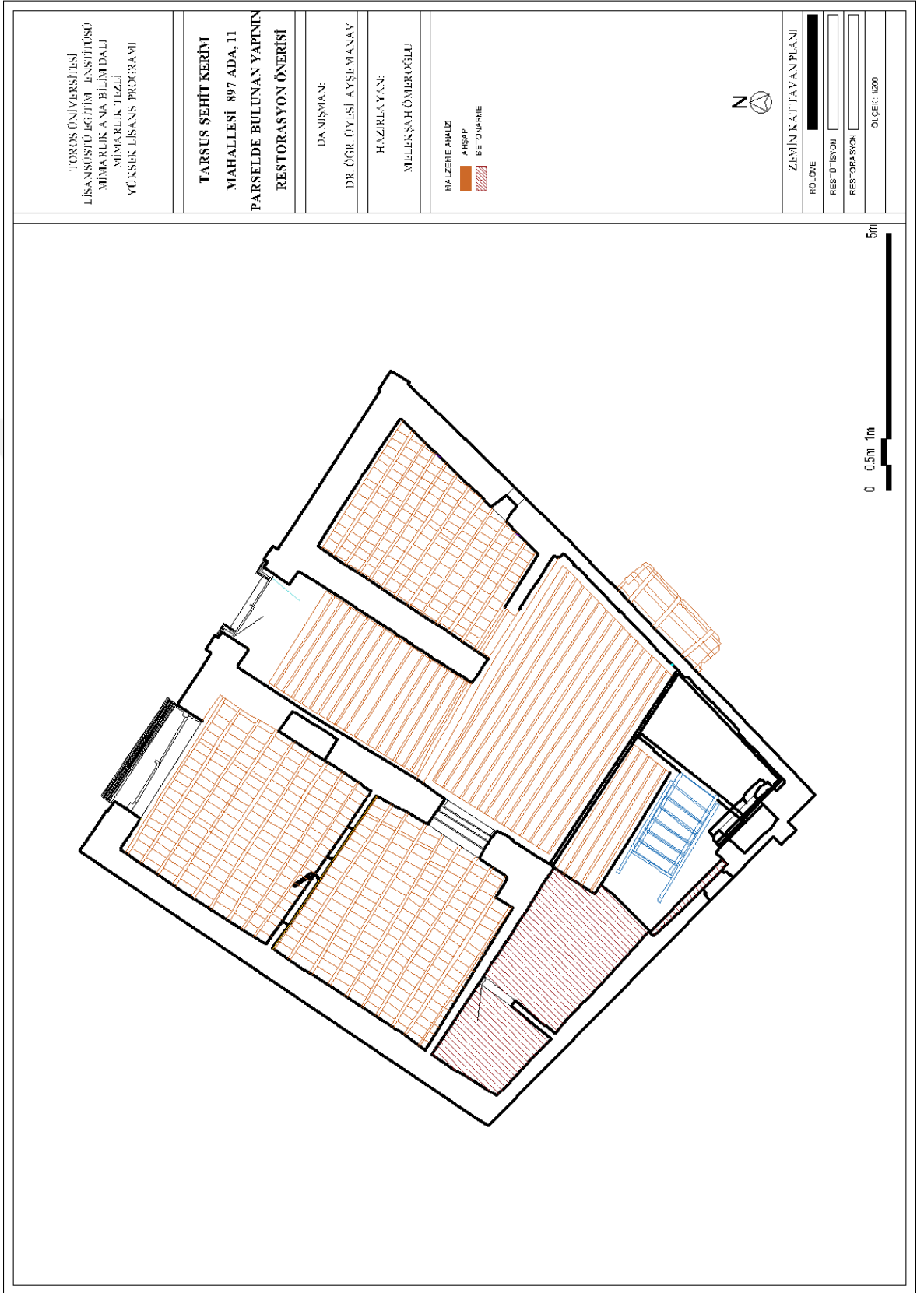
8.87

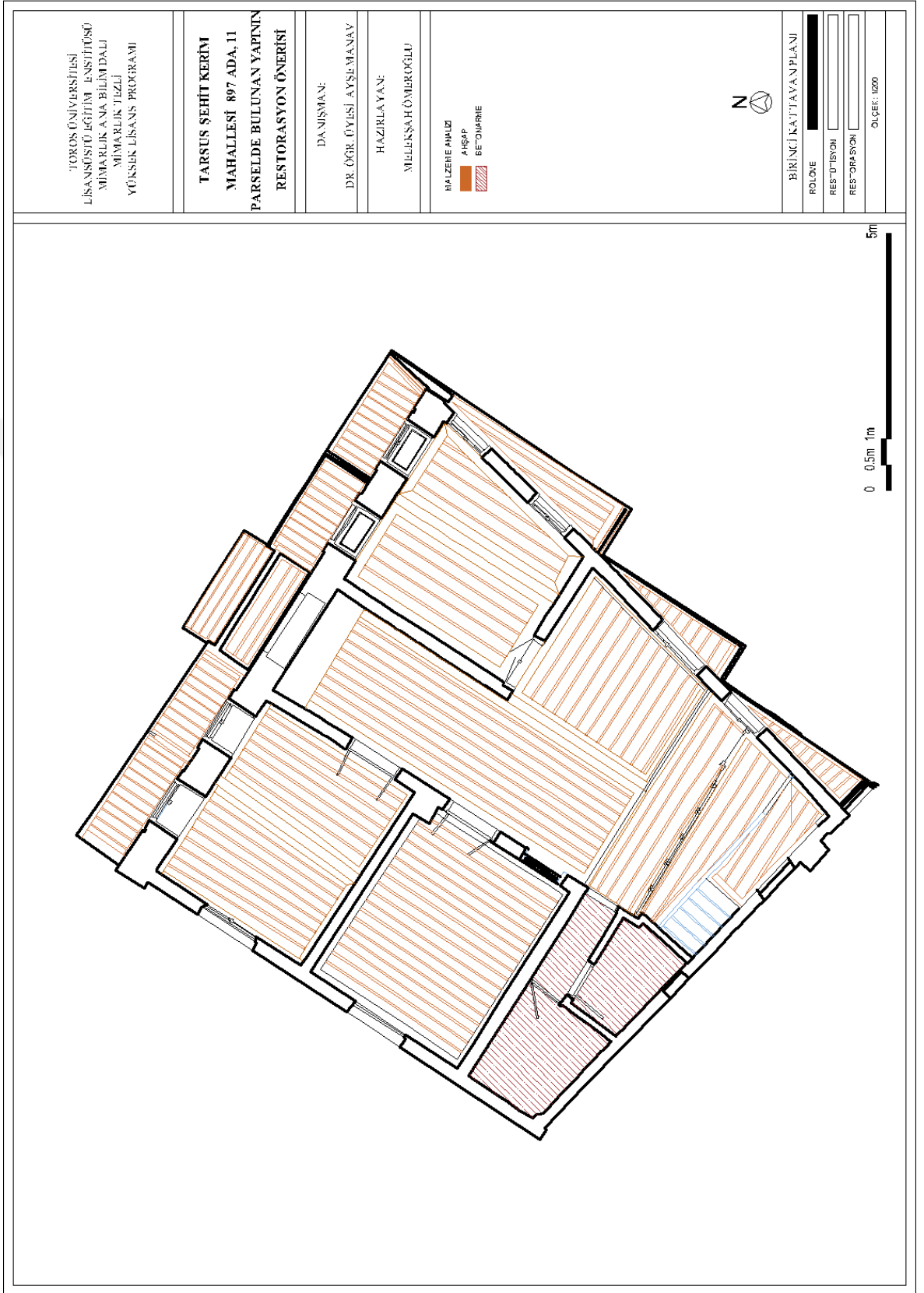
4.97

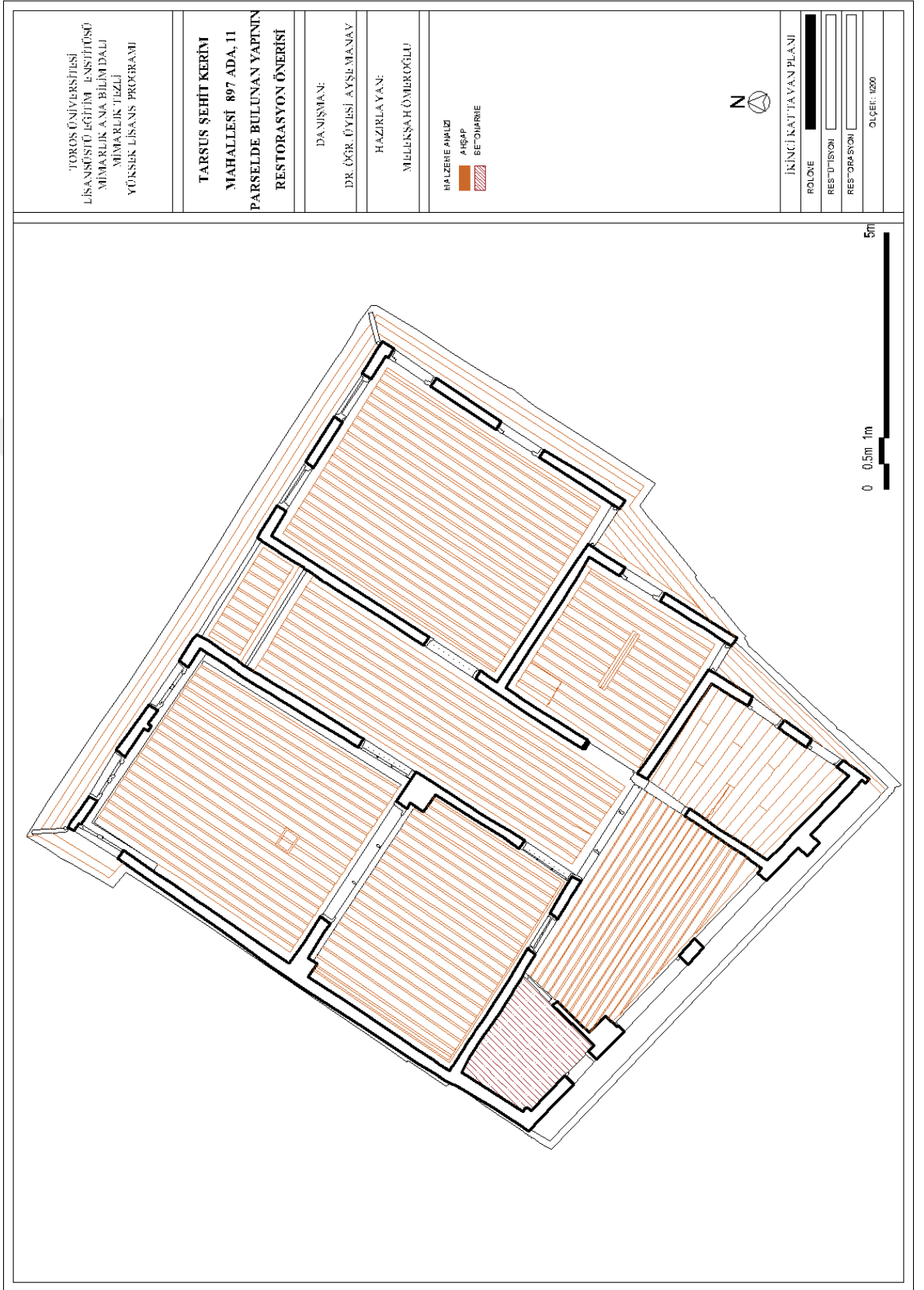
1.45

+0.00

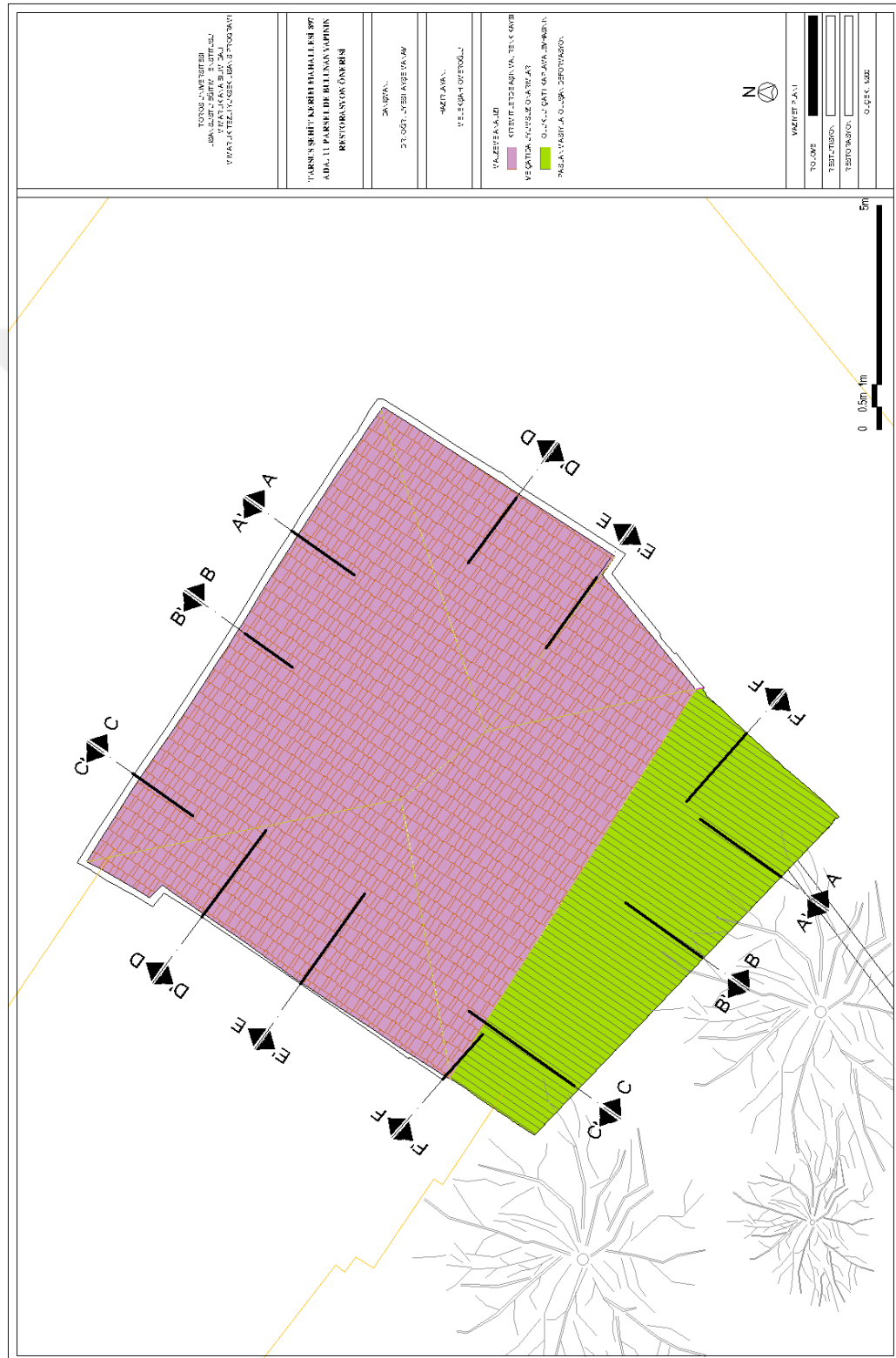
-1.70

Vaziyet Planı

**TARSUS ŞEHİT KERİM
MAHALLESİ 897 ADA, 11
PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİŞİ**

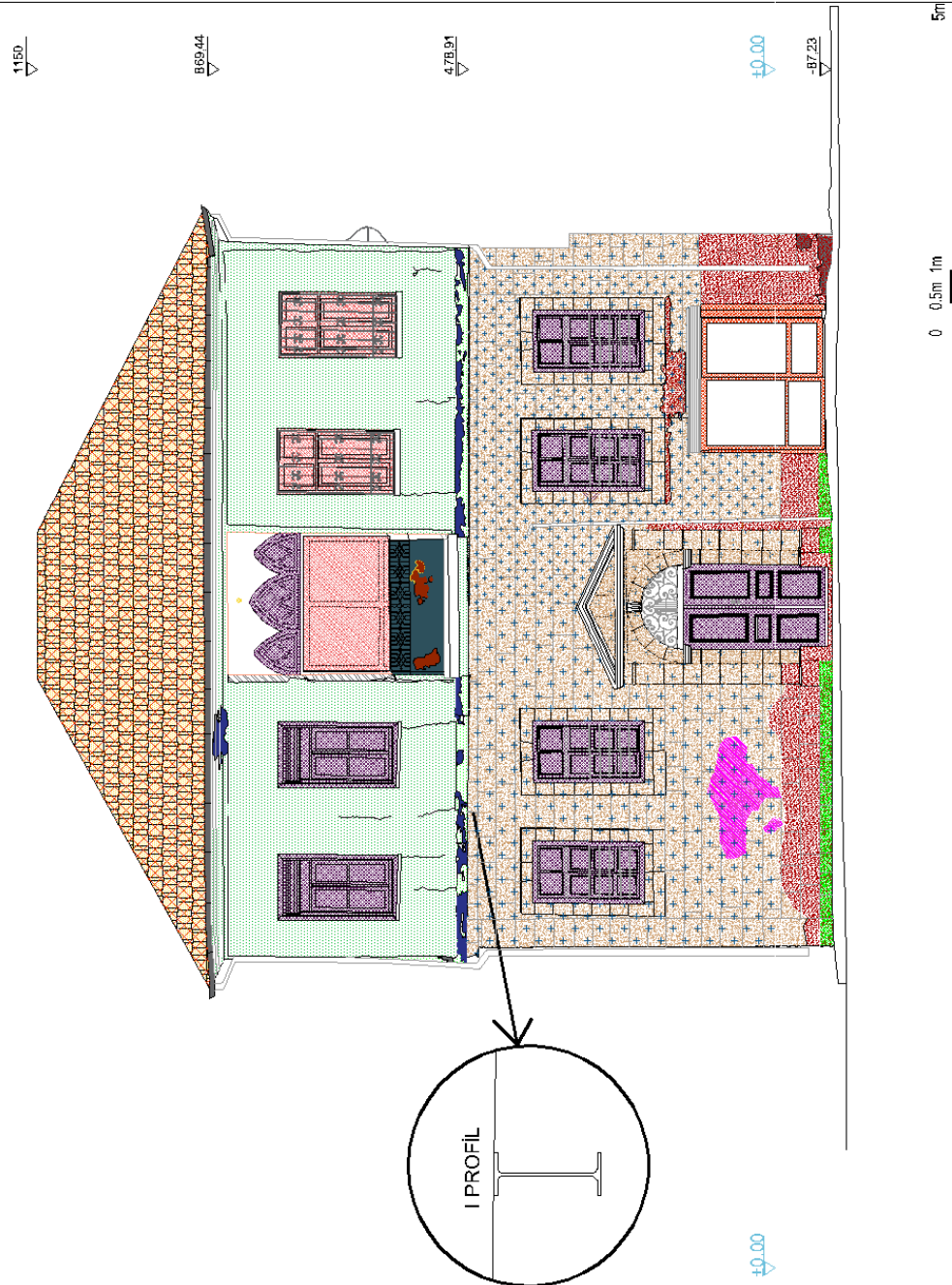
DR. ÖĞR. ÜYELİ AYŞE MANAV

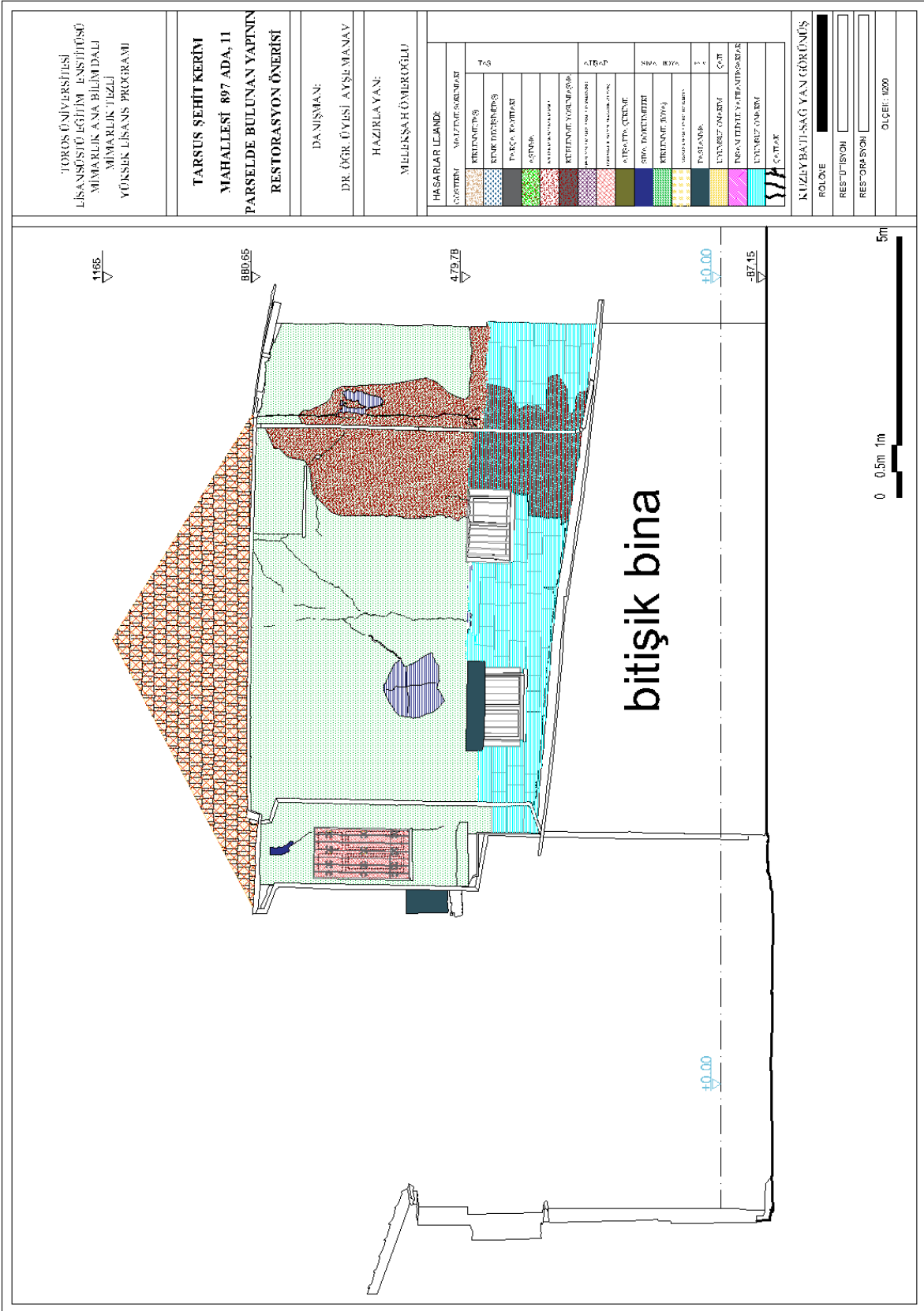
HAZIRLAYAN:
MELEKŞAH ÖMERÖĞLU

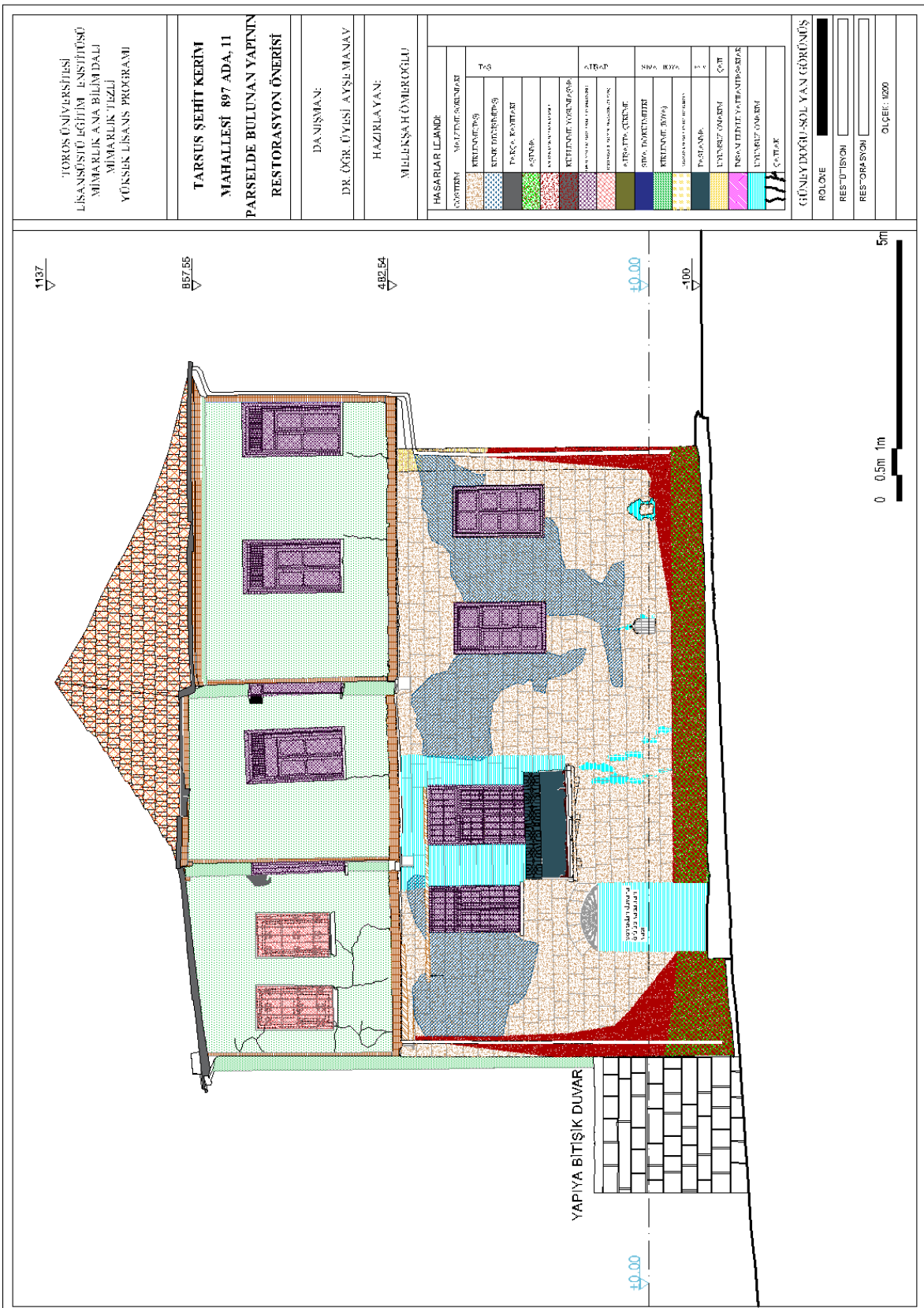
HASA RIAP LAMBE	
COLORENTI	3x12 PINE SOLID/STAIN
	WHITE/PAINTED
	STAIN (DARKENING)
	STAIN (MEDIUM GREEN)
	STAIN (BRIGHT YELLOW)
	STAIN (RED/STAINLESS STEEL)
	STAIN (VIOLET/STAINLESS STEEL)
	STAIN (ORANGE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (PINK/STAINLESS STEEL)
	STAIN (BROWN/STAINLESS STEEL)
	STAIN (GREY/STAINLESS STEEL)
	STAIN (BLACK/STAINLESS STEEL)
	STAIN (WHITE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (LIGHT BLUE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (DARK BLUE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (GREEN/STAINLESS STEEL)
	STAIN (YELLOW/STAINLESS STEEL)
	STAIN (RED/STAINLESS STEEL)
	STAIN (PURPLE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (ORANGE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (PINK/STAINLESS STEEL)
	STAIN (BROWN/STAINLESS STEEL)
	STAIN (GREY/STAINLESS STEEL)
	STAIN (BLACK/STAINLESS STEEL)
	STAIN (WHITE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (LIGHT BLUE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (DARK BLUE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (GREEN/STAINLESS STEEL)
	STAIN (YELLOW/STAINLESS STEEL)
	STAIN (RED/STAINLESS STEEL)
	STAIN (PURPLE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (ORANGE/STAINLESS STEEL)
	STAIN (PINK/STAINLESS STEEL)
	STAIN (BROWN/STAINLESS STEEL)
	STAIN (GREY/STAINLESS STEEL)

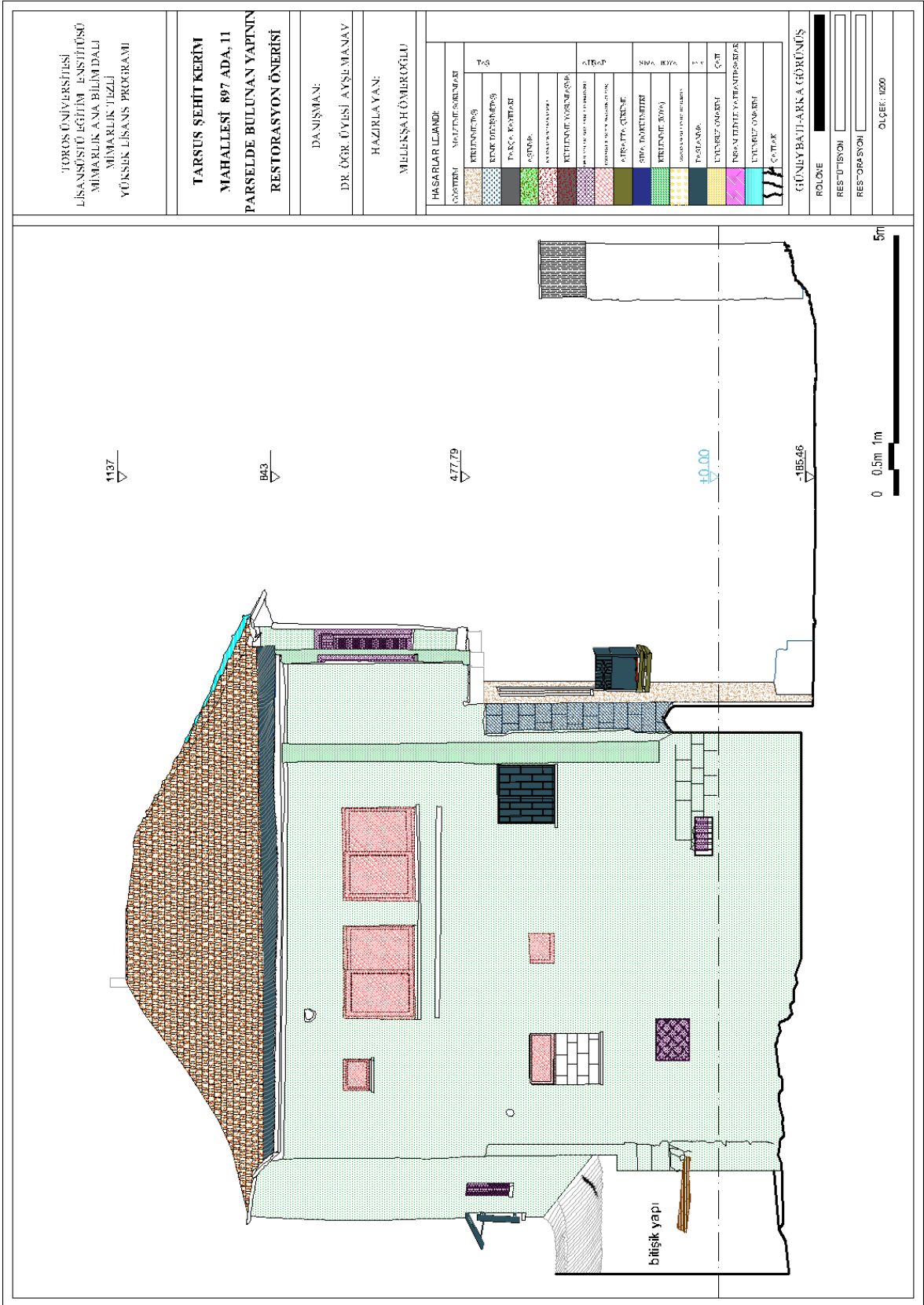
KUZLEYDOĞU-ÖN GÖRÜNÜŞÜ

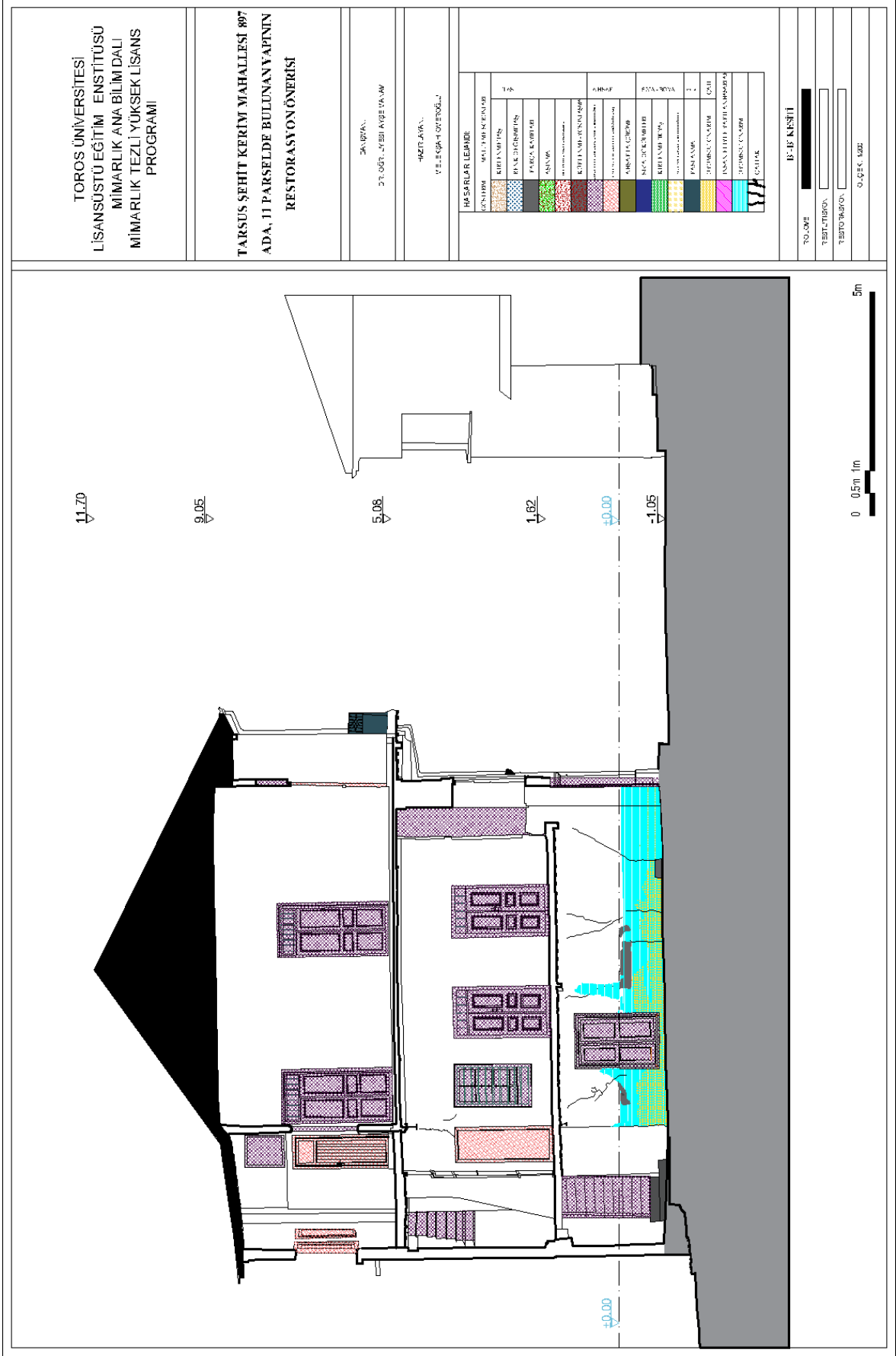
ROLÖNE	
RES"U"SYON	
RES"ORA SYON	
ÖLÇEK: 1:200	

TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TARSUS ŞEHİR KENTİ MAHALLESİ 897
ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ

SAĞIRPAZI
27.06.2017 YERİ AYRIYALIM

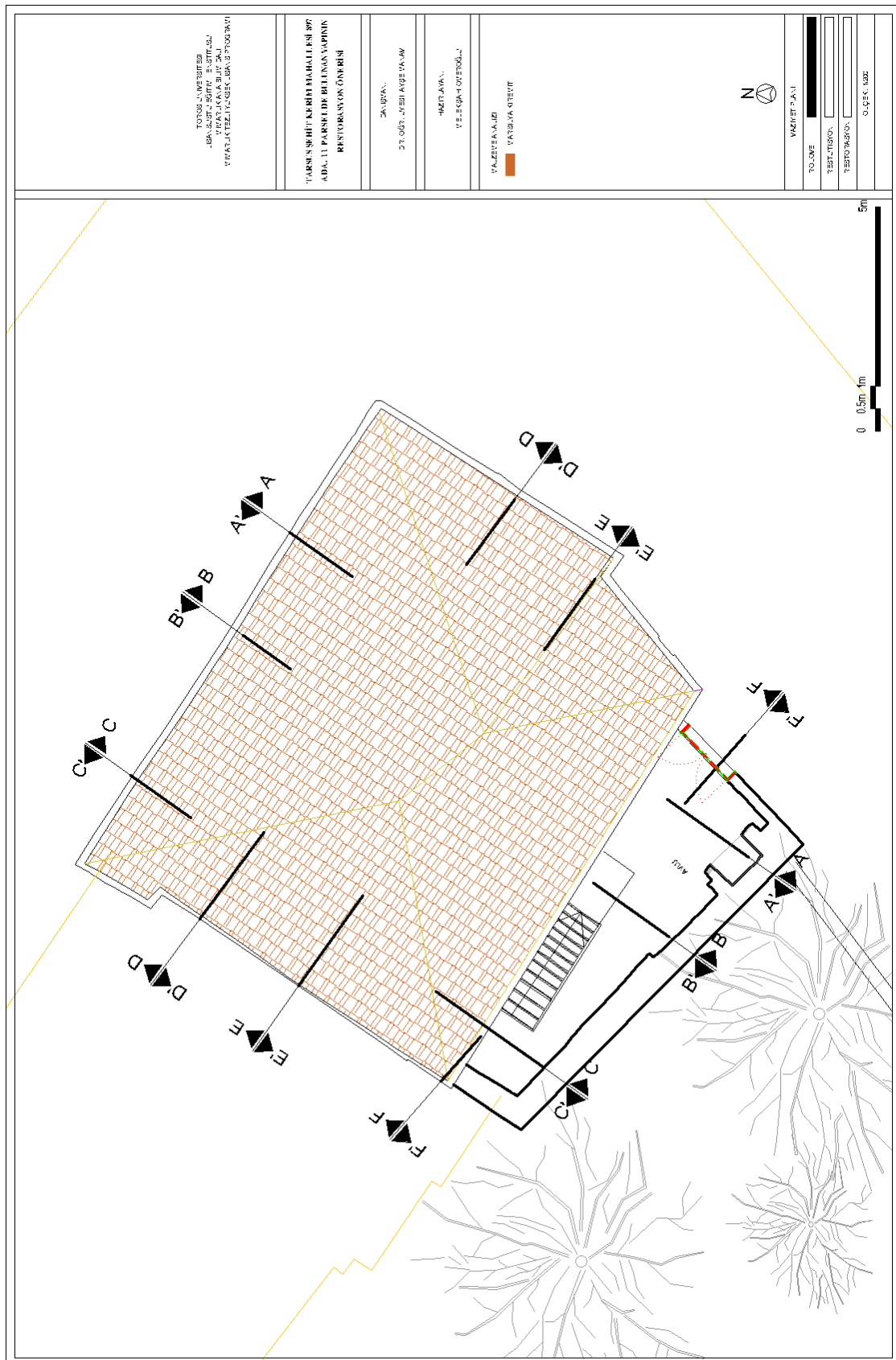
HAZIRLAYAN
VELİ ÇAĞRI ÖZTÜRK

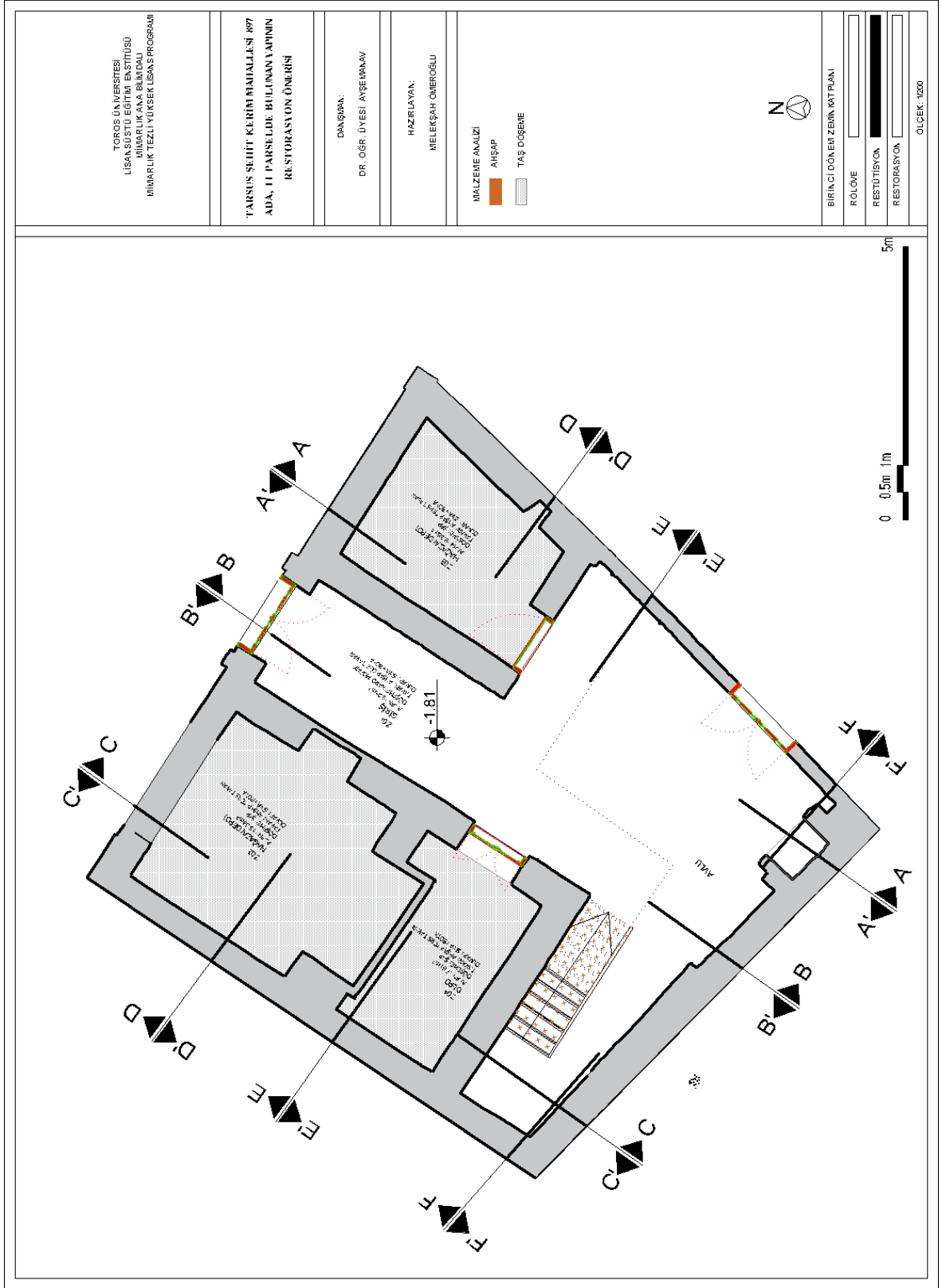
HASARLAR LEJANİ:	1	2
KONKRET	SAĞIRPAZI	1
KIRILAN KIRILAN	KIRILAN KIRILAN	2
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	3
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	4
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	5
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	6
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	7
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	8
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	9
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	10
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	11
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	12
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	13
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	14
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	15
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	16
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	17
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	18
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	19
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	20
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	21
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	22
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	23
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	24
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	25
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	26
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	27
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	28
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	29
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	30
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	31
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	32
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	33
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	34
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	35
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	36
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	37
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	38
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	39
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	40
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	41
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	42
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	43
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	44
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	45
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	46
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	47
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	48
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	49
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	50
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	51
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	52
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	53
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	54
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	55
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	56
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	57
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	58
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	59
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	60
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	61
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	62
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	63
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	64
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	65
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	66
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	67
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	68
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	69
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	70
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	71
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	72
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	73
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	74
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	75
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	76
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	77
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	78
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	79
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	80
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	81
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	82
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	83
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	84
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	85
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	86
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	87
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	88
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	89
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	90
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	91
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	92
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	93
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	94
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	95
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	96
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	97
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	98
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	99
PAZIR KIRILAN	PAZIR KIRILAN	100

TOPLAM
TERTİRLER
TERTİRLER
0.00 1m 5m

EK-4. Restitüsyon 1. Dönem Çizimleri

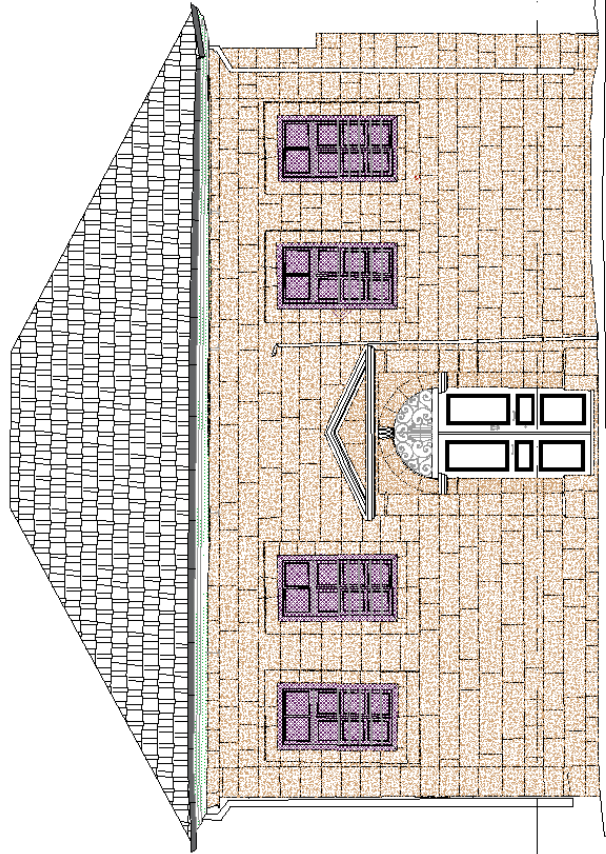
**TARSUS ŞEHİT KERİM
MAHALLESİ 897 ADA, 11
PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ**

DANIŞMAN:

DR. ÖÇR. ÜYESİ AYŞE MANAV

IAZIRLAYAN:

MELEKŞAII ÖMEROĞLU

+0.00

$$\begin{array}{r} 0076+ \\ \hline +0.00 \end{array}$$

KUZENDOĞU-ÖN ÇÖRÜMÜŞ

RÔLÔVE

RESTÜTİSYON

RESTORASYON

ÖLÇEK: 1/200

0 0.5m 1m

5m

**TARSUS ŞEHİT KERİM
MAHALLESİ 897 ADA, 11
PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ**

DANIŞMAN:
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEMANAY
TIAZIRLAYAN:
MELEKSATİ ÖMEROĞLU

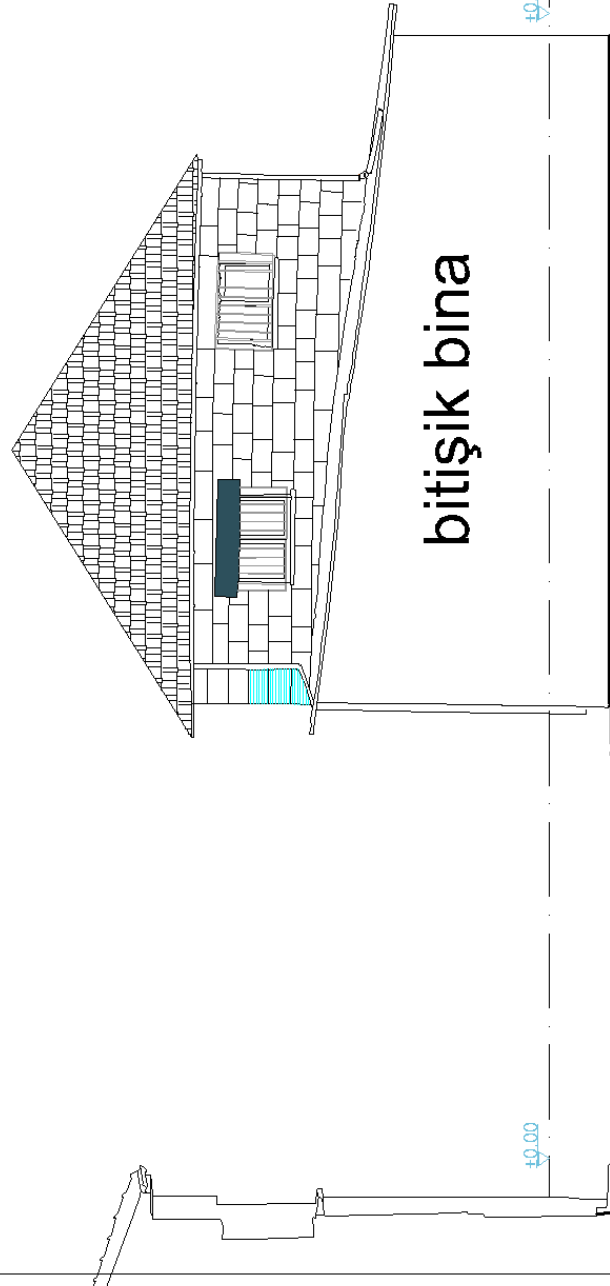
GÜNEBATI-SAĞ YANI GÖRÜNÜŞ

RÖLÖVE

RESTÜTİSYON

RESTORASYON

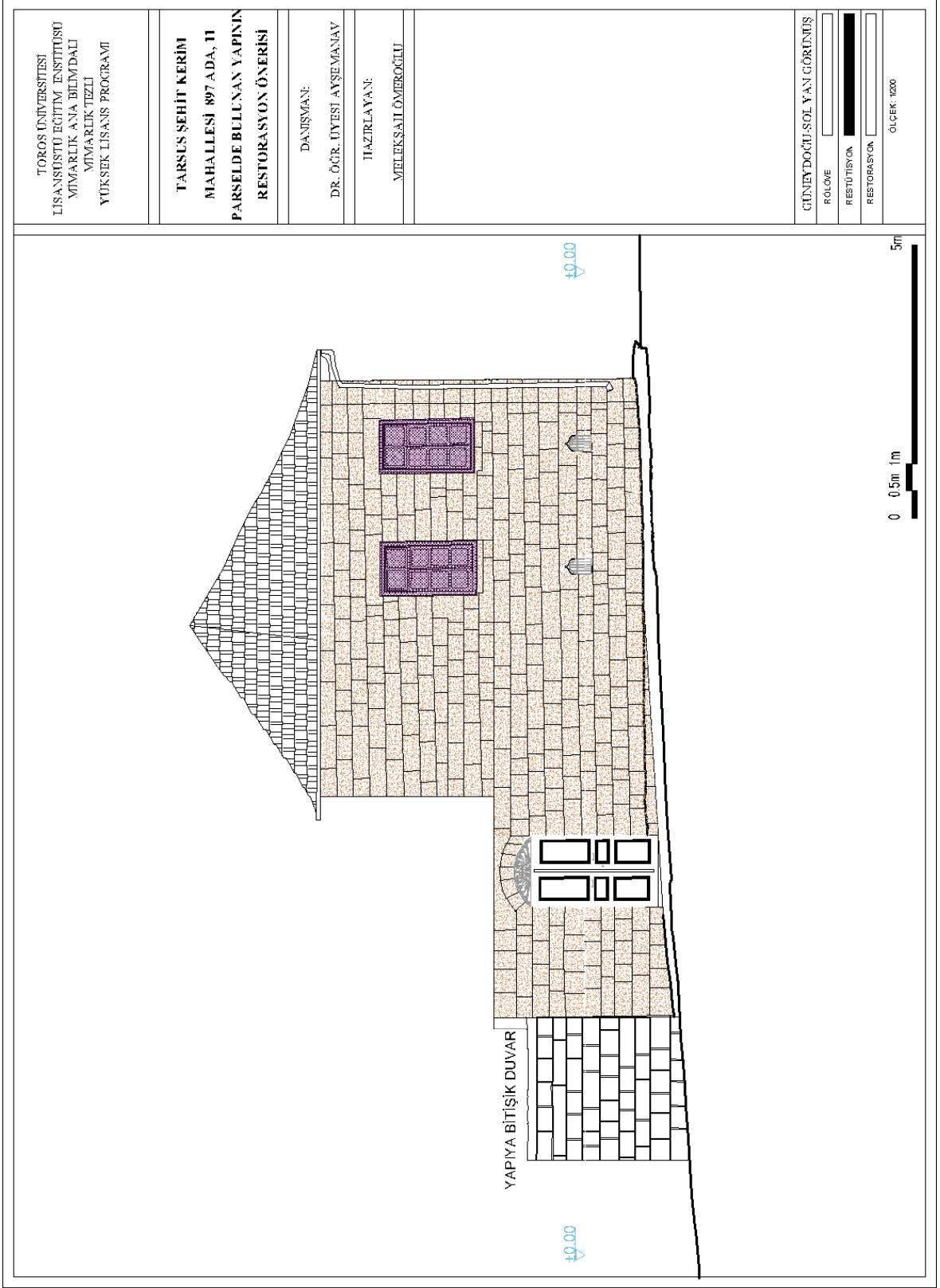
ÖLÇEK: 1:200

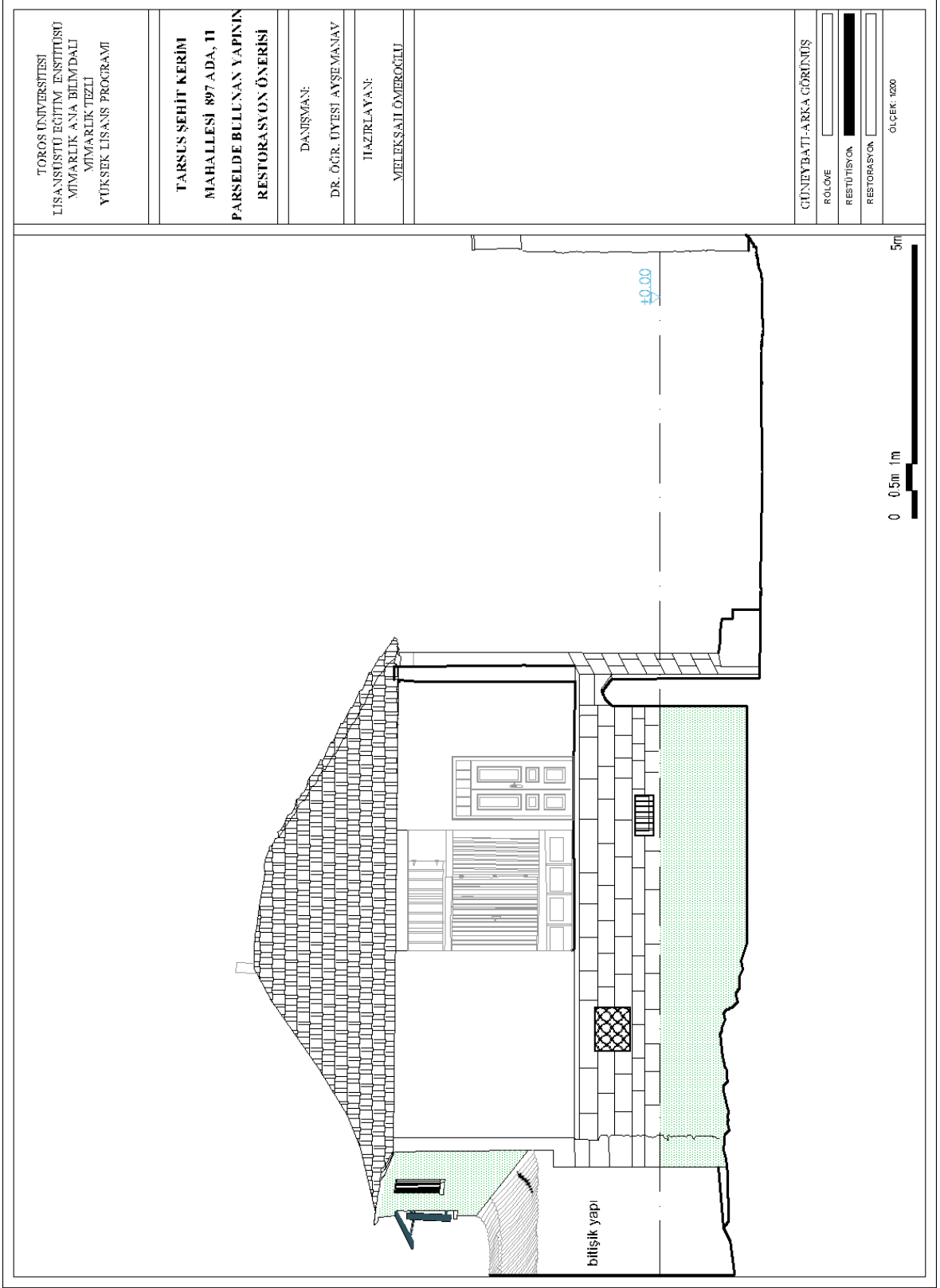

bitişik bina

+0.00

+0.00

TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

**TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897
ADA, 11 PARSELDE BULUNAN YAPININ
RESTORASYON ÖNERİSİ**

22.063. 11531 A133 VAVAV
22.063. 11531 A133 VAVAV.

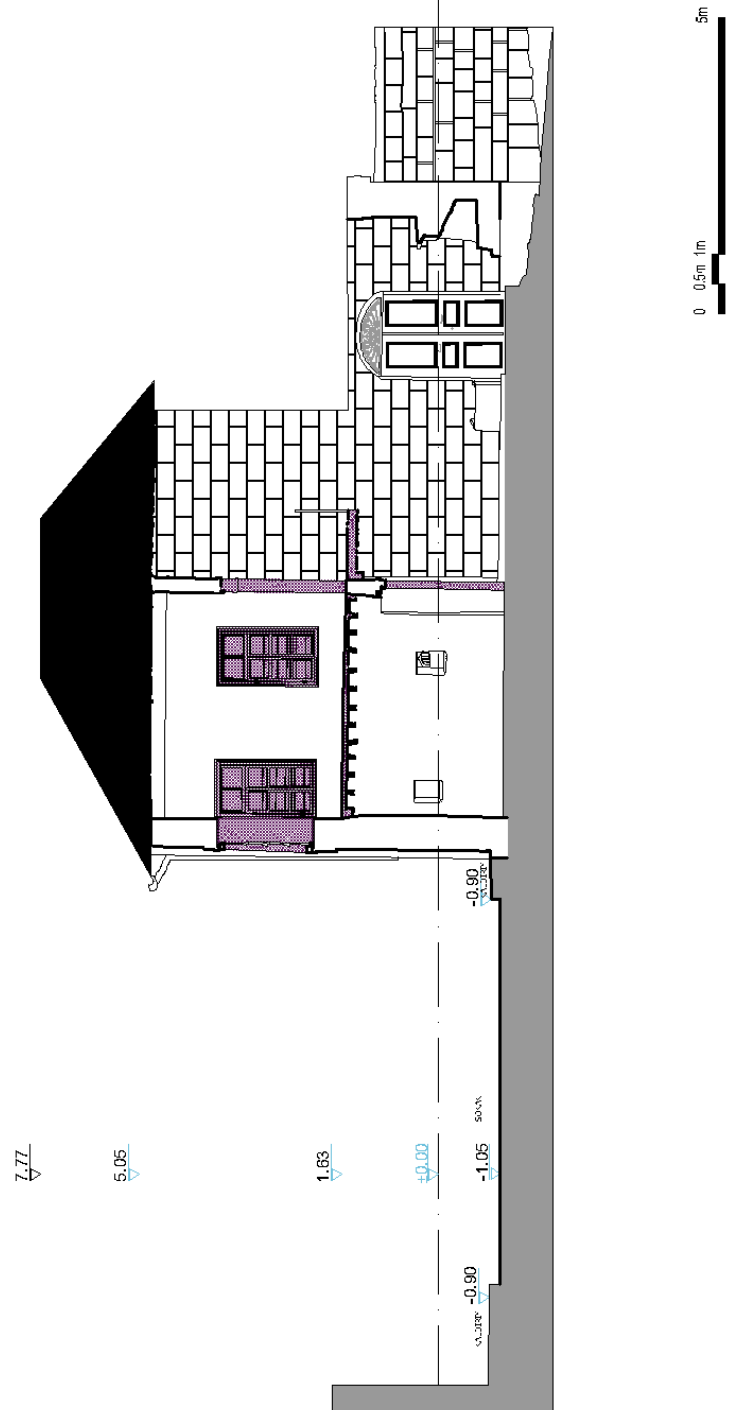
HAZARD ANAL.

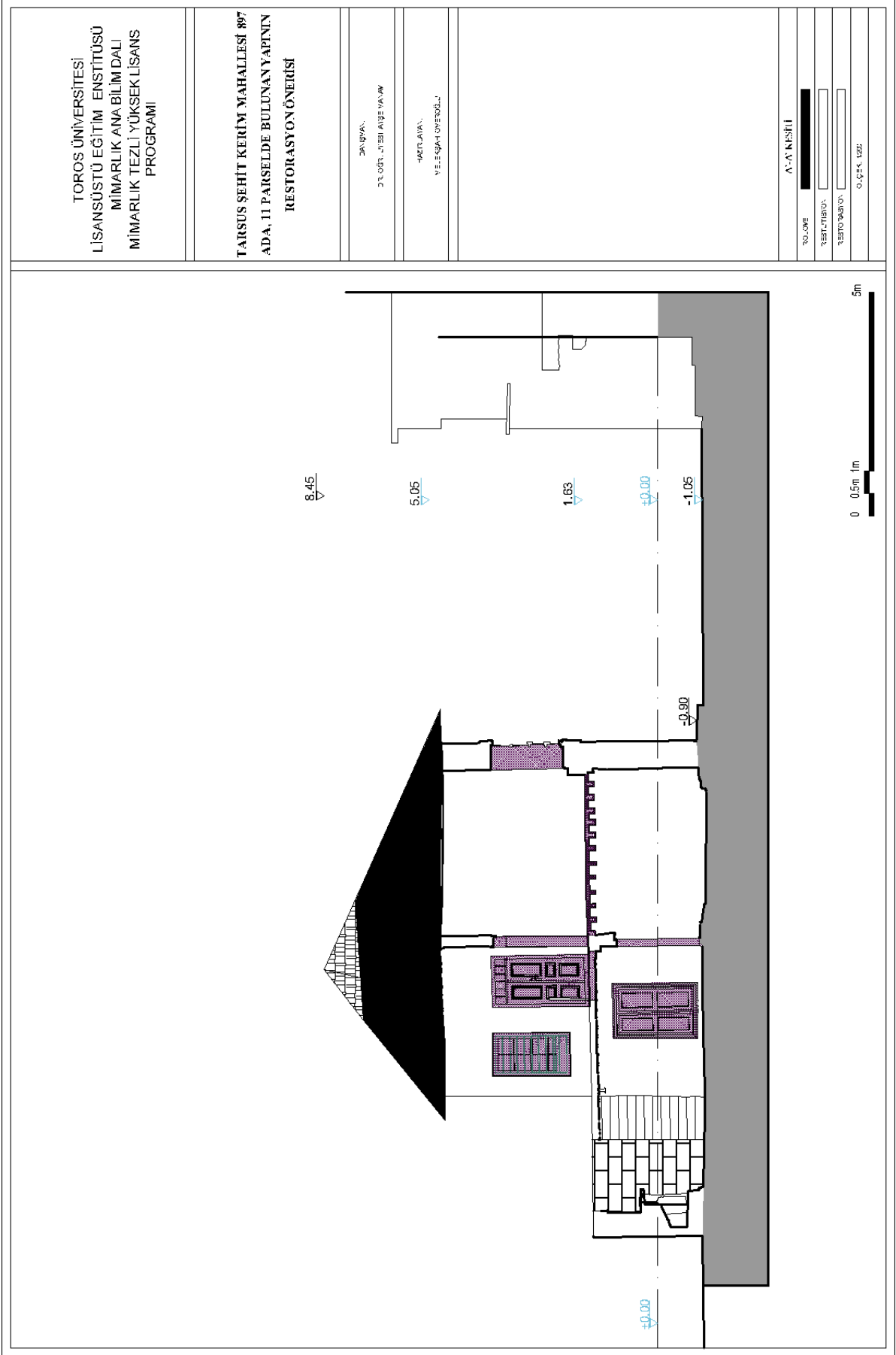
A-A KESHI

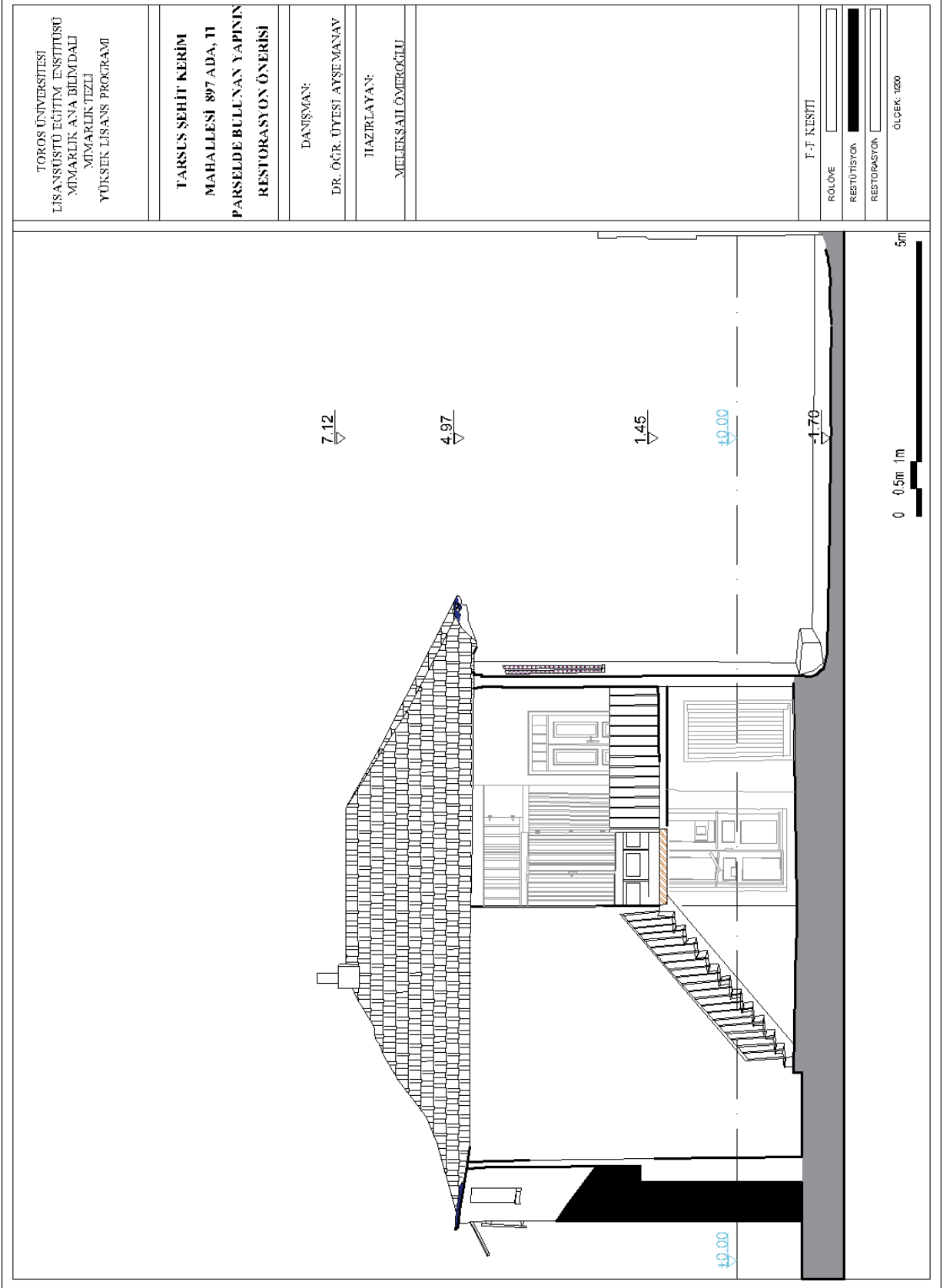
30.05

TESTUTION

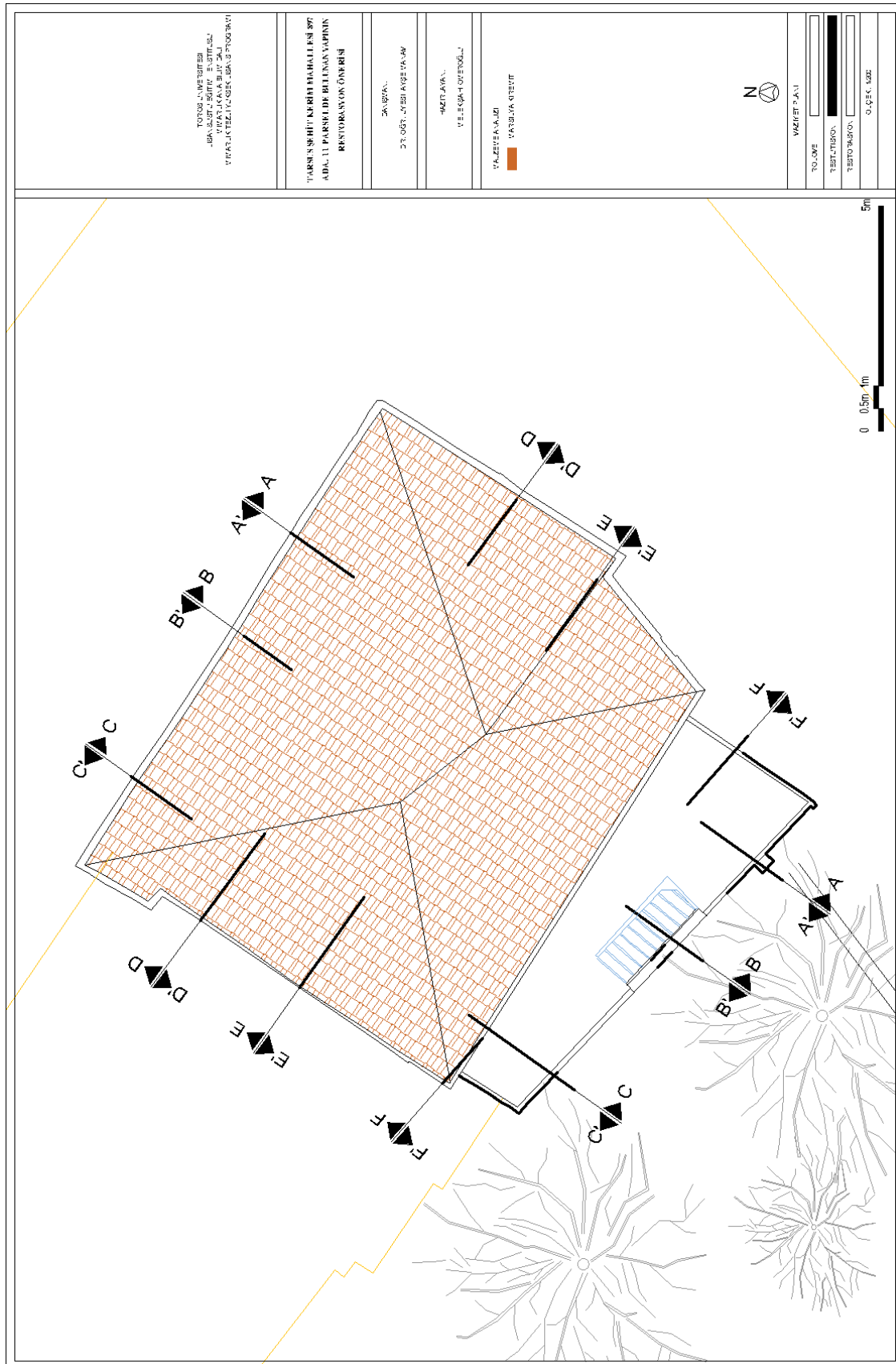
RESTORATION

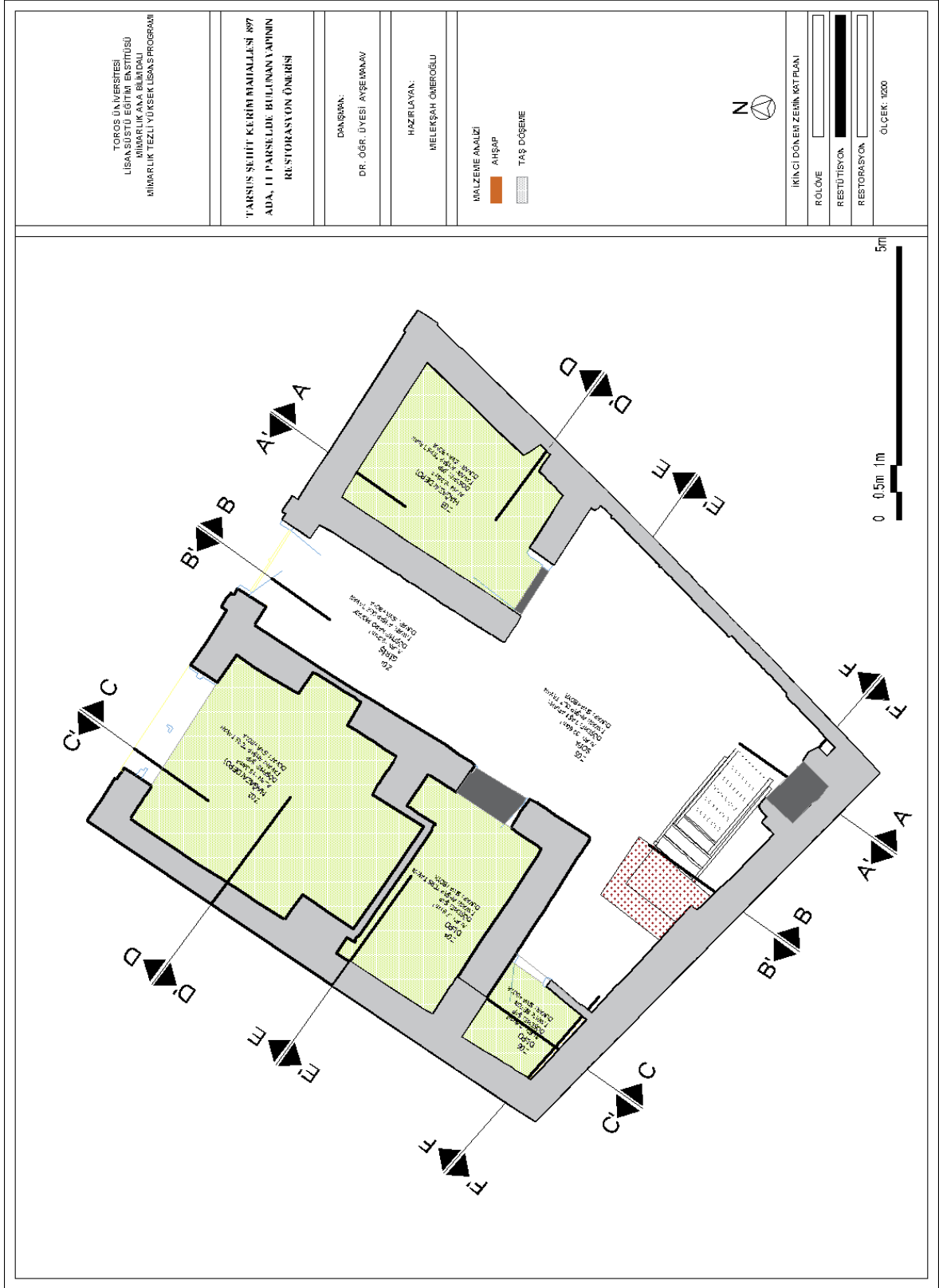
0.9 ≤ κ ≤ 1.205

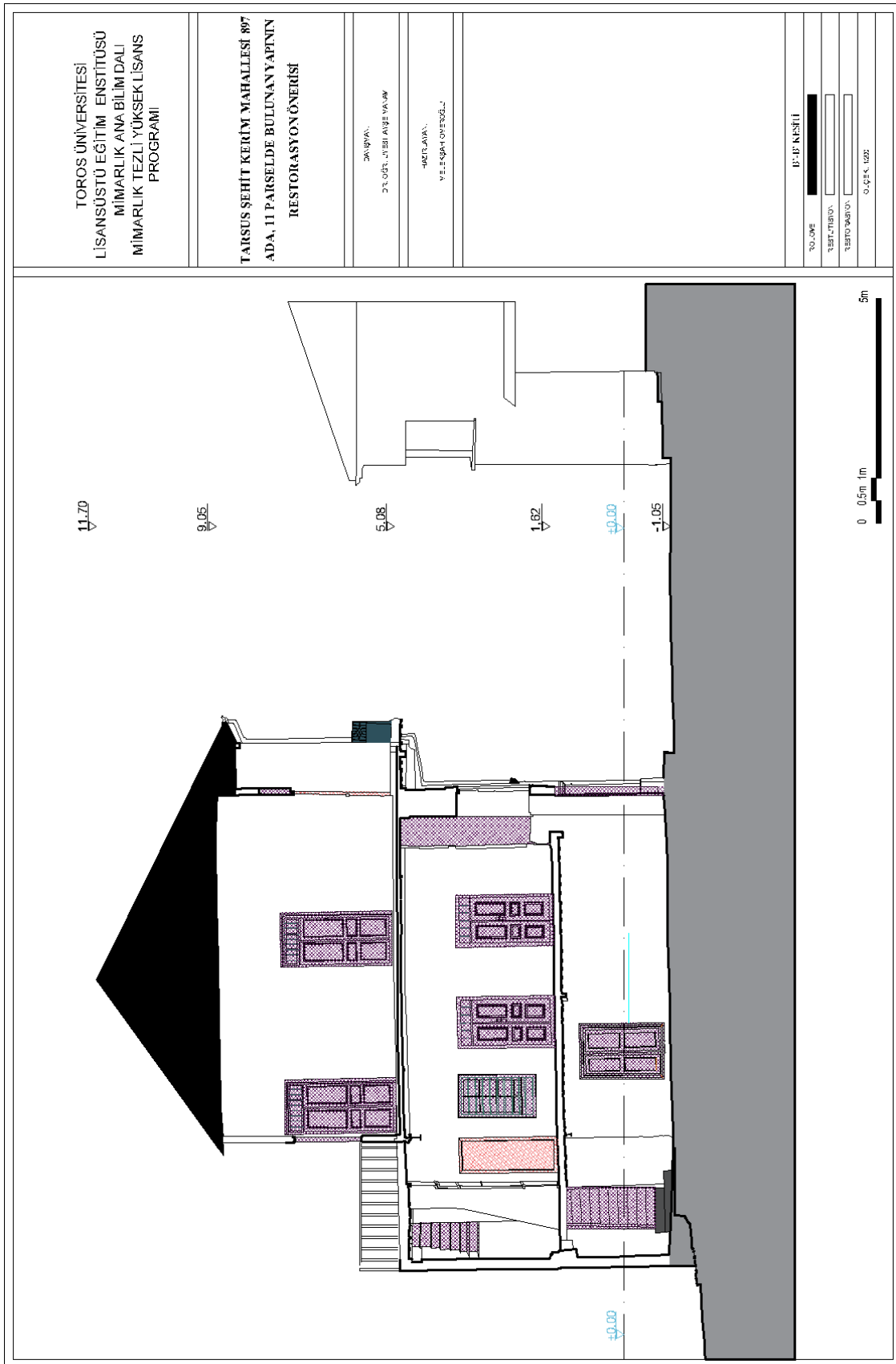
EK-5. Restitüsyon 2. Dönem Çizimleri

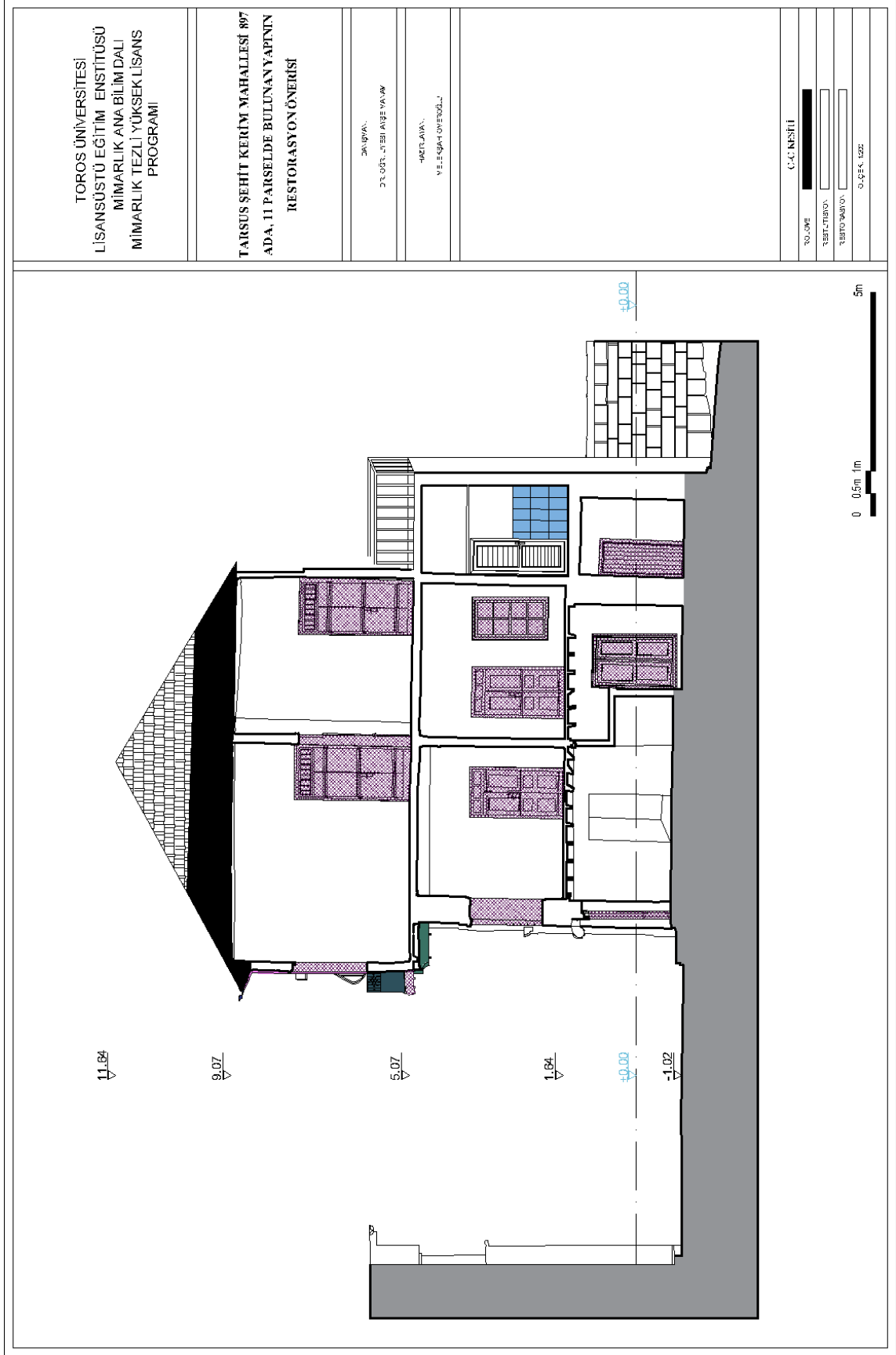

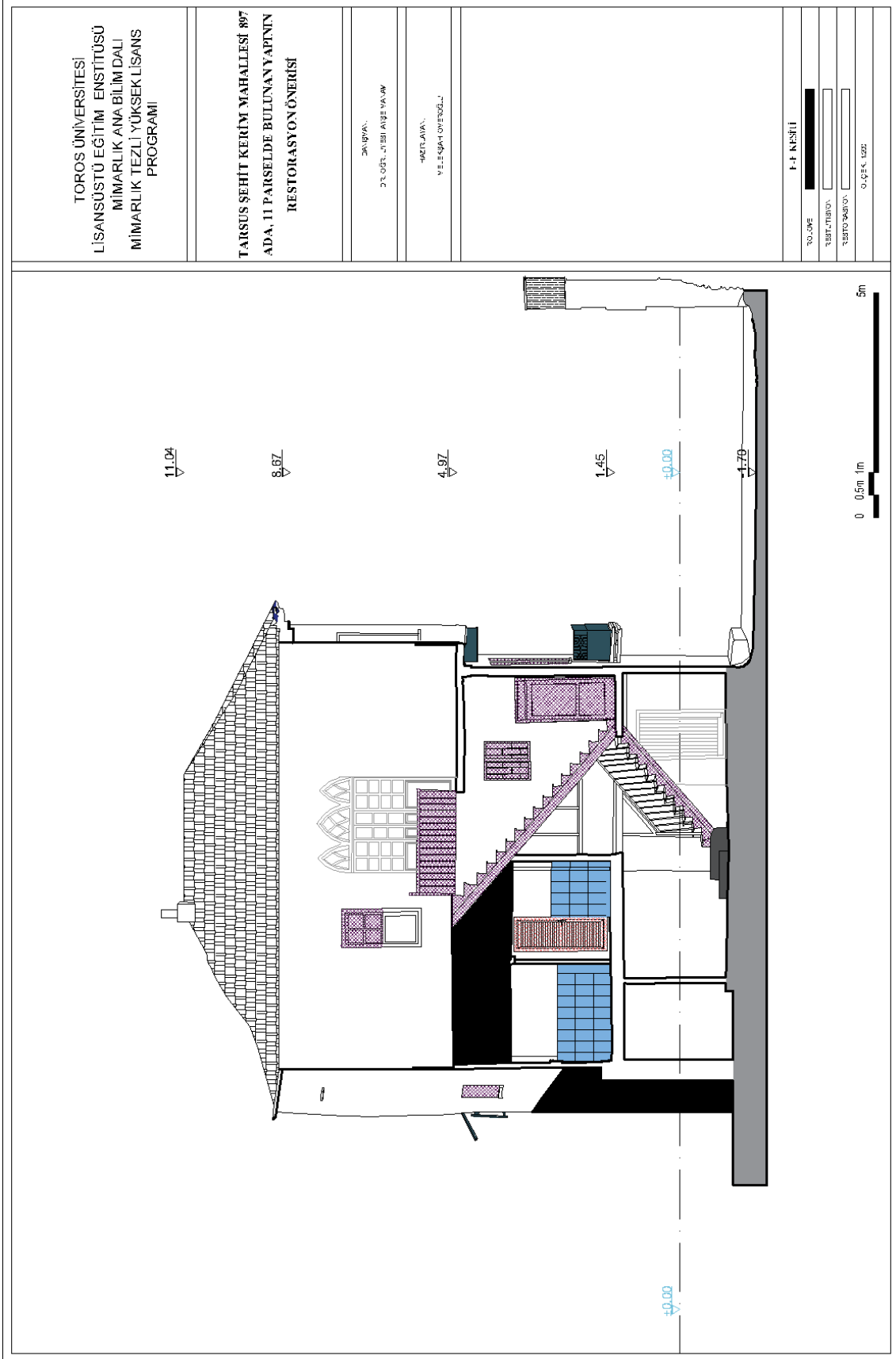

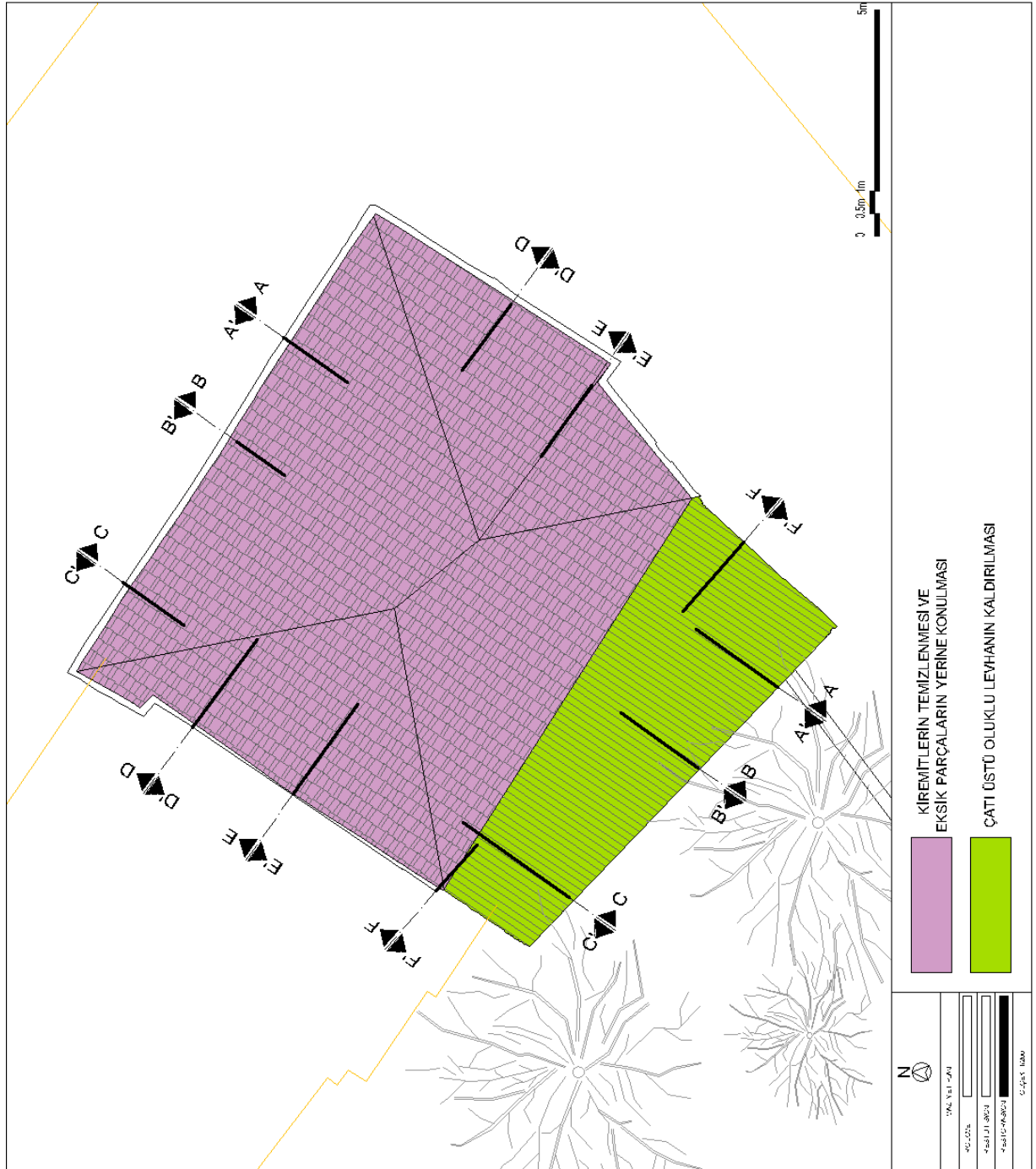

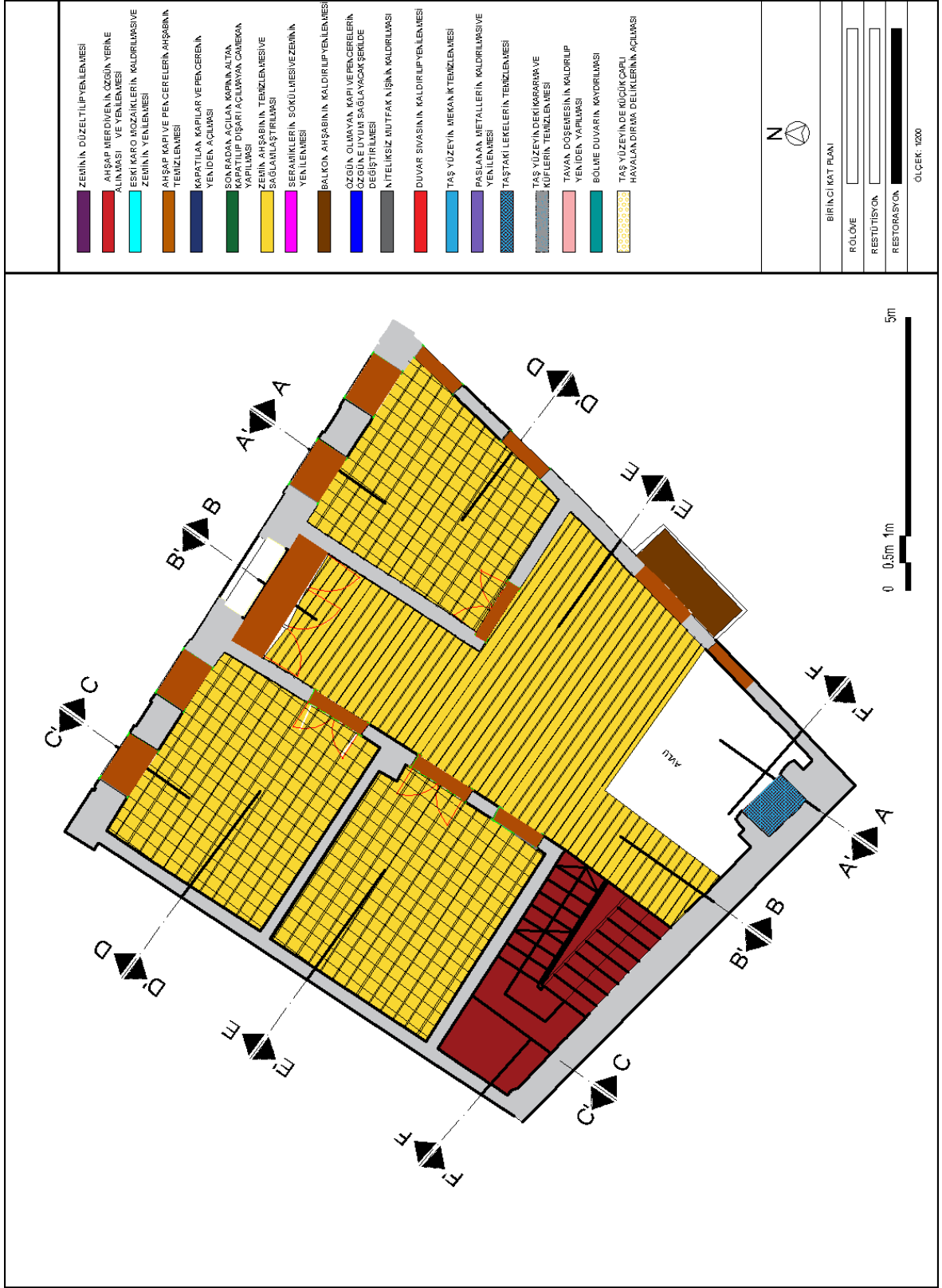

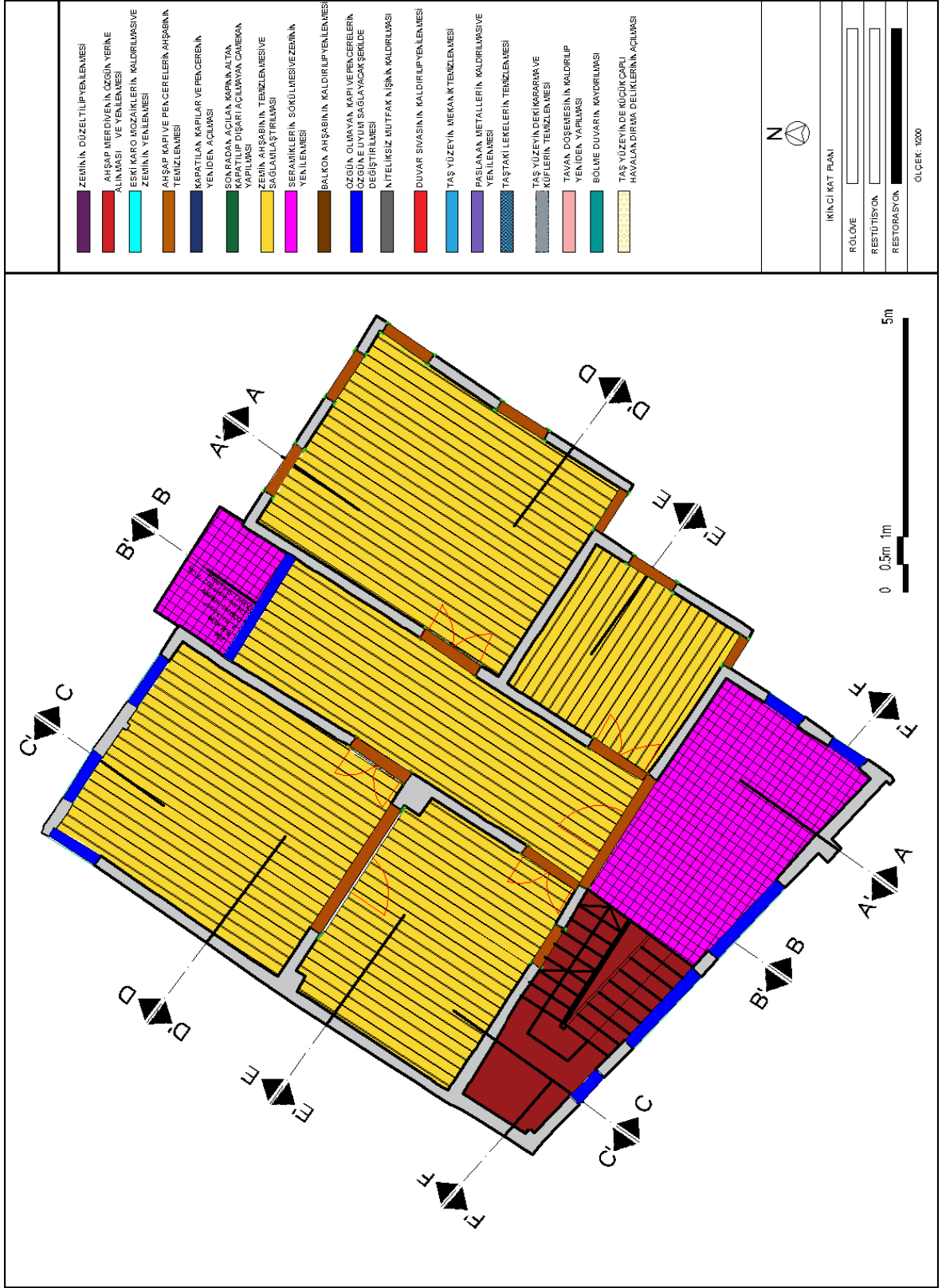

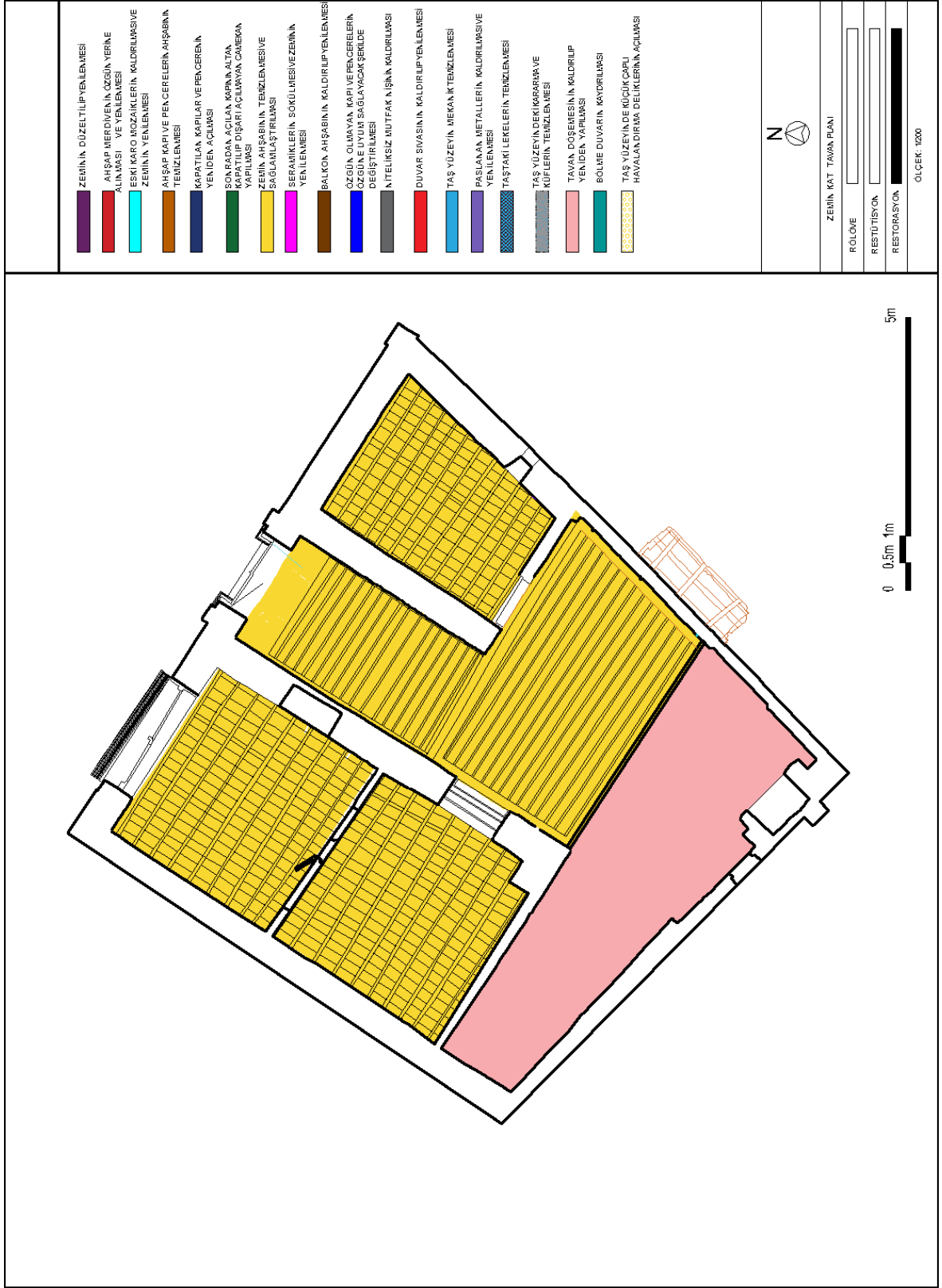

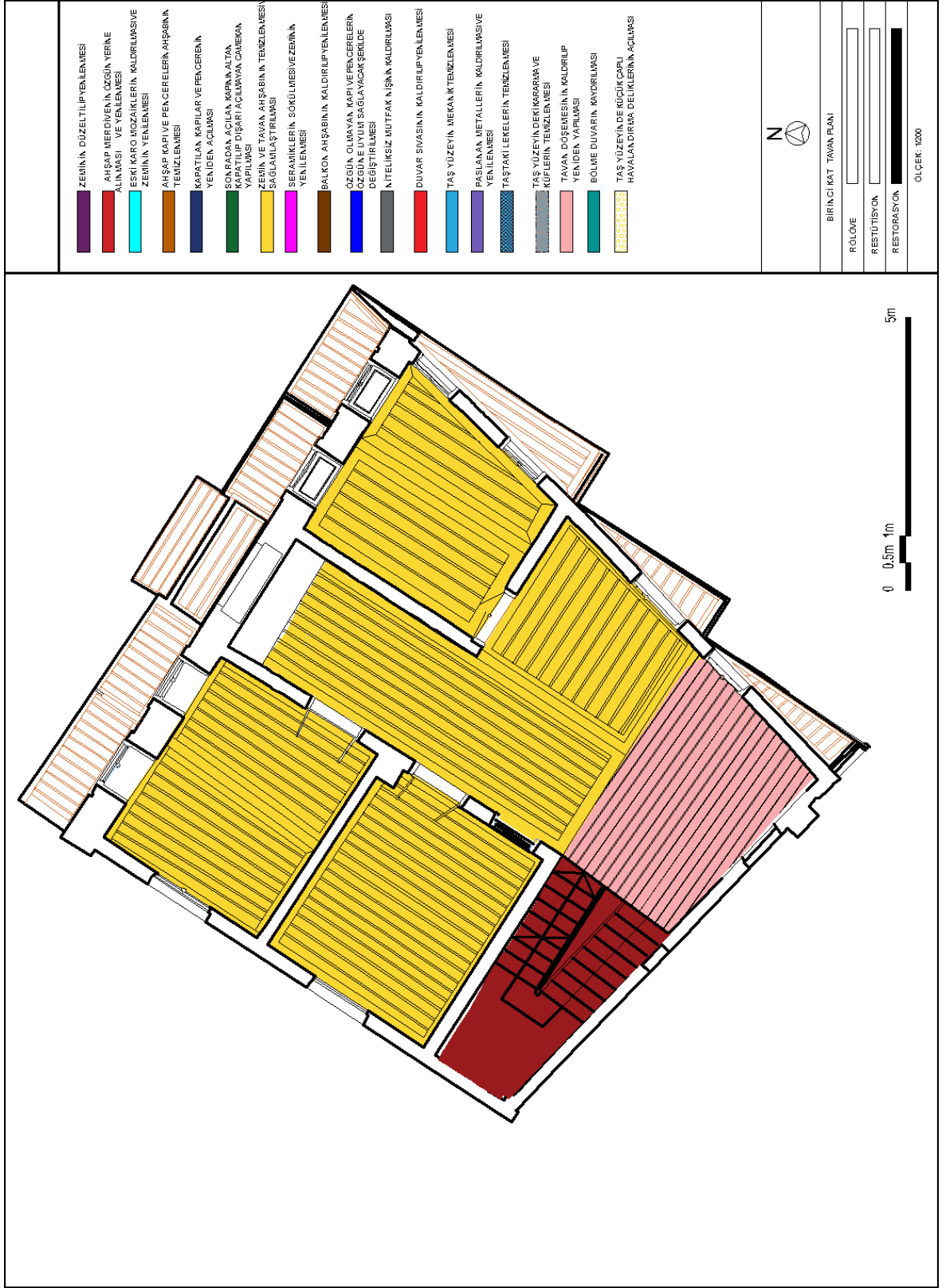
EK-6. Müdahale Çizimleri

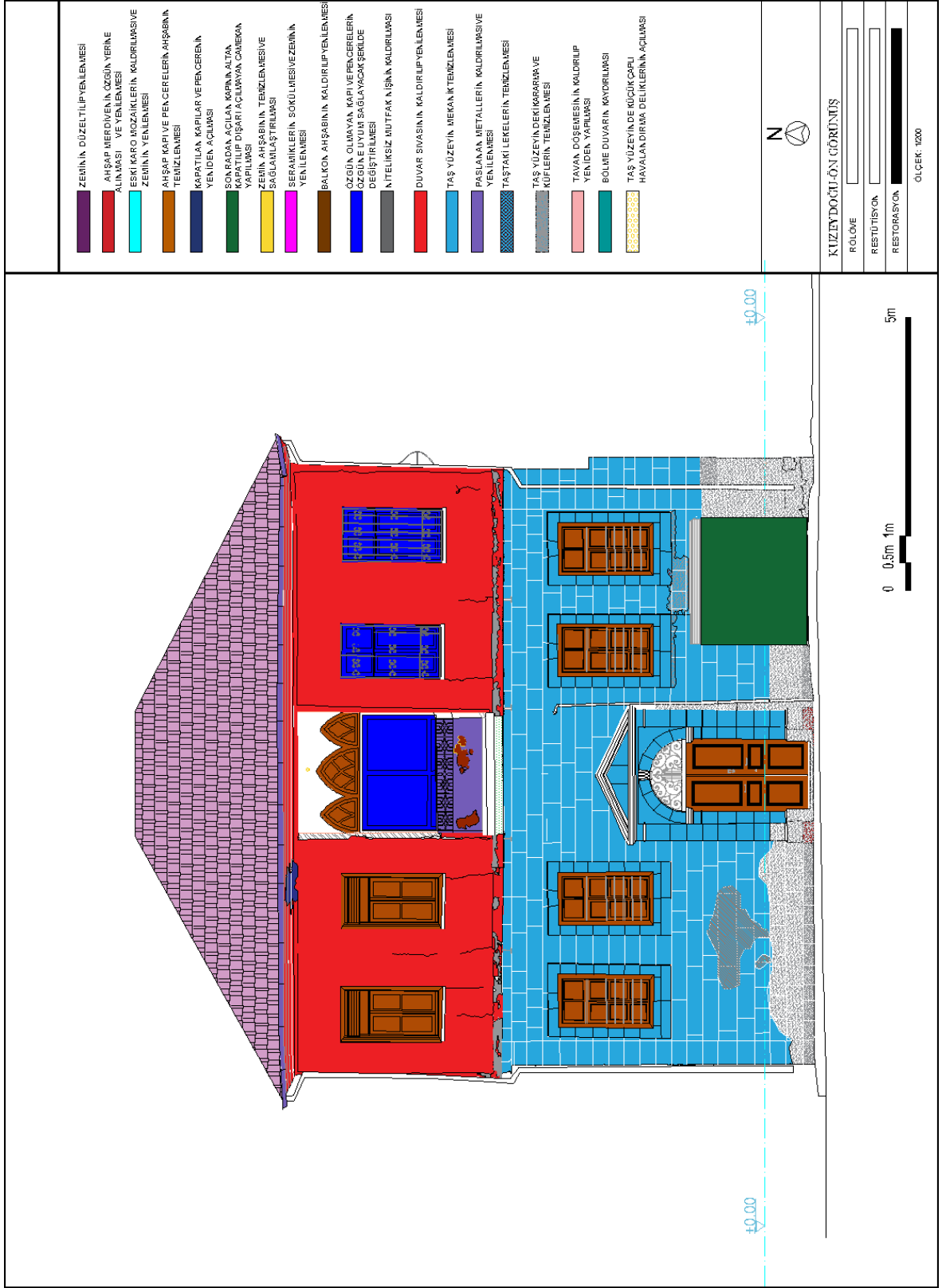

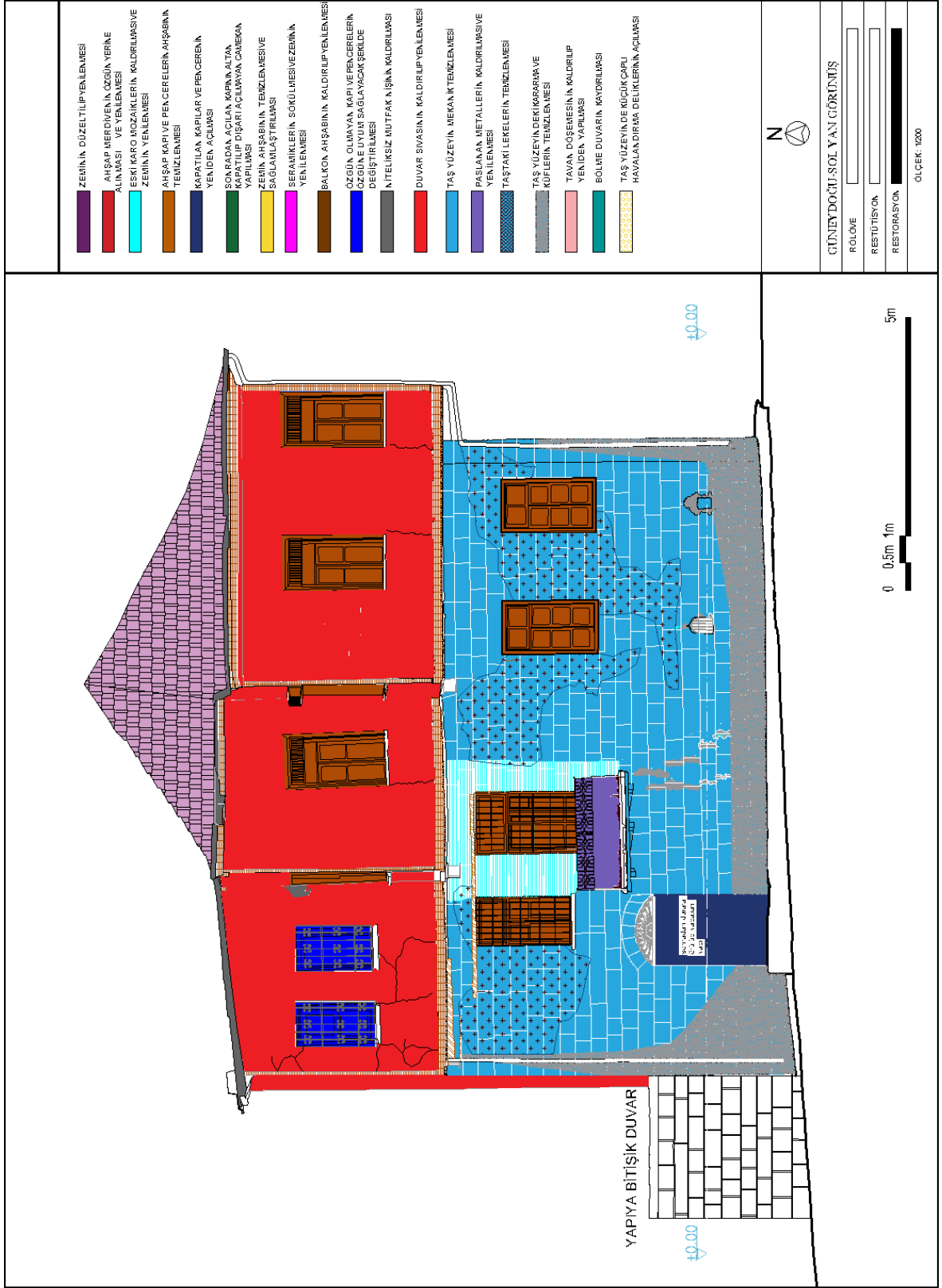

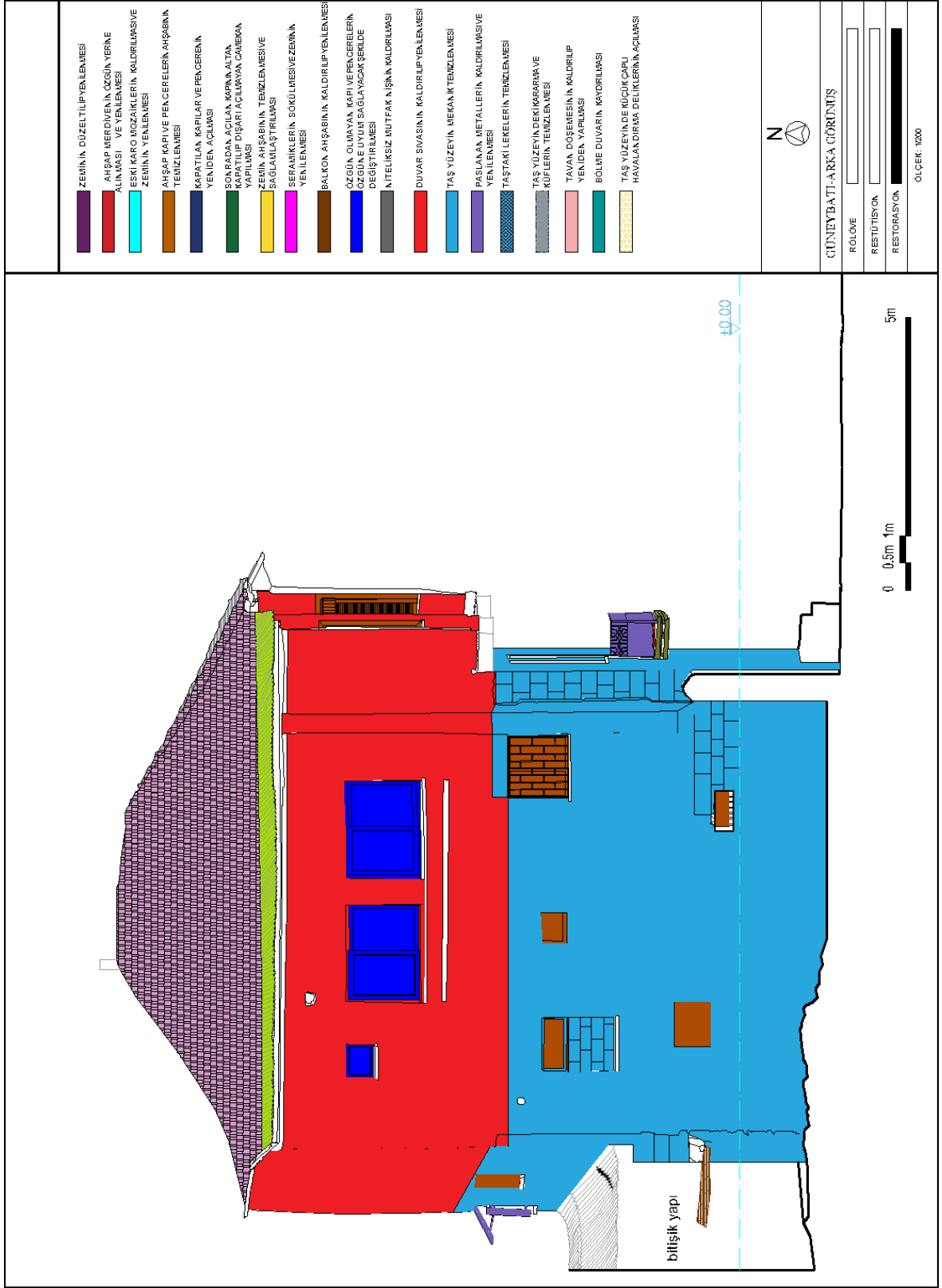

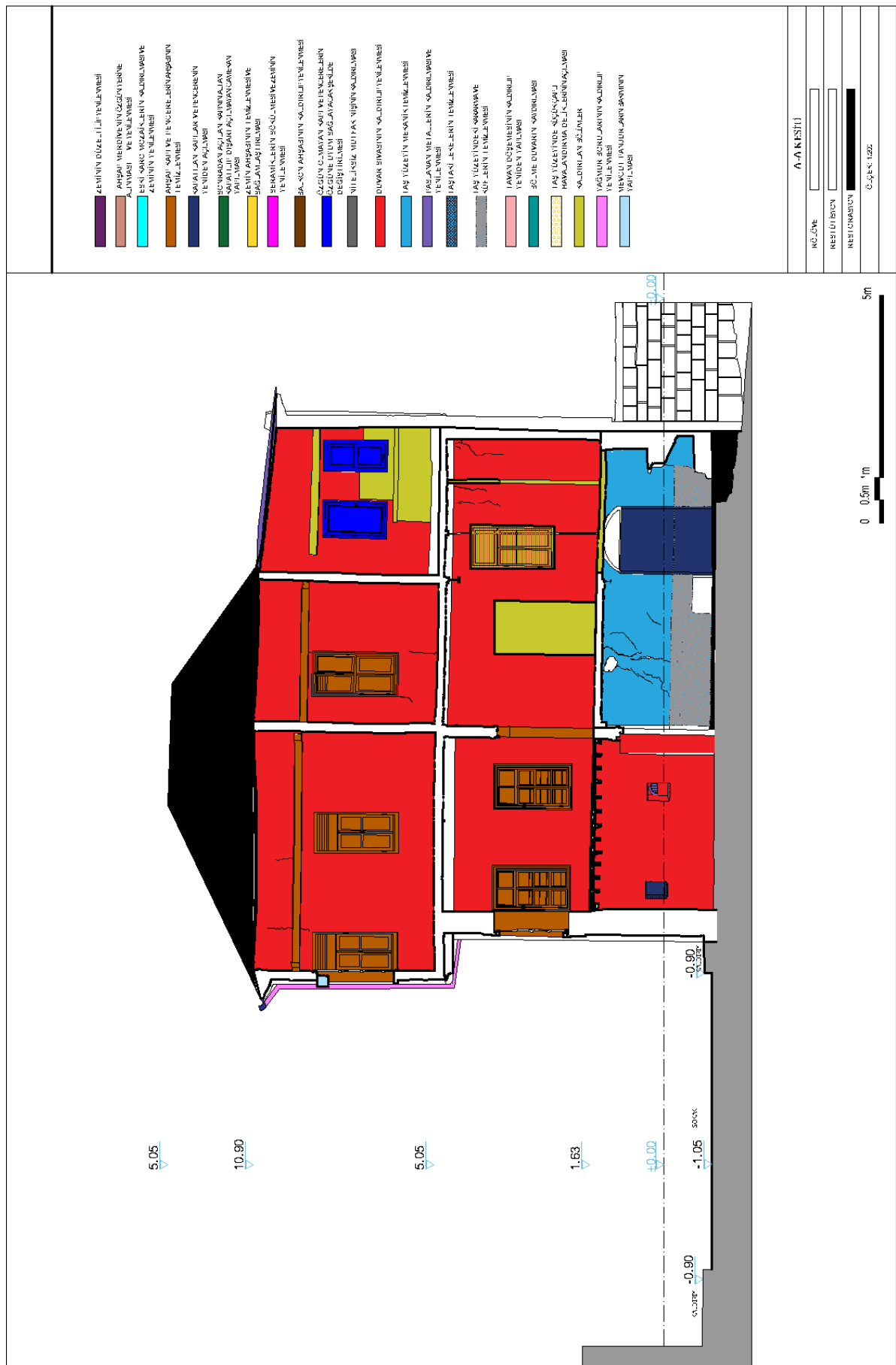

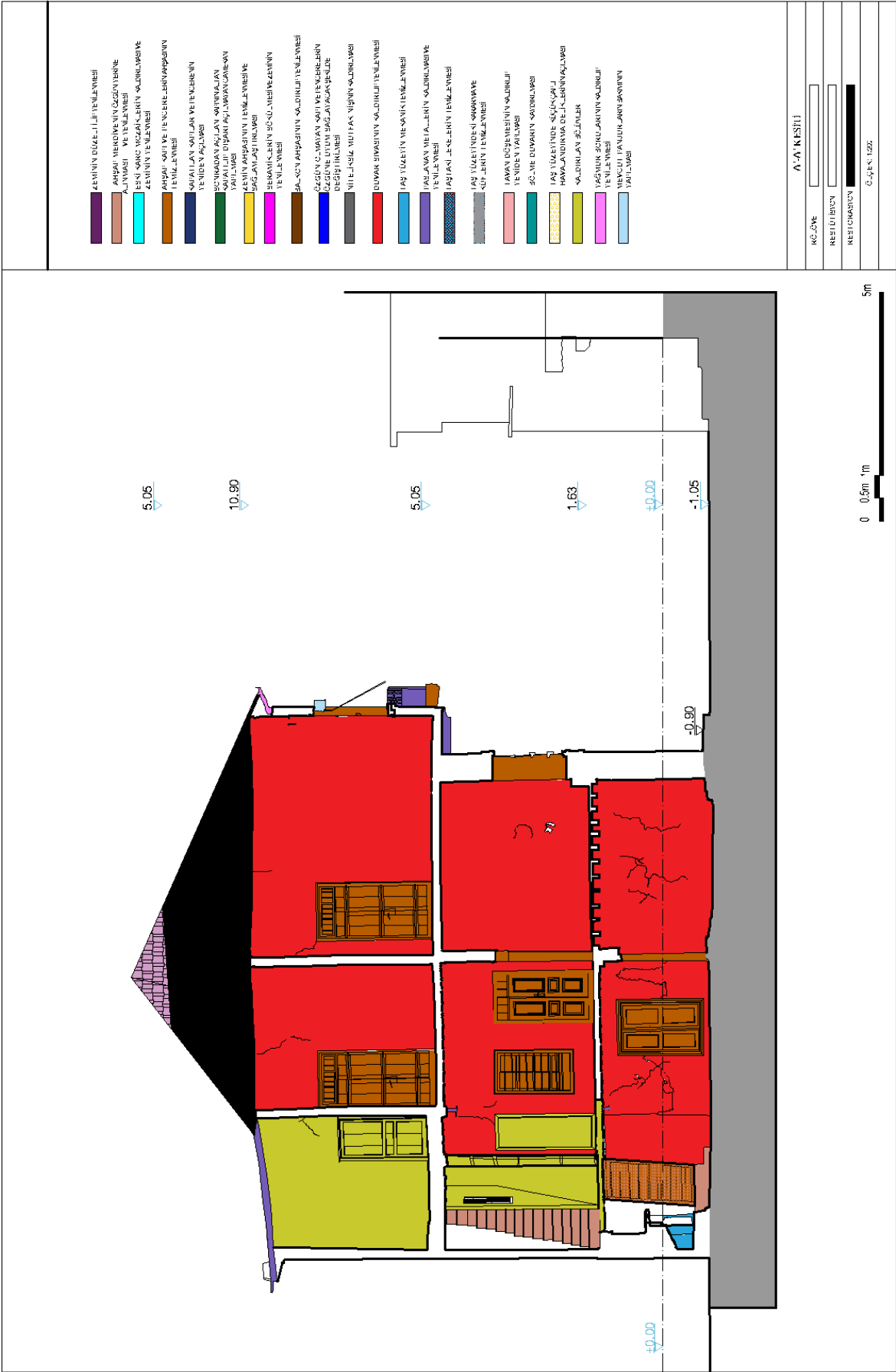

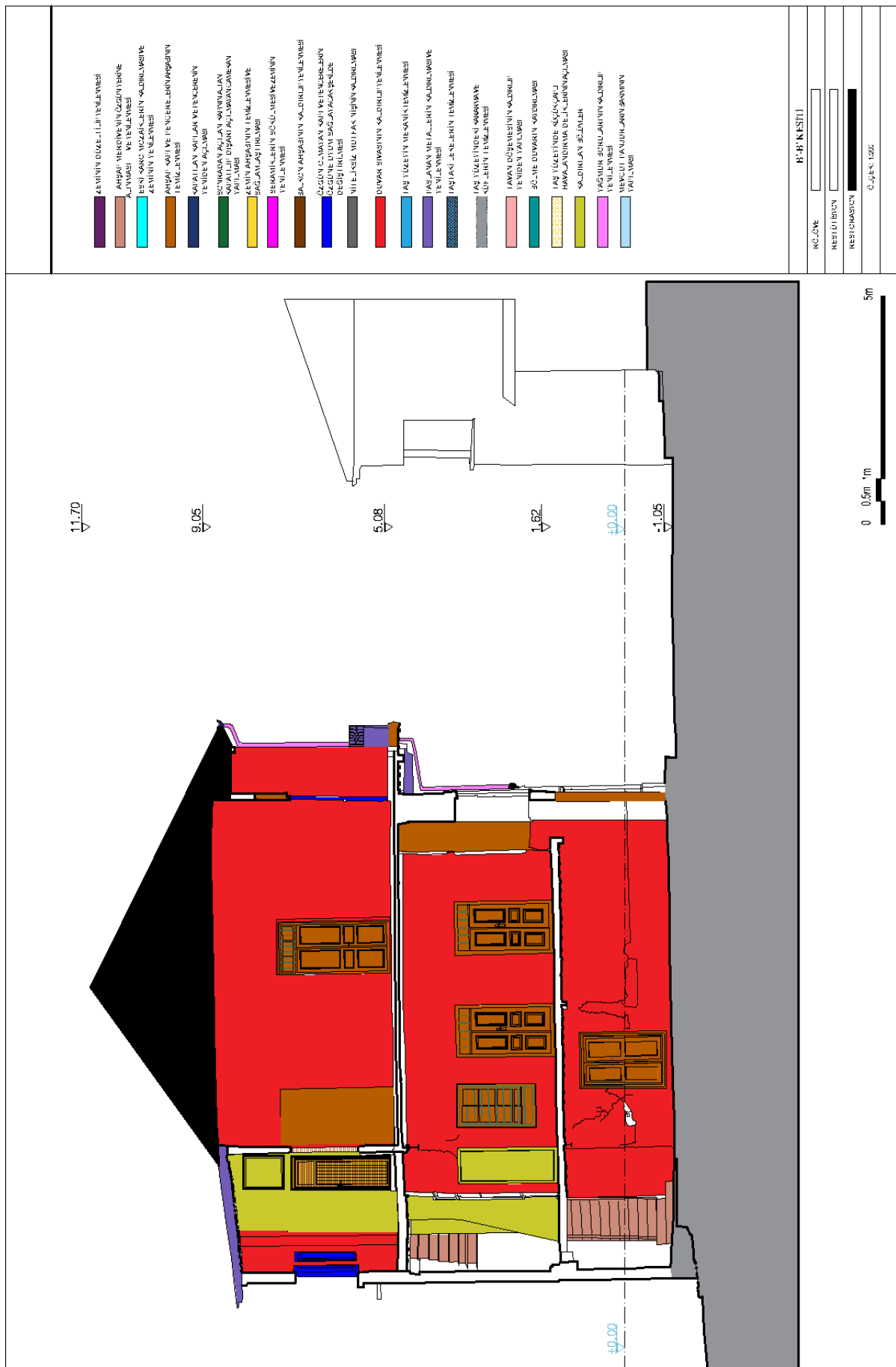

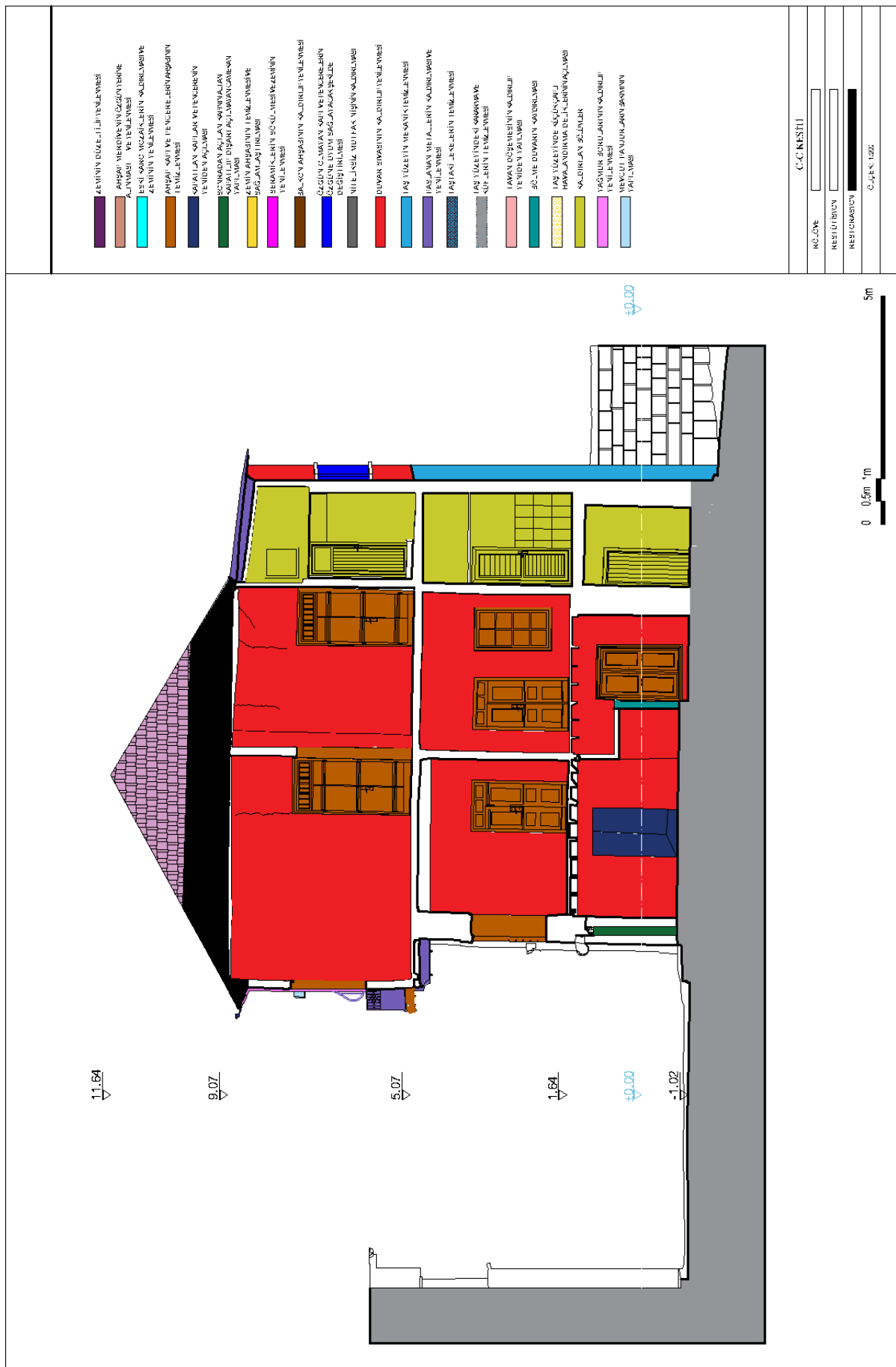

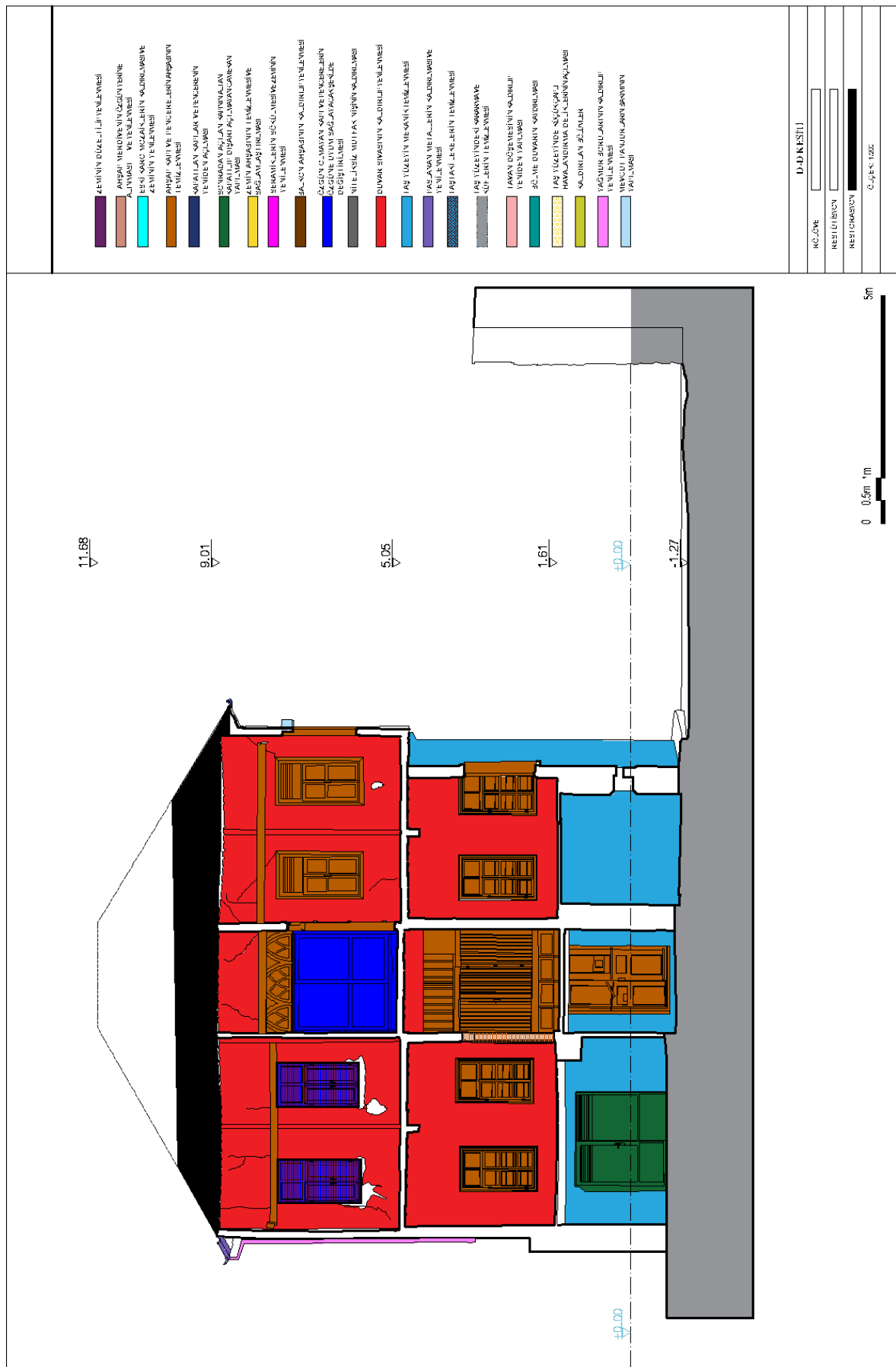

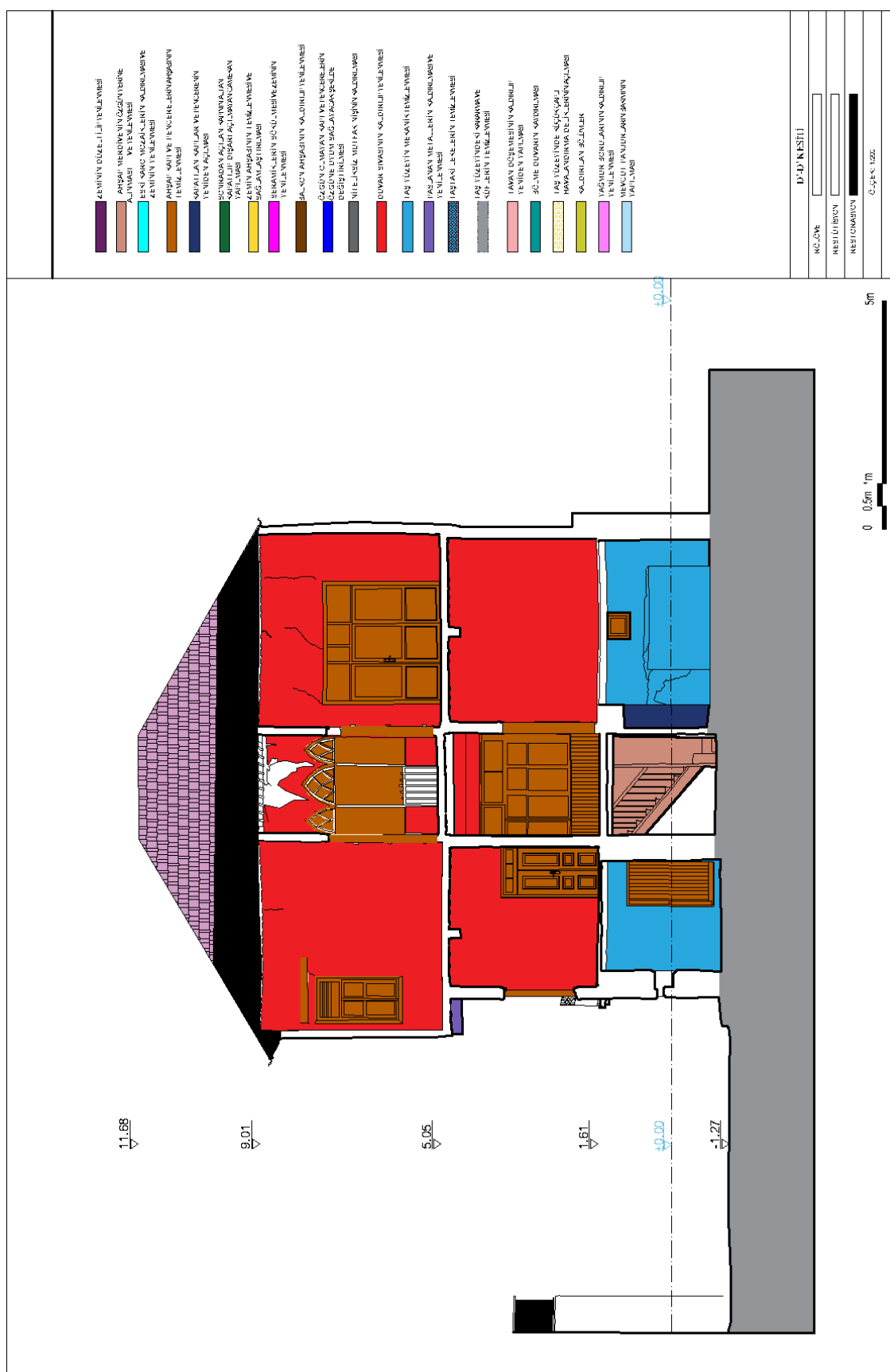

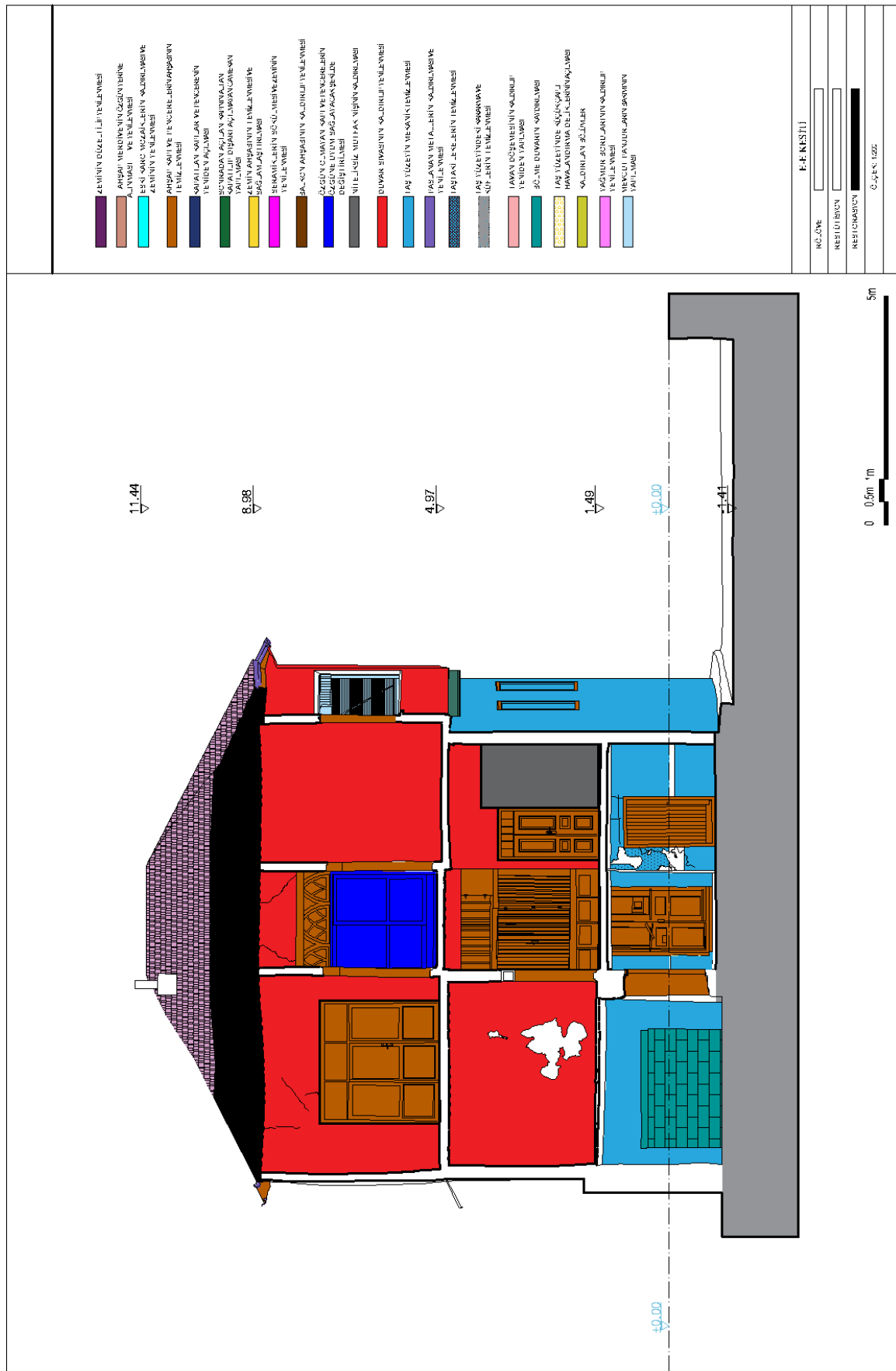

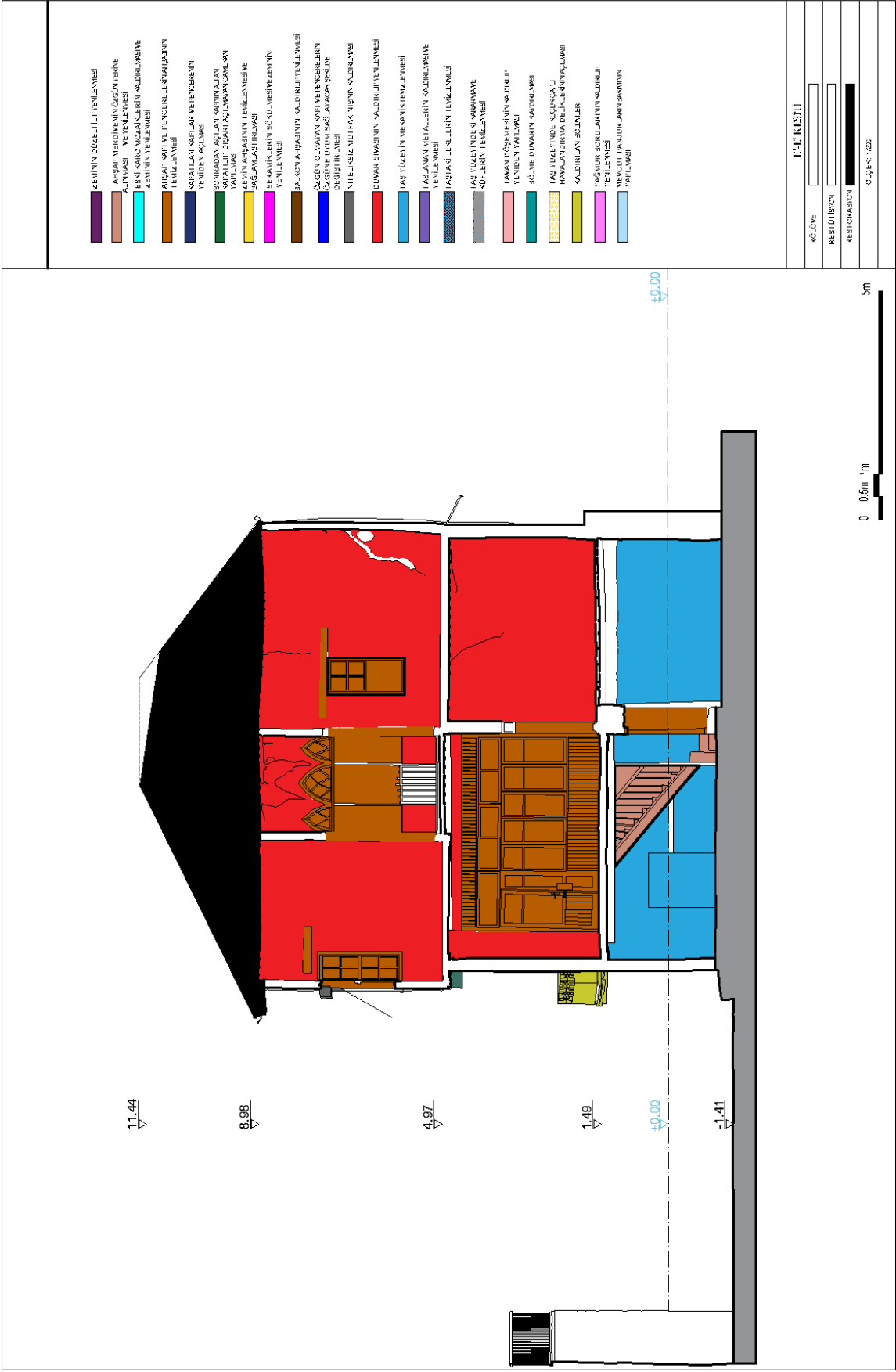

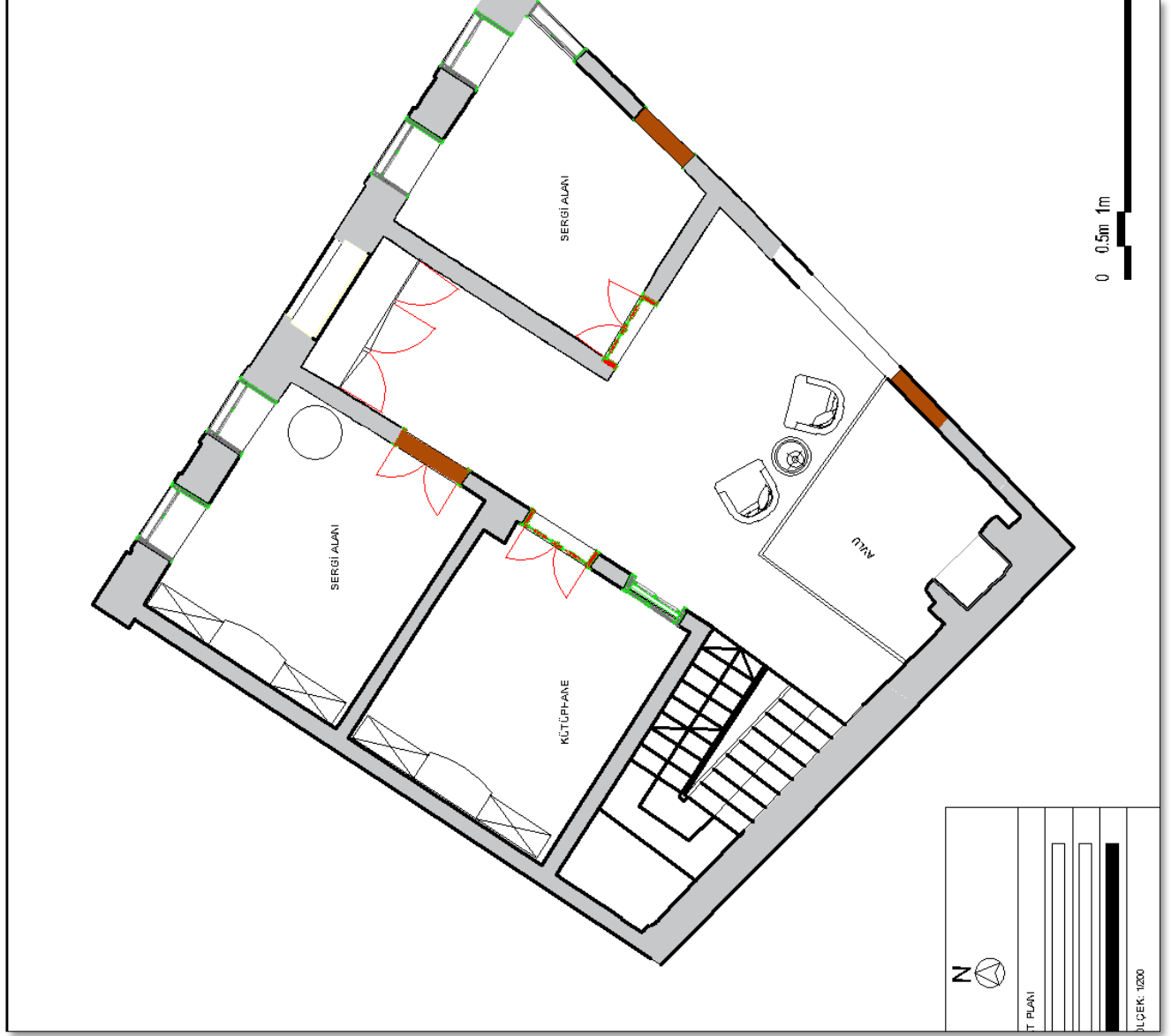

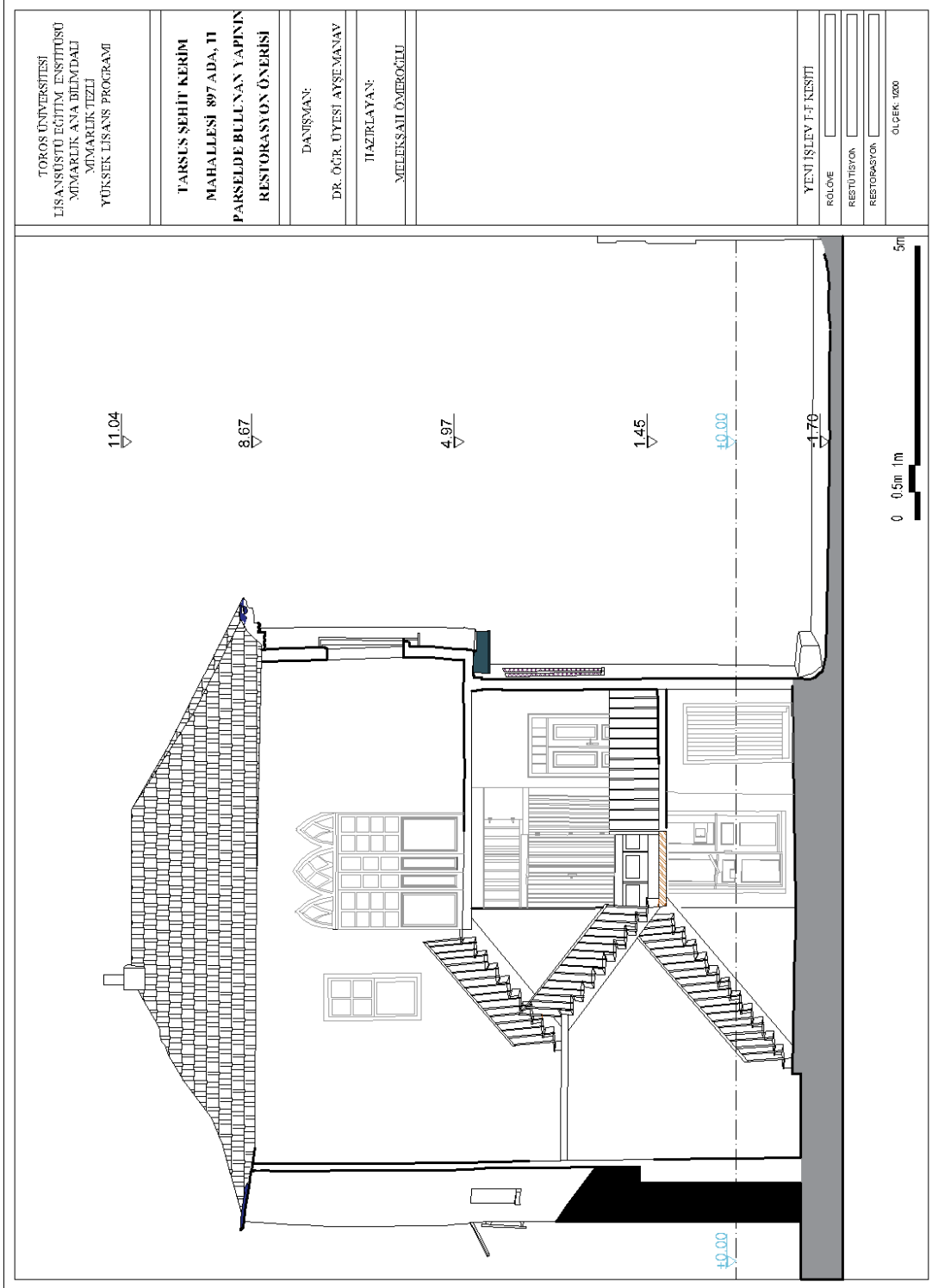

EK-7. Yeni İşleve Göre Tefrişli Çizimler

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İNTİHAL PROGRAMI RAPORU

MİMARLIK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 19/12/2022

Tez Başlığı: TARSUS YUVAM TUĞLA FABRİKASININ ENDÜSTRİ MİRASI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA ÖNERİLERİ GETİRİLMESİ

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın;

- a) Giriş,
- b) Ana bölümler ve
- c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 186 sayfalık kısmına ilişkin, 19/12/2022 tarihinde enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % ...3.. 'dür.

Uygulanan filtrelemeler:

- ☐ 1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç
3- Benzer kelime sayısı 10 adet yapıldığında en fazla %10,

- ☒ 1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar dahil
3- Benzer kelime sayısı 10 adet yapıldığında en fazla %30'u geçmemelidir.

Tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Yukarıda belirtilen başlıkta danışmanımla birlikte tamamlamış olduğum tezimin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir. Tezimin, tez yazım kurallarına uygun olarak ve intihal olmaksızın hazırladığımı taahhüt eder; intihal olması durumunda tez çalışmamın başarısız sayılacağını ve mezuniyetimin iptalini kabul ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı : Melekşah ÖMEROĞLU

İmzası : Tarih: 19/12/2022

Yukarıda kişisel ve tez bilgileri verilen öğrencimin belirtilen başlıkta birlikte tamamlamış olduğumuz tez çalışması Turnitin intihal yazılım programında kontrol edilmiş ve etik bir ihlale rastlanmamıştır. İntihal yazılım programının rapor çıktısı ektedir. Ayrıca tezin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe MANAV

İmzası : Tarih: 19/12/2022

Ek: İntihal yazılım programının rapor çıktısı (.....2....sayfa)

TARSUS ŞEHİT KERİM
MAHALLESİ 897 ADA, 11
PARSELDE BULUNAN SİVİL
MİMARLIK YAPISI İÇİN
RESTORASYON ÖNERİSİ

Yazar Melekşah Ömeroğlu

Gönderim Tarihi: 19-Ara-2022 10:24AM (UTC+0300)
Gönderim Numarası: 1984345821
Dosya adı: MELEK_AH_MERO_LU_TEZ-_NT_HAL_N.docx (28.5M)
Kelime sayısı: 16490
Karakter sayısı: 114222

TARSUS ŞEHİT KERİM MAHALLESİ 897 ADA, 11 PARSELDE BULUNAN SİVİL MİMARLIK YAPISI İÇİN RESTORASYON ÖNERİSİ

ORJİNAL RAPORU

% 3	% 3	% 0	% 1
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	77045739-8598-4d90-9c3c-76d0fdd32d11.filesusr.com İnternet Kaynağı	% 1
2	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	% 1
3	toros.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1

Alıntıları çıkart
Bibliyografyayı Çıkart

Kapat
Üzerinde

Eşleşmeleri çıkar
< %1